

Ad quem Patris Eusebii
Radosian cum Licentia
Superioris Oris S. Pauli An. 1720.

Bibl. Hung. Janos.
F. ord. 4.

Dupl: Vite F. ord: 5.

Polem
5810

SOPRONYI
PIROS
TYVKMONY,

Consuetudo. Mellyben *Vindicta*.
A' Római Apostoli Pápisták igaz
öröme, és Reménsége bé-rekesztettek.

Ord. ^{12. az 1} FEJTEGETŐ ^{S. Pauli}
^{Or. 1720}
VALOSAGOK,

Mellyek 1718-ban Nemes So-
prony Városa Catholicus Pápista Rendeitől Né-
met Nyelven Világosságra adattak Bétsben; Nemzetünk
kedvéért pedig 1719-ben Magyarára fordítottak,

^{és}
TISZTELENDŐ
FRANCZ MATYAS
Nemes Zemplény Vármegye Hegy-allyai Di-
acrius Vicze-Espercsy, és Tállya Városa Méltó Plébánusa
költségével ki-nyomtattak.

Tudni - illik!
Egy új Jubilæomi öröm Enek ellen, melly a'
Lutherános Vallás 200-dik ezteendője Jubilæumos Innepe
napján, a' Sopronyi Ekklesia imádságos Házában, Né-
met élő nyelvel, 1717-ben, Mind Szent Havá-
nak 31-dik napján énekelterett, és RA-
TISBONABAN ki-is nyomtatta-
tott.

KASSAN, az Akadémiai Betűkkel, 1719

APPROBATIO
EDITIONIS GERMANICÆ.

Censeo cum fructu posse imprimi, si videbitur Reverendissimo, ac Magnifico Domino Rectori. Viennæ 13. Aprilis, 1718.

FRANCISCUS ANTONIUS GUSMAN, Cathedral. Eccl. ad S. Stephanum Canon. & Inclyt. Facult. Theolog. p. t. Decanus.

IMPRIMATUR.

FRANCISCUS GEORGIUS BEYER de BINNEN, Cathed. Eccl. ad S. Stephanum Canonicus, & p. t. Universitatis RECTOR.

AJANLO LEVEL.
TISZTELENDŐ VICZE-ESPEREST
PLEBANUS,
PATRONUS URAM,

Minek utánna a tavali 1718-dik esztendőben ezen Sopronyi Piros Tyukmony Német nyelven világosságra jutott, és azonnal Hire, és idvességes jó íze némelly Dunán-túl levő Nemes Várme-gyékben el-terjedett volna; leg-ottan azon munkálkodott némelly Magyar Rende-k buzgó kívánsága, hogy valakitől, ambár szokatlan munkával is, nyelvünkre forditasson. Látván ezen Rende-k kívánságát, hogy sok mások is izlelhes-sék ezen Piros Tyukmony idvességes való, és hasznos voltát: sőt gyönyörködhessenek is némelly sok külömb-féle bele rekesztetett ritka raritassal, magányos, és együgyű Nemzetünk Nyelvére forditattott minden Títkos értelmivel. Végben ment Kedves Patronus Uram a munkátka; de hogy kedves Nemzetünkben is világosságra juthasson, leg-elsőben is Tiszte-lendő Viczé Esperest Plebánus, és Patronus Uram, a mint jobban ki-főhetett Tiszteséges Asztaladra szánttam, és aátam: nem is más végre; hanem hogy sok másoknak is gazdálkod-

hals idveféges ujságival: Tudod másként-is, hogy a' Piros Tyukmony nem csak annak való, a' ki azt pirosítja; hanem kedveskedés képen más számára való. Add tehát Te is sok más száz Lelkek Tiszteletes Asztalára tölem nyújtatott, és Tőled bevéteztett, minden belé rekesztetett ujságival Piros Tyukmonyodat: hadd forgathassák, simogathassák, és fejtethessék mind Bóldog, 's mind' bóldogtalan Lelkek Nemzetünkben: azok hogy gyönyörködhesse- nek idveféges rávitásiban, és ujságiban; ezek pedig, hogy igaz, és Isten szerént való Lelki épiséget idvefégesen nyerhessenek bóldogtalan nyavalás vóltoknak. Olly reménségben is lehet sz Buzgó lelked kívánsági szerént, hogy ha kiknek irremediabiliter, és meg-térhetetlenül Lelkek szája íze tellyessen meg-nem vesztege- ződött, haszontalan nem léssen Nemzetünkbe jó akaratoddal nyújtatott adományod: kívált- képen, ha egy kis munkátskájokkal a' Fejtegető- vel tellyessen ki-fejtegetik eleutól fogva végig Titkos Piros Tyukmonyodat. Tied tehát, és emlékezetedre légyen a' Piros Tyukmony; a' Felséges Sz. Isten nagyobb Ditsóségére pe- dig, Nemzetünkben lévő sok Lelkeké a' Haszna, Amen

ANONYMUS.

A' JO

A' JO SZIVÉ OLVASOHOZ, A' Német Könyvetskével.

S Enki nem esudállya talán, hogy Mi Sopronyi Római Apoftoli Pápista Rendei, az itt-váló mindenkori idegeneskedő Lutherános Atyáink régi, és már sok- szor meg-szégyenyítettett Vízszá-sonyó Versen- gesi után, újonnan e' Fejtegető Valóságinkkal e' Könyvetsi- kének által meg-jelenünk, és Piros Tyukmonyukkal is kö- zönségesen kedveskedünk. Meg-is Vallyuk, hogy mind e- zekkel a' mi ködvetkeznek, nem mást keresünk; hanem, hogy, mind a' Pápista, 's mind Lutherános részen lévő erő- zelen együgyűségnek fűveálljunk, és a'-hoz buzgó szerete- sünket is meg-mutassuk: a' Pápista részen Valóhoz ugyan, hogy ne talán talán a' puszta mézes szók zöldelő levele szin- ne alatt el ne ámitasson; a' Lutherános részen Valóhoz pe- dig, hogy ezen új tanítás (Valóabban ámitás) zöld szin- mutató mosfogó levelesvel, a' bűnben be-moskolodott engedetlen Adám, és Eva első szőlőinkkel ne tükölhassa irtoztató ma- zereleenségét. Altal lártjuk ugyan, hogy e' ez elől felvetett Verlek a' Tanultabbaknak akár Pápisták, akár Lu- theránusok legyenek, né ártbarnak: tudván mind a' két fő- lek, hogy ezek régi, és el-felejtett ugrások, melyekkel meg a' Kálvini isták, Czöngliánusok és az Új-Keresztények is el- hernek, arra a' végre, hogy az igaz Római Apoftoli igazság Istenről meg-vertetett halost ki-játszhasiák, és azokat által ugorván az idveféges Isten Anyaszentegeház a' aklán kővöl- vakon elhessenek. Könnyű, 's igen könnyű egynekéany Verseket észve szedni, és ének szóval a' fileket, és szíveket simogat- ni; de bezeg munka azoknak helyes okait adni, és értelmeit el-hizetni. Jó Lutherános Urasimék, ha ezen Verseket a' Kálviniisták szerzessek vólna, nemde meg-dicsértetek vól- na-e őket, midőn lártások vólna, hogy a' ti tanításotokra is il- lenek? Midőn azejjeli ferettség a' köddel elegyet, dupla a' se- rettség; úgy midőn Valakje a' tudatlanság ferettsége, az új sf- meretlen tévelyges köddgyével el-ért, és el-lepett, szulyszó a' Vakság, és a' ki abbá Van véletlenebből esik az örök Verse-
dolcsa

dotem GERMÉBEN. Ehez hasonlók kedvéért tehát SZÉCHÉNYI
 rekesztvén az erőleneket, hogy véletlenül el-ne veszenek,
 né szándékon tölték fáradságunkat, tellyes igyekezetünkkel e-
 zen fejtegetés hozásra adtuk magunkat: nem is más végre;
 hanem hogy ezé Világosságra borsáztatott ének Verseit meg-
 vizsgáljuk, és Világosan meg-fejtegezzük. Reményük is hogy
 ezen munkáskánk izetlenséget nem szerez; hanem inkább
 jó száj-íz, szerent Galó időséges gyümölkötök a' jó szívű
 Olvasónak: márt kent is felek jajjára nem, hanem inkább
 javára igyekezzünk. Ha azonban egy, két szófalatok Galakim-
 nek szájja íze szerent né volnának; tudgya, hogy azon talá-
 sok már mi előirtünk fok Bóits Szentekről meg-rágattattak,
 hogy annát is könnyebbé nyeltessenek a' Keresztény szívtől
 ha tehát nekik nem ártottak, neked sem árthatnak; és ha
 azoknak jó izélek voltak, neked is kedvessek lehetnek.

A' mi pedig (ezen formán) a' Magyar nyelvre Galó for-
 ditást illeti, jó lehet Nemzetünknek nagyobb egyházi része
 a' tévelygés iránt, nem Luther, hanem inkább akarván esni
 ni az Apostoli igazságtól, inkább Kálvinistá kövessék, kevesebb
 számba lővén a' Lutherista, hogy sem Kálvinista Országunk
 Kelelőbbé, 's inkább is kellene a' nagyobb számú többek, hogy
 sem a' kevesebbéket időséget keressünk; mind azonnálal ne
 helyek, hogy ezen munkában tellyesegeffen el-hagyattanak;
 mert nekik is (két véden két, vagy három punctumokat) bővöse-
 gesít jár jó akaratunkból; másenk is tudni Galó, hogy edgyek
 ők ezekkel, a' Régi, és mindékor fent álló Kristus Anyaszent-
 egyháza ellen Galó pártütésbe, és a' Római Apostoli Hitel e-
 gyenlő képen ellenkeznek; az érr leg-alább né nejlize van-
 mak egy mástól; és a' mi egyket illeti, a' másikat is igen kön-
 nyen illeszheti; mert: quacunq; eadem sunt uni tertio, eadē
 sunt inter se: az az: a' mik valami más akar mi harmá-
 dikban meg-egyeznek; egyek magok közörr. Mind azon által
 ily forma éneket szerezhetnek ők is 1721-dik esztendőre,
 egy mint 200-dik esztendőjére a' Kálvinista Vallás kezdé-
 senek; ha úgy t bővösegeffen várhatnak ők is az igaz idősé-
 ges Felebarát jó akaratunból. Kezdgyünk már Versem-
 kens Fejtegető Valóságunk munkájához.

S. I.

ELSŐ VERS.

*Két száz Esztendő-sé Luthernek vallása?
 Nem; Isten igéjén mert ő fenn-állása,
 Prófétáknak, 's Apostoloknak irásán:
 Régi épület hát ezek tanítássán.*

EZEN Versben az Auctor, avagy
 Vers-szerző, mind magát, 's mind pe-
 dig alatta valóit, és pártos társait ér-
 tekező képen kérdi, ha tudni-illik
 Luther vallása csak két száz esztendő-sé? meg-
 felel magának, 's azt mondgya, hogy nem: nem
 úgy mond, és vitattya, hogy előbbi, és elci-
 től fogva való. Ugyan erről.

Első Apostoli Római Pápista Fejtegető
 Valóság. Ezen kérdésre való teletet helyben
 hagyhatnók ugyan Lutherános Úraiméknak,
 hogy tudni-illik az ő vallások nem két száz esz-
 tendős: oka: mert az a' vallás nem két száz
 esztendő, mely két száz esztendő alatt fokszor
 el-változtatott; de a' Lutherános vallás két-
 száz esztendő alatt fokszor el-változtatott: er-
 go, 's

FEITEGETŐ

go, 's tehát nem két száz esztendő. Hogy a' Lutherános vallás két száz esztendő alatt sokszor el-változtatott, világossan ki-tetszik elsőben-is JESUS Társaságából való Tisztelendő, és Nevezetes P. Kráus János erőtelenségről írt könyvéből, *Part. 2da, pag. 36.* Tudnunk kell (*szól ő*) hogy 1517-ben a' Keresztény Anyazentegyháztól lőtt Luther esete előtt, kedves Német Országunk nagy békeességben volt; de miolta Luther Márton a' fő ellenség maga gya-mát, és konkolyat buzánk közzé vetette, at-tól fogva a' fok rendek között fok háborusá-gat szerzett: sőt ezen ellenséges ember, az igaz Keresztényi törvény elsősege ellen fok szélre hinttetett, a' mint következnek, botrán-kozásokat hozott-bé: hogy tudni-illik a' jósa-gos cselekedetek, mellyeket az Isten tiszteleti-re igaz Hitből, és jó szándékból maga eléiben véfszen az ember, Isten előtt nem érdemessék, sőt csupa bűnök, 's azok-is halálosok, hogy ha az Isten Igaságától, és nem Irgalmasságától tekintetnek. *In assert. art. 31. Tom. 1. Altenb. pag. 646.* hogy a' Keresztények nem kötelesek az Isten Parantsolatit meg-tartani. *Tom. 1. Altenburg. pag. 367. & 360.* a' hol így ír Luther: a' keresztény embernek elégséges a' Hit, nem kívánatik a' jó cselekedet, hogy jó legyen. Hasonló-képen a' maga nyájas Poitillájába, melly nyom-tattatott Jena Városában 1559-ben, és meg-
ént.

VALÓSÁGOK.

ént meg-ujtattott 1568-ban, hogy a' világon más bűn nintsen, hanem csak az egy hitlen-ség, &c.

Ennél a' tanításnál pedig Luther nem so-káig maradt, hanem az illyenektől lassan lassan vizsgálta vonnta lábait, a' mint Gintter egy Lutherános Author Tiszteltes Beszédi Könyvének *pag. 37.* bizonyítja, és írja mond-ván: Luther maga-is kért bennünket, hogy az ő hitét nem az első könyvek szerént, mellyeket ő írt, examinállyuk, és vizsgállyuk, hanem az utolsók szerént, kivált mellyeket 4. vagy 5. esztendőök után botsátott világos-ságra. *Tom. 1. Jen. Germ. fol. 2. & Tom. 3. fol. 513.* Így ír Contzen Adám-is *in jubil. Luther. pag. 30.* Midőn Luther 1522-ben rejtekéből Wartburgból megént világosságra jött völ-na, és látta volna, hogy a' hivei a' Milsét, és a' Szentek képeit el-vetették, ő megént hely-re állította, jóléhet annak előtte nagy ő gyű-lölte a' Milsét, és a' Szentek képeit: ez ab-ból történt, mert akkor még Luther maga sem tudgya vala, mitt akarna tanítani; ha-nem mindenek mentek, a' mint a' szél fújtt; és mint a' háború volt: *quò favor, aut impe-rius suadebat, inconsultus ferebatur.* Így Con-tzen. Jól ezbe vévé eztet Fridericus a' Sa-xoniai Hertszeg-is, ki Luther idejében egy-kor az asztal fölött ezt mondotta: a' mit ma
B híszek?

FEITTEGŐ

hízek, azt tudom; a' mit pedig holnap előmbe adnak hogy hidgyem, azt a' jó Isten tudgya. Jól mondgya azért Sz. Hieronymus *in Psal. 5. quotidie Hæretici immutant dogmata sua*: az az: az eretnekek nem csak a' régi valóságokat, vetik-el magoktól; hanem még a' magok tanításit-is naponként változtatták.

Mivel pedig az akkori Lutheránosok, Luther nagy áthatatlanságát, és csak-nem minden nap változó itéletét látták; azért elvégeztetett, hogy az egész Lutherános vallás, mintegy egy gyűlözöben rekesztessen, és egyben szedettessen; melly munka-is Melanchton Fülöpnek adatott, hogy ő Sommában vegyes mellyet-is annak utánna Auspurgi Confessio-nak neveztek. Ez minek előtte végbenment volna, Melanchtonhoz adván magától Luther, egyezteteni akará a' maga találmányát övével, 's így ír többek után neki: *Si vim evaserimus pace orientis, postea dolos mendacia, ac lapsus nostros facillè emendabimus. Ex Eremitio die S. Augustini Anno 1530.* Csak hazudgy bé-húntt izemel; mert ha idő múlva a' hatalmasokat ki-játszuk, és békefénybe leszünk, az után álnokságinkat, hazugságinkat, és fogyatkozásinkat könnyen helyrehozzuk. *Cheyraus in Confess. August. page 295.* Ez a' Confessio pedig rész szerént írva, és rész szerént nyomtatva volt; azért igen egye-

VALÓSÁGOK.

3

egyenétlenül szűték ezve, és sokszor megismállított; úgy annyira, hogy már né tudgya az ember, melly exemplárnak, vagy nyomtatásnak hidgyen: Inét történt, hogy 1569-ben, és 69-ben Altenburg Városában, egyben gyűlvén a' Lutherános Prédikátorok, mellyek között voltak név szerént: Eberhard Pal, Salmud Henrik, Bigaud János, Cœlestianus János, és Irenæus Kristian, reá nem akadhattak, hogy melly légyen az igaz Auspurgi, avagy Deákúl az *Augustana Confessio*, vagy vallás; és így semmit nem végezhetvén, mit hidgyenek nem tudgyák vala, 's áreessen-is el-otlának egy mástól. *Christian. Pseudo in veris. triumph. cap. 5. §. 2.* Hasonló képen Hordenberger Albert-is bizonyos okos Tanács előtt Brem Városában bátran ki-valotta szive titkát, midőn nyilván mondotta: hogy ő tőle nem lehetséges, 's nem-is akarja az Auspurgi Confessiót ollyasnak esmérni, mint ha az igaz Hitnek meg-magyarázója volna, mivel tele botrányozásokkal, és eretnekségekkel: és hogy senki meg-sem mutathatta, hogy azoknak, a' kik azt szerzették, Szent Lelkek volt volna. *Flor. Rem. Lib. 2. pag. 5. 6. 19.* És így az Auspurgi Confessio-is megakadott, és e' mai napig-is a' Lutheránosoktól sok részeiben ellene mondatik, a' minő olvashatod Doctor Schæffler könyvében *Seelesiolog. Tractat. 25.* B 2 Ezek

Ezek után, 's idő múlva mesterek lévén Schmidl András, a' Lutheránosok más hit-
 álitást bocsátottak-ki, mellyet ők *CONCORDIA*, avagy *SYMBOLICUS* Könyvnek-is nevezték. Ez pedig leg-alább 57. tapasztalható szemtelen hazugságokat foglal magában mi Catholicusok, és Pápiák ellen; de mind ezekben meg-szégyenítettet Kárdinál Bellarminus könyve által. A' mellett ugyan azon könyvben sok dolgok foglaltatnak, mellyek Luther tanítási, és egyetembe az Auspurgi Confessio ellé vannak. Ezen Concordi könyvvel az említett Schmidl egyik Városból a' máfikonban kalizolt, azon mesterkedvén főképen, hogy az iskola mestereket, és falusi prédikátorokat bé-vételére, és subscribálására indítaná. De ennek-is csak lágy fővényen, és álhatalatlan homokon áll vala az egész épülete. Mert leg-elsőben-is igen nagyon panaszkodtak ellene a' Braunschveigi Prédikátorok a' Quedlinburgi gyűlésben, 's azt kiáltották: hogy ez a' Concordi Könyv, a' tellyes Isteni szolgálatot egy íczapos homokra hoztta, az egész ország világot, Hertzegeket, 's Urakat el-amította, és meg-csalta. Heshusius híres Luther követője egy olly bődögtalá könyvnek nevezte, melly által Schmidl, tárfai val együtt, az egész alsó Saxoniai Ekklesiát fel-for-gatta. Calixtus-is egy nevezetes tanító ki-
 adott

adott rajta, okát adván: hogy a' Hit dolgai-
 ban nem igaz vezetni való póráz. Így Christianus a' Saxoniai Hertzeg Augustus Hertzeg fiaval. Ezek után Nieremberga, és Helmstatt Városok, az Anhaltiai Hertzogség Prédikatori, a' Svecziai, és Dániai fő iskolákkal: sőt Dániának akkori Királya meg is tiltotta, hogy ezen könyvet senki ne mérézfellye olvasni, hanem a' tűzben véteffen: meg-sem engedte, hogy annak utánna valaki eleibe hozza. *Forerus, & Doctor Scheffler in Christiano conscientioso.*

Mivel tehát mind ezekben a' Lutheránusok talpokra nem álhattak, megént más hitvallást vettek elő, mellyet ők *CORPUS DOCTRINÆ*, a' tanítás velejének nevezttek. Ez-is az iskoláknál semmi helyes pótlózat nem lelt magának; mert reá támodván az említett Schmidl András Wittenberga Városában, midőn az Ur Vatsorájáról prédikállana, nyilván ki-mondotta: hogy abban a' *CORPUS DOCTRINÆ* könyvbē minden gyermeksegeket találhat az ember: és ismét: vegyettek-fel jól, úgy mond; mert ezt vettem a' *CORPUS DOCTRINÆ* könyvből, mellyben minden gyermeki dolgok olvastatnak. *Doctor Scheffler in Conscientioso.* Ugyan ezen könyvön egy más Lutherános fő iskolák Doctora, és fő lelki tanító, Doctor Sejneker a' Torgai
 3. gyűlés-

gyűlésben nagy publikációval vastagon kiadott, és szégyenestén elvetette. A' Wittenbergi Theologusokat is feddik a' Braunschveigiak, hogy a' Corpus Doctrinæ könyvtől elállottak, és az ellen új tanítást kolttak magoknak az ő katechismusokban.

Igy folytak az el-múlt időkben a' Lutheránusok evangélioma dolgai, tudni illik: egy újítás a' másikat érvén. Mostani időben pedig (írja Doctor Scheffler *in Conscientioso*) melly nagy villongások, és ellen-mondások vannak egy felől a' Helmsstädi, más felől pedig a' Leipzigi, és Wittenbergi Lutheránusok között; kikkel hasonló képpen a' Königsbergiek melly hálálóssan ellenkezzenek, fokban tudgyák. A' Wittenbergiek a' Helmsstädiakat *Calixtánusoknak* nevezik, és 85. új találmányokat vetnek szemekre; átok alá vetik őket mint eretnekeket, meg-nem foghatyák, hogy merheffenek dicsekedni a'val, hogy a' tiszta litem igéje nálok légyen; holott magok saját nem régen meg-hólt elejekkel, kik is pedig Lutheránusok voltak, fokakbá ellenkeznek, a' mint az iffjú Calixtus *in Demonstr. liquidissimæ* világóssan bizonyéttya. Ellenbe a' Helmsstädiak nevezik a' Wittenbergieket, és Leipzigiüket *Consensuálistáknak*; mert tudni illik új Evangéliomot találtak, melly

mellyről a' régi Lutheránusok semmit nem tudtak. Eddig Doctor Scheffler: melly Doctor Jurium, az az: törvény tudó Bölcs, és fő-tekintető Lutherános volt; de meg-ismérvén az idvélséges szent hitet, igaz Római Apostoli Pápiává lótt: ezzé lévén, sok lelkeknek meg-világosíttására, Kárdinál Fredericus Hessiai Herczeg, és Baraszlói Püspök engedelméből, harmincz kilencz darab bölcs könyveket bocsátott ki. Igen is tehát bé-teltyesedett amaz Luther Márton jóvendőlése, hogy az ő tanítása hoztára nem fokáig fog meg-maradni. Való is e' mostani Lutheránusokról, kik azt merik mondani, hogy: mit hajtok én Lutherre? maradjon a' minémű volt, én hiszek a' mit akarok. Ugyan is így ír Lissa nevű mező-városból Vitez Dávid nevű Prédikátor is a' Római Pápista Hit ellen írt könyvetskéjében: hogy a' Lutheránusok nem mindent hisznek, a' mitt Luther tanított; mivel ők Luther írására nintsenek kötve: mert az első könyveiben fok-téle-képen mag-csalattatott. De más Baraszlói igen elő kapott Lutherános Prédikátor is (*apud August. Pfaltz Libr. Verit. triumphæ cap. 1. §. 2.*) midőn fok írtóztató eretnekségeket vetnének eleibe Luther könyveiből, így felele: Luthernek nem mindenkor vőle Sz. Leike; azért fokakban meg-is botlott, koltvetke-

ve' kezendő-képen nem-is tartozik az ember tanítását mindenkor meg-tartani. Ezen Luthertől való el-esését e' mostani Lutheránosoknak Spanberger Cyriakus-is hasonló fő Lutherános Prédikátor *in 1. Epist. ad Corinth.* nem csak úgy lenni esméri; hanem még panaszkodik-is, hogy magok a' Lutheránosok a' Luther tanitását, melyet Auspurgi Confessiónak neveznek, épenséggel elfordították: elől-is hozz többet 11. ágozatoknál, melyeket Luther tanított, és most a' Lutheránosoknál pad alatt vannak. Azért a' mint szól Spanberger: Keveslen vannak már Lutheránosok a' világon. Fejezzük-bé már ezen Fejtegető Valóságunkat, és mondjuk, hogy igen igazán van a' Versben jelentve, hogy Luther Márton tanítása nem két száz elzrendős.

De legyen ámbár, hogy Luther vallása egy cikkelyben sem hamisított-meg, jó lehet egy helyt sem találhatz olyat a' tellyes kis Lutherános világon; még-is igaz voltában meg-nem marad az, hogy az ő tanítása idősbb két száz elzrendősnél. Bizonyosága ezen valóságos mondásunknak maga Luther Márton; mert Deák nyelven így ír *Tom 1. anno 1558. Solus eram, & certe ad tantas res ineptissimus, indoctissimú; que; casu enim, nō voluntate, nec studio in has turbas incidi: Deum restor!*

restor! suspensi expectabant homines eventum rei, quam nullus ante me ausus erat attingere. Csak magam voltam, és bizonyára olly nagy dolgokra elégtelen, és leg-tudatlanabb, mert csak történetből, és nem magam akarattya-ból, sem magam szorgalmatoskodásából juttottam ezen villongásokban: Isten bizonysgom! várva vártak az emberek a' dolgot ki-megételét, mellyhez senki én előttem nem mert nyulni. Oh ha Luther hozzá tette volna Szent János Apostol írva hagyott módását: *Hoc est mandatum, ut, quemadmodum audistis ab initio, &c.* Ez a' parancsolat, hogy a' mint hallottatok eleitől fogva, abban járjatok. Ha ki hozzátok jó, és e' tudományt né hozzá, ne fogadgyátok azt házotokba, se ne közönséteket azt. *2. Joan. 6. §. 6. & 10.* talán kevessebbek volnának a' testi gyönyörűségnek szeretői, és a' zabolátalanságnak követői, mellyek, a' mint szól Sz. Judás Thadæus Apostol *§. 13. & 19.* Ki-tajtékozzák az ő szégyenségeket bújdósó csillagok, kiknek a' ferétség szélvészé örökké meg-tartatik. A' mit Luther maga meg-vallot, meg-erősíteti aztot Hibner János *in quest. Geograph.* mellyet 1709-ben nyomtatásban ki-adott: ez az olvasott ember így ír *cap. 10. §. 4.* Két száz elzrendők előtt Német Országban a' Római közönséges Hitet tartották; az után jött

1517-ben Luther, és tanította az Evangéli-
kusi vallást, kinek követői Lutheránusok-
nak, Evangélikusoknak, avagy Auspurgi
Confesióknak mondának. Ugyan-
akkor kezd vala Kálvinus-is egy Reforma-
ciót, kinek követői Reformátusoknak, a-
vagy Kálvinistáknak hivattának. Ezen há-
rom Religiók, avagy Hit Rendei, a' Pápi-
sta, Evangélikusi, és Reformátusi Német Ország-
ban csudálatosan elszaporodtak magokban:
és 1555-ben a' Religiók lecsendesítéffekor,
ez után pedig 1648-ban a' Vesztfaliai békeség
megszerzéffekor meg-is erősítették, oly
formán, hogy ezen három Religiók a' Felse-
ges Római Birodalomban békével meg-
maradgyanak. Imé nyilvánosságos meg-vallása-
a' ti félelteknek, és a' velünk ellenkezőnek.
A' Lutherános vallás 1517-ben kezdődött;
de nemde akkor még meg-nem volt erősít-
tetve? a' Kálvinista vallás későbbben támo-
dott; de az-is né volt erejében meg-állapod-
va: csak edgyedől a' közönséges Római Pá-
piستا Hit volt előttök a' Birodalomban, és
mindentörön erősségében fentt állott: nem-
is volt más kezdete Német Országban, ha-
nem csak mikoron a' Pogányok meg-keresz-
telkedtek, és az Evangéliom nálok hirdeter-
ni kezdett. Mirt vélték tehát, melly lehet
az régi igaz Hit? Talán egy a' kettők kö-
zül, mel-

zül, mellyekről két száz efszáz előtt Né-
met Ország semmit nem tudott, avagy pedig
nagy igazán a' Római Pápiستا, melly ezen-
kettők, és más többek előtt-is a' Római Bi-
rodalomba volt, és mellyen kívül a' pogány-
ság után mást nem találhattok, hogy ten-
volt volna? 's ugyan-is ezen bizonyos valóság
szorongattya, és fojtogattya a' Magyar el-
fett sziveket-is, midőn tudnillik őket a' Sz.
Apostoli, és Római Hitben lévő Szent István
Király idejére vissza húzzuk; mert mi ne-
vű helyre, avagy melly időben jöttek előbb
Magyar Országban bé Luther, és Kálvinus
tanítványi? ki esmért más Hitet akkor az
egyetlen egy Római közönséges, Szent, mert
Szentekkel telyes, és bővelkedő Pápiستا Hi-
ten kívül?

Második Római Pápiستا Fejtegető Va-
lóság. Hogy pedig az Author maga Versé-
ben éneklí, és mondgya: hogy a' Lutherá-
nos Vallás régi, és eleitől fogva való tanítás,
elsőben-is olly hihetetlen találmány, vala-
mint ha a' fehérte feketének, és a' feketét
fehérnek mondanád, melly-is világosan ki-
tetzik az előbbi Fejtegető Valóságunkból.
Mádszor meg-kellene mutatniok: hogy a'
Lutheránosok az Apostolok idejétől valóak,
hogy mindenkor tanítáfolknak tanítói, kö-
zönsé-

zónségeknek gondvifelői, és ör-álló Pásztori vóltanak, mellyek felől szól Sz. Pál *Actorum 20. v. 13.* Vigyázzatok magatokra, és az egész nyájra, mellyben titeket a' Szent Lélek Püspökké tótt az Isten Anyaszentegyházát vezérelni, mellyet a' maga Vérével szerzett. Es ísmét: ő adott némellyeket ugyan Apostolokat, némellyeket Profétákat, némellyeket pedig Evangélistákat, némellyeket pedig Pásztorokat, és Tanítókat a' Szenteknek tellyes vóltokra, a' szolgálatnak munkájára, a' Krisztus testének épületire, míg minnyájan eljussunk a' Hitnek, és az Isten Fia esméretinek egyefségére: hogy tókéletes férfiakká legyünk a' Krisztus meg-állapodott idejének mértéke szerént: hogy ne legyünk többé habozó kisdedek, és ide's tová ne vitetessünk a' tudománynak minden szeleitől az ember gonofsága által, a' tévelgesbe ejtó álnokság által. *Ephes. cap. 4. vv. 11. 12. 13. 14.* Ha tehát a' Lutherános vallás Luther előtt vólt, tehát illy Püspöki, és Pásztorinak kellett lenni épen Luther Mártonig; de ők edgyet sem mutathatnak: tehát okóssan nem kérkedhetnek véle, hogy az ő Vallások Luther Márton előtt vólt vólna. Mert Luther Mártontól igenessen az Apostolokra ugordni, és 1500. éftzendők folyásában egyetlen egy Lutherános Püspököt, avagy Tanítót nem tudni

tudni elől mutatni, annyit téfsen; mintha meg-vállanád, hogy Luther vallása Luther Márton előtt soha nem vólt; avagy, hogy az Isten Anyaszentegyháza mingyárt az Apostolok ideje után, Luther Márton idejéig megszűnt, és fón nem maradt. Ez pedig Szent Pál tanításával ellenkezik, ki az Isten Anyaszentegyházát meg-gyökéreffedet valóság erőfségének nevezi; melly mingyárt az Apostolok után egyben nem omolhatott: avagy a' mint őtet az Isten Fia nevezi, nem egyéb, hanem a' Kősziklán álló épület, melly a' pokol kapuitól olly hamar egy halomba, nem tétettethetett, mert soha meg-nem győzetetthetett. Igen-is az igaz Anyaszentegyházának tús gyökeres állandósága, annak mindenkoron meg-maradandó láthatandósága, és a' Szent Lélek által való vezérlése, meg-óltalmaztatása, halavanittya, szégyenittemeg az ellenkező Attyafiakat. De mindazonáltal még egyet találak től, mellyet jól észünkben kell veünk; mivelhogy nyilván ki-tetfzik belőle az igazság ellen tufakodó találmánynak erőtlensége. Tudgyák az ellen-mondók, hogy a' Proféták, és Apostolok írásiban tisztelettel tellyes emlékezetekkel illetetik az Anyaszentegyház, tudni-illik: Hogy ő Sz. Város *Apoc. 21.* gyümölcsös szőlő kert: *Isai. 79.* magas Hegy: *Jfai. 2.* egyes úta

nes út: *Isai. 35.* egyetlen egy Galamb: *Cant. 6.* Mennyek Országá: *Matth. 13.* jegyessé, és tette a' Krisztusnak: *Apoc. 21. & 1. Corinth. 10.* az igaság erőfésége: *1. Timoth. 3.* azon fokaság, mellyben a' Szent Lélek minden időféséges jókat bé őnt: *Joan. 14.* a' kit az órdög mérges toga meg-nem sérthet: *Matth. 16.* az a' kiben semmi ellene mondó réztes nem lehet (né külömben, mint a' nyilvánosság bűnös, és Pogány) ambár nyelvével a' Krisztust valya, és prédikállyais. Azért az Ecclesiának Anyaszentegyháznak nevéet megtartják ugyan; de a'nak mivóltát, tulajdonságát megtagadgyák, elrontják, és olly illetlenségeket költenek reá, mellyekkel épen láthatatlanná teszik, és mint egy Plató Philosophus Fabuláját az emberek szemei elől elrejtik; föladván, hogy azt csak egyedől az Isten, és kevés egynéhányok látják: azok tudni-illik, a' kik kiváltképpen megvilágosítottak, és ritkos vizsgálásokkal reá találván részefsévé lóttek. Melly Isteni Sz. Irás írta így le valaha az Isten Anyaszentegyházát? Fel-találjuk mi az A'siai Ecclesiához irattatott Krisztus levelét: *Apoc. 1. 2. & 3.* kezünknel vannak külömbkülömb-féle Ecclesiákhoz szóló Apostoli levelek, úgy mint Péteré, Pálé, Jánosé: az Apostolok cselekedetiben-is olvassuk: hogy több Anyaszentegyházok kezdettek, és szer-

zettek.

zettek: *Astor. 8. 10. 11. &c.* Mitsoda Anyaszentegyházok voltak ezek? csak az egy Isten elmértte-é azokat? és csak az ő Szentegyház? vagy talán inkább fok más Keresztények-is? Bezzeg füllýos dolog a' kételenség: igen-is ilyenekre szűkfész fakadniok; mert mivel-hogy az ellen-mondók 15-fáz esztendők alatr egyetlen egy mező várost, egy falút, sőt még egy kunyotskát sem mutathatnak, a' hol az ő vallások tanítottat vólna, valamigen a' boldogtalan Luther egy Istennek szenteltetett szűzet meg-nem szeplősített, és hozzá nem kötelődzött; kéntelenítettnek Anyaszentegyházat a' fetétségben mesterséges találmányokkal építeni magoknak, és olly Atyákat, Pásztorokat, és Tanítókat abban-helyheztetni, kiket magok sem ésmérttek isoha, sem mások valakik, a' kik híreket, neveket hallották vólna valaha: hanem ha azokhoz csapják magokat, kikről bizonyos nálók-is, hogy nyilvánosságos eretnekek, úgy mint: Aërius, Joviniánus, Vigiliantius, Helvidius, Iconomachusok, Berengarius, Waldensis, Lothardus, Wiclefus, Húsz János, mellyektől kétség kívül külömb-fele tanításokat szedtek, vóttek, a' mint Jesus Társaságából való P. Scherer György az ő Lutherános Köldus Palástya könyvében bővségesen meg-bizonyította, és meg-is engedi Lutherá-

therános Uraiméknak, hogy illy formán régi az ő tanítások. Csudálatos dolog az, hogy noha a' Keresztényeknek meg-volt parancsolva, hogy az Anyaszentegyházban az Hit, és Szeretet által egyesülvén, őrizzék magokat, hogy a' lelki fegyvertől el-ne veszfzenek, az Ur Házában egyefséget tartsanak, az Anyaszentegyházhoz, mint igafság oszlopához támaszkodgyanak: itt tegyék - le panaszokat, és a' kik ettől el-vette vannak, pogányoknak tartásák; még - is azt állithatsák, hogy olly fok száz efszendők alatt nem tudta, sem nem esmérte olly számtalan emberek sokasága, ha van - é, nincs - é Anyaszentegyház, és mi - féle emberek tartozzanak hozzá.

Szent Ágoston Doctor, valóban megszéjjar ő tőlök, és egyenessen elenkezőt tanít. Hallyuk miként inti ő a' Donatista eretneket, és mélyen ereszfzük szívünkbe szavaikat. Jőjjetek (*úgy mond Tom. 3. in Pfal. contra part. Donat.*) jőjjetek ide Atyámfiai, ha akarjátok, hogy bé-óltattasatok a' szőlő tőben: fájdalmassan fajnálljuk, midőn így el-metszettette, és fekve látunk titeket; számlallyátok meg a' Papokat, kik eleitől fogva Péter székebe ültenek; és láfsátok kik, kik utána következnek. Ez az a' kőszikla, mellyet a' fel-fuvalkodott pokol kapui meg-nem győzhetnek:

hetnek: a' ki ezen szőlő tőtől el-meczetett el-fzarad; és a' ki ezen a' kősziklán nem áll, prédája lészén a' pokolnak. Ugyan ehez képest hasonlittya ezen Szent Doctor azokat, a' kik másokat ámittanak, és mást tanítanak, hogy sem a' közönséges Római eleitől fogva való Anyaszentegyház, az őrdőghöz. *Tom. 3. contra Lit. Petill. Lib. 2. cap. 13.* mondván: Kérdjük, miért gyilkos az őrdög eleitől fogva? és fel-talallyuk, hogy ő ölte-meg az első embert, holott ő maga is a' Paradicsomboldogságából ki-vettetett? A' mi akkor a' Paradicsom volt, az most az Anyaszentegyház: mind őrdög fiai tehát azok, a' kik az embereket tévelyétettéssék által gyilkossan meg-ölik. Valamint mi az Isten igéjéből tudgyuk, hol plántáltatott vala a' Paradicsom; úgy bizonyos nálunk a' Kriftus igéjéből, hol légye az Anyaszentegyház: minden Nemzetségben, úgy mond Sz. Lukács, Jérusálemtől kezdve. A' ki ettől a' közönségtől valami magányos, és el-váltt - képen - való részre az embert elvonnyá, el-vagyon végezve, hogy ő az őrdög fia, és gyilkos. Tovább így szöll ő: *Tom. 10. serm. 181. de tempore: Exod. 12. v. 46.* az UR ISTEEN meg-parancsolta Mófesnek, hogy az áldozatra való bárányt (mondván) egy házban egyétek, és az ő husából semia ki-ne vigyetek: egy házban étetik tehát a' bárányt.

bárány, mivel csak az egyetlen egy Anyaszentegyházban áldoztatik az áldozatra való álatya a' mi Meg. Váltónknak: kinek házából tilalom valamit ki-vinni abból a' testből; mert a' szentséget nem kell az ebeknek vetnünk. *Matth. 6.* az Anyaszentegyház csak, mellyben a' jóságos cselekedeteket gyümölcsöfien folytathattuk; 's azért csak azok vették a' tiz pénzes bért, kik a' szőlőben munkálkodtak: csak ő egyedül az, mellybē azok, a' kik benne bé-rekesztette valának az erős szerezet zárjával meg-óltalmaztattak? 's ugyan-is, azért emelte-fel a' bűn viz-özönnye is a' bárkát, hogy azok, a' kik kinn voltak, elnyeletteffenek. Mind eddig Sz. Agoston. Már fokkal az előtt meg-volt mondvá az Anyaszentegyházról az Istentől Iſaiás Próféta által: *cap. 60. v. 11.* meg-nyitarnak a' te kapuid szüntelen: nappal, és éjjel bé-nem tétetnek, hogy hozzád hozzattafon a' pogányok erősfége, és azoknak Királyi hozzád vitetteffenek; mert valamelly Nemzetség, és Ország néked nem szolgál, el-vész. Itt méltán mondhatni: a' kinek füle van a' hallásra, halljon, és a' kinek szeme a' látásra, lásson; mert itt a' közönséges Szentséges Római Anyaszentegyháznak le-rájszoltatott képét fel-talállya, és ellenbé a' magányos Lutheristák, Kalvinisták, Hufziták, és ezeken kívül több más hasonlók épületét-is.

Az el-

Az ellen-mondóink ellen tehát inkább meg-feneklett valósággal mutattatik meg a' Római közönséges Pápiſta Anyaszentegyház előbbi, és régiebb volta; mert ő néki láthatatlan Feje-óltalmazója a' Kristus, és szüntelen való Vezérlője, és Gondvifelője a' Szent Lélek. Ennek meg erősíttetésére, és meg-bizonyíttására így argumentálódhatunk, és okoskodhatunk: Annál az Anyaszentegyháznál kell az igaz elcítől fogva való régiségnek lenni, a' kinek a' Kristus ígérte, hogy meg-nem szűnhet, a' kívül munkálkodik a' Szent Lélek, a' kit minden igazságra tanít, és nála marad mind örökké; de mind ezek meg-vannak a' Római Anyaszentegyháznál: tehát következik, hogy ő az igaz, első, és régi Kristus Anyaszentegyháza. Az első része ezen argumentationak világosan igaz. A' második, tudni-illik: de mind ezek meg-vannak a' Római Anyaszentegyháznál, könnyen meg-próbáltatik, és meg-bizonyíttatik: mert annak az Anyaszentegyháznak ígérte-meg Kristus Urunk, hogy meg-nem szűnhet, mellyet ő maga kezdett, és épített az Új Testamentomba, és a' kinek a' vigasztaló Szent Lelket ígérte, ki őtet oktassa minden igazságra; mert azt mondgya ő az Anyaszentegyházról: te, vagy Péter, és ezen kösziklán akarom építeni az én Anyaszentegyházamat, és a' pokol kapui e-

D 2

pui e-

pui erőszakot, és hatalmat nem vesznek rajta. Ugyan-is a' maga Szentegyházáról mondgya ő mondván: én el-köldendem néktek a' vigasztalót az igazságnak lelkét: ő meg-tanít titeket minden igazságra, meg-dicsőít engem: és a' mi következik: ő meg-marad nálotok, veletek, és bennetek mind örökké.

Joan. 14. & 16. Szent Pál-is Krisztus Urunk Anyaszentegyházáról így szól: *1. Timoth. 3.* tudgyad mint kellelsék néked forgolódnod az Isten Házában, melly az Isten Anyaszentegyháza, az igazság oszlopa, és erős támasza. De az az Anyaszentegyház, mellyet Krisztus épített egy a' Rómáival; mert ennél van az Hit, mellyet a' Krisztus tanított, kiről így ír Szent Pál: *Roman. 1.* a' ti Hítetek, az én Hitem, és a' ti Hítetek hirdettetik az egész világon: tehát a' Római közönséges Anyaszentegyház az, a' kinek meg-ígérte a' Krisztus, hogy meg-nem fog szűnni, 's a' kinek ígérte az igazság' lelkét, ki meg-tanítsa őtet minden igazságra.

Ez olly győzedelmes valóság, hogy Luthernek, Kálvinusnak, és minden más hasonlónak leg-alább azt kell felelniek: hogy igen-is a' Római Anyaszentegyház egy-néhány száz esztendeig igaz Krisztus Anyaszentegyháza volt, egy, a' ki el-nem tévedett, és a' ki tisztá jegyeffé volt a' Krisztusnak; egy-néhány

néhány száz esztendőök után pedig a' pokol kapui hatalmot vettek rajta, és nagy tévelygésre hozták, 's a' Szent Lélek el-hagyta őtet. Mást azonba, melly a' Római helyet, igaz, látható, és bizonyos Isten Anyaszentegyháza volt volna, nem mutatnak, sőt nem-is mutathatnak: tehát az ő tanítások szerént a' Krisztus Anyaszentegyháza maga a' Krisztus ígérete ellen, meg-szűnt látható, és bizonyos lenni. Oh JESUS! melly nagy gyalázat ez néked: nemde mondtad-é: az ég, és a' föld el-mulnak, de az én szavaim el-nem-mulnak; itt pedig a' te új Profétáid által hazugga lóttél; a' te Anyaszentegyházod illyképen a' pokol kapuitól (a' mint hamissan-tanították) el-pusztítottat, úgy annyira, hogy egy-néhány száz esztendőök által, sem a' közfiklát, sem Anyaszentegyházod épületét senki nem láthatta. Oh Istennek Szent Lelke! néked-is melly nagy szégyē-vallásodra vagy, hogy a' Krisztus Meg-Váltó Urunk Anyaszentegyházát minden igazságra nem tanítottad, hogy a' jövendő dolgokat meg-nem mő-dottad, hogy a' Krisztust meg-nem dicsőítetted, hogy az Isten Anyaszentegyházában, és ő véle, mind örökké meg-nem maradtál: egy szóval, hogy őtet, a' mint az Isten Fia meg-ígérte, a' tévelygéstől, és hazugságtól meg-nem őriztetted. Itt már láthatya, tapasztal-

hattya kiki, mire viszi az Hitnek ujitásá az embert: hogy a' magok találmányokat elhitefésék, a' Kristust meg-hazutollyák, és az Istennek Sz. Lelkét resté, alufzékoná, és gondviselerlené telzik; mintha tudni-illik, a' Kristus Anyaszentegyházára nem vigyázott, sem azt a' tévelygéstől, romlástól meg-nem őrizte volna. Vésűk fére tehát ezen káromló új tanitást, és tartsunk inkább az igaz régivel, ama' Szent Agoston Doctor szavait hasznossan fontolván: Az Isten Anyaszentegyháza nincs el-földetettve; mert nincsen a' véka alatt, hanem a' gyertya-tartón, hogy világoskodgyon mindeneknek, a' kik a' házban vannak; de a' Donátistáknak (igazán mondhattuk mi a' Lutheristáknak, és Kálvinistáknak) el-földetett, ha szinte látható jeleit láttyák is, és az egész világ elméretségében vagyon-is: inkább-is akarnak ők behúnt szemmel a' hegyben útközni, hogy sem arra fel-jutni.

Harmadik Fejtegető Valóság. Doctor Luther Mártonnak magok között harczoló külömb-féle vélekedési, az eddig ki-fejtetert világos valóságok ellen.

Előben azt véli Luther Márton, hogy az Isten Anyaszentegyháza meg-csalattathatott és tévelygésben eshetett, és a' Kristus ígére-

te el-

te ellen meg-romolhatott. Imé ezek az ő első szavai a' Poffill könyvből, Viz-kereszt után való első Vasárnapra rendeltetett Evangéliomnak magyarázásában: melly könyv nyomtatott *Wittenbergában Lufft János Könyvnyomató által 1568-ban*, azt mondod talán tovább, (úgy mond) hogy az Anyaszentegyháznak, és a' tanító Atyáknak szent Lelkek vólt, és meg-nem csalattathatnak? De erre könnyű meg-felelnünk abból, a' mi meg-van mondva, hogy tudni-illik az Anyaszentegyház, vagy a' Conciliomok, olly szentek legyenek, bár, a' mint akarják; nincs mindazonáltal már többé a' Szent Lélek náluk; mert (úgy mond) Mária a' Kristus Anyja, noha ő-is egy tagja vólt, sőt leg-főbbik, leg-nemefebb része az Anyaszentegyháznak, és jöllehet a' Szent Lélektől megszenteltetett; még-is annak idejében, meg-kell engednünk, hogy ő is ollykor ollykor tévelygésben jutott, még pedig a' fő titkos dolgaiban-is az Hitnek. Itt Luther két féle csalatkozásokban élük: elsőben, hogy Mária az Hit' fő dolgaiban meg-botlott volna, melyet Luther soha meg-nem mutatott, meg-sem mutathat; mert ha Szűz Mária az Hitnek fő dolgaiban hitlenkedett volna, nagy fő halalos bűnben esett volna; mivelhogy Luther tanítása szerént, ha szinte más bűn-

nem vólt

nem volna-is: az hitlenség az egyetlen egy fő pokolra való bűn. Bizonyára Luther igé vastagon meg-égette itt magát, kinek-is felnyílt mocskos száját, valóban bé-dughattya ama' SzentAgoston Doctor mondása, *Lib. de Gratia, & natura cap. 36.* midőn az ember a' bűnről beszél, a' Bóldogságos Szűzről semmi-képen ne haboztassa elméjét; mert mivel ő azt fogadta méhében, és azt szülte, ki tellyességgel minden bűn nélkül való, nyert máfok fölött olly malasztot magának, mellyel ellent állhatott tőkéltelesen, tellyeffen, és szükségeffen-is minden bűnnek. Sz. Ambrus-is minden bűntől meg-mentetett Szűznek nevezi őtet; 's hát nemde nem *Luc. 1.* világosan mondatik-é felőle, hogy *Bóldog vagy te, ki hittél; mert bé-tellyessédik rajtad, a' meg-mondatott néked az URtól:* ki midőn hitte, hogy ő léfzen Annya a' Felségesnek, szűzelségének férelme nélkül, a' természetnek minden rende felett: meg-halladta Hitével minden más Szentek Hitét. Másodszor, midőn akarja meg-mutatni, hogy az Anyaszentegyház meg-csalattathatott; mert más-hogy valaki malasztal, és szentséggel tellyes, mellyet el-lehet vesztetni; más a' Szent Lélek sugarlásival az ő jelenlétele segétséget birtani, úgy hogy, ha szinte bűnös-is valaki magában, de hogy az igazság fenn-tartásában

meg-ef

meg-essen, vagy meg-csalatkozzon meg-nem engedi. Es ez ígértetett-meg az Anyaszentegyháznak, a' mit Luther jól tudta.

Mert ő azt taníttya másodszor: hogy az Isten Anyaszentegyháza meg-nem csalattathatik; Az Anyaszentegyház (így szól ő) né hazud, nem-is hazudhat, se tévelygést nem taníthat csak egyetlen czikkelyében-is: ha csak egy hazugságot tanít-is, már egészen hamis, a' mint maga taníttya a' *Krisztus Luc. 11. v. 35. meg lásd azért, hogy a' világság, mely benned vagyon, fetétség ne légyen.* Ha tehát a' te egész tested világos léfzen, nem lévén benne valami fetétség része, világos léfzen egészen. Ez annyit téfzen: egészen világos legyen, és semmi fetétség ne legyen benne az Isten igéjében, és igazságában hívságot, és semmi tévelygést, annál inkább hazugságokat az Anyaszentegyház ne tanítson: 's miként lehetne-is különbben: mivelhogy az Isten szája, az Anyaszentegyház szája: és megént: az Isten nem hazudhat, úgy az Anyaszentegyház sem. *Par. 7. fol. 562. pag. 1.* szólván az e-leitől fogva való régi Anyaszentegyházról. Allyanak most elől azok a' Lutheránosok, kik azt mérészlik állítani, hogy a' Római közönséges Anyaszentegyház elöintén igen-is fényes világság volt, és a' gyertya-tartón világoskodott az egész világnak; de idő múlva a'

E

lok lán

FEITEGETŐ

fok lángolás miatt egézsze meg-homályosfodott, és szüksége volt a' Luther koppantójára. Allyanak elől mondám: mert ha Luther tulajdon tanítása szerént az Isten Anyaszentegyháza tellyeffen világos magában, és nincs semmi része a' tetéségben, valóban megégetik az ujjokat, a' kik ezt a' viláogságot tisztogatni akarják; mert a' Szent Lélek, ki leg-elsőben is Isten világoskodó gyertya meg-gyújtotta, a' Krisztus ígérete szerént megmarad mellette, és meg-is tartya őtet tiszta viláogságában, mert: *In sole posuit tabernaculum suum*, a' napban verte-fel sátorát. Melly Izó felől így ír Szent Agoston Doctor *in Psal. 78. in sole, prout tabernaculum in manifestatione, Ecclesia non in angulo, non que latebat, non velut operta*: a' napban, valamint a' Sátor a' nyilvánosságban, az Anyaszentegyház, nem a' szegletben, nem mint el-rejtetett, el-födözterett. A' nap világoskodik szüntelen minden tisztogatás, és hamv-vévés nélkül; úgy az Anyaszentegyház-is minden tisztítás nélkül világoskodik minden időben.

Item írja Luther: a' kereltény Anyaszentegyház nemde szívében tartya-é az Isten ígétét; fontolván aztot egy más ellenében-tétzi, és az írást maga eleiben? azért a' ki a' Krisztust fel-akarja találni, szükséges annak, hogy előbb fel-találja az Anyaszentegyházat.

Hogy

Hogy tudná valaki, hogy hol légyen a' Krisztus, és az ő Hite, ha nem tudná, hogy hol légyenek az ő hivei? Es a' ki valamit kíván tudni, a' Krisztus felől, az magára ne bizza-magát, se hidat ne építsen magának Menny-Ország felé a' maga feje szerént, hanem járuljon az Anyaszentegyházhoz, azt talállyamag, és azt tudakozza. *Postill Könyvéb, melly nyomtattatott Wittenbergában. Lufft. János által 1568-ban.*

Oh! be igaz, a' mit Krisztus Urunk az örök Igaság mond: hogy az igaz Anyaszentegyháznak viláogsága a' véka alá nem rejtetetik. Látnotok kell aztat minnyá oknak, kik ellenségi vattok, vagy akarjátok, vagy nem, és róla bizonytságot tennetek. De felelyen itt Luther, vagy-is helette az ő nyája: miért bizza tehát ő önnön magát maga magára, és miért épített hidat magának menny-ország felé a' maga feje szerént? és ísmét: 15-16 esztendőben, és annak előtte, hol lehetet az Anyaszentegyházat fel találni? merre kellett ahoz jutni? hol kellett azt fel-keresni, és tudakozni? 's nemde nem a' Római Anyaszentegyházon kívül akkor más né volt. Imé az egéz sullyát a' dolognak maga Luther akarattya ellen-is meg-könnyéti, és bé-sejező-képen szükségeffen meg-vallya: hogy az ő el-esésekor már fenn volt a' Római közön-

E 2

séges.

séges Anyaszentegyház, és az után-is mind addig fen van.

Nagyobb dicsőségére a' Római közönséges Anyaszentegyháznak vegyünk-ki még egyet Lutherból. Hogy a' Római Anyaszentegyház (Luther szava) az Istenből minden málok előtt tiszteltetett, nincs kétség benne; mert abban Szent Péter, és Szent Pál, és 46. Pápák, és ezekkel fők száz ezer Mártirok véreket ontották, és a' poklot, 's a' világot meggyőzték: mire nézve épen tapasztalhatya az ember, melly kiváltképen való gondvifelő szeme légyen erre az Anyaszentegyházra az Istennek. Es jóllehet, hogy most Rómában nem olly dicséretessen folynak a' dolgok, hogy jobban nem lehetne; mindazonáltal ez nem elégséges ok, 's nincsen-is olly sullyos oka akár kinek-is, 's nem-is lehet, hogy ettől az Anyaszentegyházról elszakadgyon, vagy irtózzon. A' szeretettől minden meg lehet, és az egyefségnek nincsen nehéfsége: igen gyarló szeretet, és egyefség az, a' ki maga magát engedi más idegen vétkéből részesnek lenni. *Parse 8. fol. 8. pag. 2.* némelly Artikulusoktól való tudósításában.

Már térjünk a' felvőtt Lutherános vallástévő éneknek próba-kövére, és keressük-ki minden ránczait. Első próbája az Isten igéje, a' Próféták, és Apostolok irási; mert ezeken

ezeken akarják a' magok tanításit felállítani.

Azért.

Negyedik Fejtegető Valóság. Minek előtte ezen próbát meg-hányjuk, és megfe-tegekük, tudni kívannyuk jó Lutherános Uraiméktól: honnét mutathatták meg, hogy azok az irások, mellyeket ők Bibliának, a' vagy a' Próféták, és Apostolok irásinak tartanak, valóságosan ollyanok, és nem talám valami világi író Deákok irási? Meg-kellettik mutatniok, hogy Szent Máté Evangélioma, Márétól, és nem Bertalamtól irattatott; és miért ők a' Bertalan Evangéliomát, a' mint némellyek vélték, igaz Evangéliomnak nem tartják? Csuda dolog, hogy az ellenmondók mindent az Irásból akarnak meg-mutatni, holott az Irásból meg-nem mutathatták, hogy igaz irások legyen: hanem kényszeritetnek a' Traditziókhöz, avagy kézről kézre adatott hagyományokhoz folyamodni, és szorulni: mivel tudni-illik esztendőről esztendőre, egyik száz esztendő számról, a' más száz esztendő számra szállott épen Luther idejéig a' szent Irás, mellyet-is ő a' Római Anyaszentegyház itéletéből igaznak esmérvén bevett. Hogy nekünk, úgy mint Római Pápistáknak, és Catholicusoknak igaz Szent Irásunk legyen, meg-mutattuk mi a' meg-mondote

Traditiokból: 's nékik-is nem lehet azt másokból meg-mutatniok, hogy Isteni irások vagyon; hanem csak az egy *Traditióból*, mivel a' Római Anyaszentegyházról vették az irást. Maga Luther is meg-vallya azt: mi pedig úgy hiszszük, hogy az ő követői eltenem mondanak; hanem ha más okból meg-mutatták, hogy nálók vagyon az igaz szent irás. Vegyük elől tehát Luther tanítását: mi úgy mond, meg-vallyuk, hogy a' Pápaságban sok Keresztényi jók, sőt minden Keresztényi jók vannak, és onnét származtak mi hozzánk-is, úgymint: hogy a' Pápaságban az igaz Sz. Irás vagyon, az igaz Keresztység, az igaz Oltári Szentség, az igaz Kúlcsook a' bűnök meg-bocsáttására, igaz prédikálás, igaz Kátekismus, az az: a' Mi Atyánk, a' tiz paráncsolat, az Hitnek ágozati. *Parte 2. fol. 229. pag. 2.* azon levélben, mellyet irt az Uj-Kereszténységéről, két alatta való Prédikátorokhoz. Továbbá így szól ugyan Luther: én a' Pápaságban, avagy az Anyaszentegyházban vagyok meg-keresztelkedve; ottan tanultam a' Kátekismust, és az Irást. *Part. 3. fol. 326. pag. 1. a' 45-dik Soltárról.* Megént ő így: Hallom, és látom, hogy némelyektől a' viszta keresztekedés, avagy Uj-Kereszténység fel-véteik, hogy tellyes erővel meg-háborítsák a' Pápát, és hogy semmi közök ne légyen az Antikristussal:

flussal: valamint a' Szentségek ellen törekedők, kik-is erre az okra nézve, az egy puszta veszendő kenyérben, és borban hisznek a' Pápa belfűságará, és azt vélik, hogy avál a' Pápaságot el-vesztik. Bizonyára mondom, ez nem jó fénelkő föld, a' mellyen semmi jót nem épétheznek: mert ilyenképen, el is kell tagadniok az egész szent irást, és az egész Evangéliom prédikállását; mivelhogy mind ezeket vettük egyedül a' Pápától, szűkséges-is, hogy új szent irást szerezzenek magoknak. *Part. 2. fol. 229. pag. 2. abban a' levélben, mellyet irt az Uj Kereszténységéről két bizonyos Prédikátoroknak.* Látod innét világosan, hogy a' *Traditiók*, avagy Apostoli Hagyományok nyilvánóságosak Luthernél: sőt követőinél-is; mivelhogy a' szent irás, mellyül ők mindeneket akarnak meg-mutatni, a' *Traditió*n nyugszik-meg. Ha pedig talám, magános szent irások vagyon, kivált a' mi az Uj-Testamentomot illeti, mellyet ők más honan vettek; mutassák-meg, hogy az, igaz, és valóságos Istennek ígéje légyen.

Ötödik Fejtegető Valóság. Két féle vattag csalatkozásokban esnek az ellenmondók, akár Lutheránosok, akár Kálvinisták, és akár mi más lelki tévelygésben lévőek legyének: midőn tudni-illik a' szent irással élnek ar-

nek arra a végre, hogy azzal támogassák magokat, és tanításokat a val bizonyítsák.

Elsőben: midőn magokkal hamissan elhitetik, hogy csak egyedül az légyen az igaz Krisztus Anyaszentegyházának tanítása, melly az ő vallásoknak ágózatiban, czikkelyiben meg-egyez az Istennek meg-irtt ígésével: mellyet a Sz. Profétáktól, és Apostoloktól vettük. Mert jóllehet igé-is sem hamisságot nem vallanak, a' mibé tanítások meg-egyez az Istennek meg-irtt ígésével; de mindazonáltal nem hiszik mind azokat, mellyeket az igaz Anyaszentegyház hiszen; mivel-hogy az igaz Religio, nem csak a' meg-irtt Isten ígését, hanem mind azokat-is tarttya, és vallyá, mellyeket az UR ISTEN élő nyelvvel előnkbe adott, és mondva hagyott, melly élő nyelv hagyományit Deák nyelvvel *Traditióknak* nevezünk. Ezekről *2. Thessal. 2. v. 14.* illy emlegetéssel vagon Szent Pál így írván: *Itaque Fratres scite, & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram:* az okáért Atyámfiai legyetek álhatalatosok, és tartsátok-meg a' Hagymányokat, mellyeket tanultatok, (vigyázz erre) vagy beszéd által, vagy a' mi levelünk által. Az igaz Hitben tehát hinnünk, és erőssen tartanunk kell, hogy az Isteni személyek Atya, Fiú, és Szent Lélek természetben,

és Va

és valóságban csak egyetlen egy Isten: hogy a' Szent Lélek nem csak az Atyától, hanem az Isten Fiától-is származik: hogy a' néma-csöcsemő gyermekkéket a' szent Kereszt-ségre jönni meg-kell engednünk: hogy a' fojtottat, és az álatok vérét szabadon megchettyük, és mindeneket, mellyek az Apostoli Symbolumba, és az Hit Sommájában foglaltatnak; nem tekintvén, ha azok vannak-é világossan az Isten meg-irattott ígésében, vagy nincsenek. Ugyan-is hinnünk kell azokat-is, a' mik Bölcs Salomon Király könyveiben írva találtatnak, jóllehet ezek, sem nem mint Proféták, sem mint Apostolok írásinak tartatnak-is: Ugyan megéint hinnünk kell, mellyeket Szent Lukács a' maga Irásiban fentt hagyott, jóllehet ő a' Proféták, és Apostolok számában nincsen-is, sőt a' Lutheránosok tanítása szerént, kinek kinek hinni kell, hogy Luther által Német nyelven kibocsáttatott Biblia, igaz szent irás, és Istennek tiszta ígése, nóha ezen hitek ágózatját sohól fel-nem talályák a' meg-irattott Isten ígésében, akár előbb, akár utóbb keressék. Az igaz hithez tehát nem csak az kívántatik, hogy vallási, 's tanítási a' Proféták, és Apostolok által meg-irtt Isten ígésével meg-egyezzenek; hanem szükséges, hogy hidgyed az Isten ígését, akár írva, akár csak mondva légyen, csak

E

Isten

Isten igéje legyen. Mert külömben akár mi más vallás-is, példának okáért Ariána, melly tagadgya az Isteni Szent Személyek, Isteni természetben való egyességét, igaz lézzen magában; mivelhogy ezt az egyességet épen világosan meg nem mutathattuk az Istennek meg-irt igéjéből.

Második csalarkozás. Melly helytelenül, és igaztalanul állíttyák azt, hogy tudni-illik, az ő tanítások meg-egyez mindenkben a' meg-irattatott Isten igéjével, mellyet a' Szent Próféta, és Apostolok fen hadták. Mi Catholicusok ugyan sóha eztet el-nem hitethetjük magunkal: mert elsőben-is meg-vagyon írva *1. Joan. 5. v. 3.* ez az Isteni szeret, hogy az ő Parancsolatit meg-őrizzük, és az ő Parancsolati né nehezek; avagy a' mint maga Krisztus Urunk szól: *Matth. 11. v. 30.* az én igám gyönyörűséges, és az én terhem könnyű: holott pedig ellenkezőt tart ezekben a' Lutherános vallás, midőn valya, hogy lehetetlen az embernek az Isten Parancsolatit meg-tartani, ha szintén véle volna-is a' Szent Lélek. Lásd erről Ansbachius Kátekismusár, melly nyomtattatott 1662-ben. Továbbá Sz. Jakab Apostol-is *Jacobi Epist. cap. 2. v. 24.* így szól: a' cselekedetekből igazittatik-meg az ember, és nem csak az Hitből: a' Lutheristák pedig azt vallyák, hogy nem a' cseleke-

detek-

detekből, hanem csak az egy Hitből igazittatik-meg az ember. Így egyeze-meg az ének szerént a' Lutherános vallás az Apostolok írásival, holott egyenessen ellenkezőt valának, tartanak, és tanítanak? Ismét Szent Pál Apostol *2. Thessalon. 2.* parancsollya: tartásatok-meg a' Hagyományokat, mellyeket tanúlatok vagy beszéd által, vagy a' mi levelünk által: a' Lutheránosok azonban, megvetvén Szent Pál Parancsolatját el-vetik, 's nem-is akarják bé-venni a' *Traditiókat*, és azt állíttyák, hogy mindenk meg-vannak a' Bibliában, mellyeket a' Krisztus Anyaszentegyházában cselekednünk, és tartanunk kell. Szent Péter Apostol-is *2. Petri 3. v. 16.* így ír világosan: hogy Szent Pál Leveleibē némelyeket nehéz meg-érteni, mellyeket a' tudatlanok, és alhatatlanok meg-hamisitnak, mint egyéb irásokat-is a' magok veszedelmére. Majd hasonlót mond Szent Lukács-is *Luc. 18. v. 24.* és ők ezekben semmit nem értenek, és ez ige el-vala rejtve tőlök, és nem érték, a' mellyek mondatnak vala: és ismét *Luc. 24. v. 45.* akkor meg-nyitá elméjeket, hogy meg-értenék az irásokat. A' Lutheristák pedig ellenbe mást kiálnak, hogy a' szent írás a' Hit ágozatiban világos, és hogy minden, még a' tudatlan-is meg-értheti. Megént KRISZTUS URUNK maga azt mondgya: *Matthai 19.*

F 2

hogy

hogya a' ki az életre bé-akar menni, tartsa-
meg a' Parancsolatokat: elő jön itt egy iffia-
tska, 's azt mondgya: hogy ő gyermekségé-
től fogva meg-tartotta. Ezen iffíú feleléséc-
nemde helyben hagyta-e Krisztus Urunk?
úgy-e hogy nem mondotta, hogy hazudsz
benne? sőt a' mint fel-vagyon téve Sz. Márk-
nál *cap. 10.* Jesus pedig reá tekintvén, sze-
reté őtet, és mondá néki: egy héjával vagy,
menny-el, valamid van, add-el, és add a' sze-
gényeknek, és kincsed léfzen Mennyben, és
jőj, és kövefs engem. Hogy állapotik ez meg
a' Lutherános tiszta Evangéliommal? melly
nem csak azt vitattya, hogy a' Parancsola-
tokat meg-nem tarthattjuk; hanem még a'
szabad akarat szerént való szegénységet-is a'
szűzefséget az engedelmeiséget emberi tör-
vénynek, emberi találmánynak állittya. Hol-
ott pedig Üdvözítőnk ezen iffiat nyilván-
gossan a' szabad akarat szerént való szegény-
ségre hita. 'S ugyan azon helyen Szent Má-
ténál mondgyák vala a' tanítványok Krisztus
Urunknak: ha így vagyon dolga az ember-
nek a' feleségével, nem hasznos meg-házos-
súlni? ki monda nékik: nem minnyájon-
fogják-meg ez ígét, hanem a' kiknek adatott.
Melly, és következendő szókból világossan-
ki-tetszik, melly Isten előtt kellemetes dolog
legyē a' szerzetes rendekben virágzó szabad a-
karat

karat szerént való szegénység, lelki, és testi
tisztaság, &c. Ha a' Lutheránosok, Kál-
vinisták, &c. hamis tanításinak más jele nem
vólna-is, elégséges vólna csak az-is, hogy ő
nálok semmi szabad akarat szerént való sze-
génységben, és tisztaságban élő emberek nem
találatnak. Hogy állhat már fenn, hogy a'
Lutheránosok tanítása az Auspurgi Confes-
sionnak *23-dik Articulusa* szerént Evangéliom
szerént való légyen? holott ők a' Házasság
felől Isteni Parancsolatot koholnak, és ková-
csolnak magoknak, és a' Szűzi tiszta életről
irván, arra kötelező Istenes fogádást, mint-
tudni-illik (bal ítéletek szerént) ki-monhatat-
lan kerefzténytelen botránkozásoknak háza-
ság töréseknek, halhatatlan fajtalanságoknak,
és nagy czégéres vétkeknek okát utállják;
sőt kárhoztatnak-is bennünket, mintha mi
tiltanánk a' Házasságot, azért kiáltják elle-
nünk: hogy igen-is az őrdög munkája a' Há-
zasság tilalmazása. De nemdenē a' házások fes-
letségéből fok botránkozások jőnek? oka-
tehat azoknak a' Házasság? el-kell-é tehát
azért vetnünk, 's meg-kellé utálnunk a' Há-
zasságot? úgy-é hogy nem? hasonlóképpen
tehat, hogy a' tisztaságra köteles személyek
gonofságából némünémű botránkozások tör-
ténnek; azért nem kellekik a' fogadott tiszta
életet okoznunk, hárhoztatnunk; hanem

csak épen azoknak gonofságát, 's fesletségét; kik (mint Luther) nem arra a' végre jöttek a' Papságra, vagy szerzetességre, hogy így éllyenek obligátiójok, és kötelelések ellen, mellyre-is szabadon kötelezték magokat. Ha nem akarsz fogadást tenni, bűn nélkül lésefsz; a' mi pedig egyszer ki-jött az ajakodon, megtartsd, és meg-cselekedgyed, a' mint fogadtad a' te Uradnak Istenednek, tulajdon akaratadból-is, száddal-is szólottál. *Deuter. cap. 23. v. 22.*

Vegyünk még egyet fel, és lássuk tovább mint egyezzen-meg az Isten igéje a' Lutherános vallással. Az Evangéliomban *Luc. cap. 10.* olvassuk, hogy egy irás-tudó kérdi vala-Meg-Váltónkat, hogy mi cselekedendő legyen, hogy örökké üdvözüllyön? Hogyha Kristus Urunk az örök Bölcsesség egyenesfenn felelt néki: tehát kétség nélkül ki-nyilatkozattatta, mi legyen szükséges az örök élet el-nyerésére: ha pedig úgy; az hozodik-ki belőle: hogy szükségesfenn az ellen-mondók tanításának egyenesfenn ellenkőzőnek kellekik lenni az Evangéliommal. Kristus Urunk felelete ez: jól feleltél, szerezted Istenedet tellyes szivedből, tellyes lelkedből, és minden-erődből, és minden elmédből, és felebarátodat mint teñen magadat. Itt Kristus Urunk egy szét sem szól a' Hit felől; hanem suppenállya

nállya, és reá érti, hogy úgy-is Hite vagyok. A' mi ellémondóink pedig az idveleség el-nyerésére csak az egy Hitet szükségesnek kiálttyák: Kristus Urunk szól a' szeretről, a' Izeretetet pedig a' Kristus tanítása szerént a' Parancsolatok meg-tartásában áll: Kristus a' jóságos cselekedetekről szól; Pásztor Uraimék pedig prédikállyák, és írják-is: ha ma-lasztot akar valaki az Istennél találni, ne tá-moszkodgyon a' cselekedetekhez; és ha va-lamelly Móses a' parancsolatok táblájával a' poklot mutattya, arra ne tekintsen, hanem Szent Pál tiszta oktatására. De hogyhogy le-hetséges ez? hiszfen nemde Móses, és ő u-tánna Kristus Urunk semmit mást nem pa-rancsolt; hanem csak a' mit Mósesnek a' Sz-Lélek bé-lugárlott; KRISTUS Urunk pedig mint igaz Isten, maga-is parancsolatokat ad-hatott; hiszen a' Szent Lélek maga magának ellen nem mondhatott, magával nem ellen-kezhett, Szent Pál sem tanit a' Kristus el-len, úgy-é? Isten kézzel tapasztalhatod, hogy Lutherános Uraimék vallása nem egyez-meg az Isten igéjével. Az irás-tudó kérdi: *quid faciende?* mit cselekedvén? nem *quid creden-do?* mit hívén? és arra adta Kristus maga feleletét. Szent Máténál-is *cap. 19.* mondgya Kristus: ha akarsz az életre bé-menni, tartsd-meg a' Parancsolatokat, mellyek között első, és leg-

és leg-főbb: szeresd a' te Uradat Istenedet. Igen-is előre kell járni az Hitnek; de ő maga egyedül nem elégséges. Innét a' Pápista is el-kárhozik ám, a' magányos Hittel; de ha az Istent, a' kibén ő erőssen hiszen tellyes szívéből, &c. szereti, el-nem kárhozhat. Erről a' szeretetről Sz. Jánosnál így szól ugyan azon édes Meg-Váltónk *Joan. 14.* ha szeretetek engem, tartsátok-meg Parancsolatimat.; és *Matth. 7. v. 21.* nem minden, a' ki mondgya Uram! Uram! megyen-bé Mennyeknek országában, hanem a' ki az Atyám akarattját cselekszi, az mégyen Meñyeknek országában.

Hatodik Fejtegető Valóság. Igen-zép közmondásra való szót ejt Szent Agoston mondván: *Qui ex Sacris Scripturis creditis, quod vultis, & quod vultis, non creditis; non Sacra Scriptura, sed vobis ipsis creditis:* a' kik a' szent irásból hiszitek, a' mit akartok, és a' mit akartok, nem hiszitek; nem a' Szent Irásnak, hanem magatoknak hisztek: az az a' magatok hitén vagytok. Igen illik ez Lutherános Uraimékra; mert hogy hogy dicsekedhetik avál a' Lutherános vallás, hogy e-gézfízen a' meg-irtt Isten igéjével meg-egyez, holott ő olly fok szent könyveit a' szent irásnak el-vetette? 's vallyon mi az oka, hogy a' Manichæusok Szent Máté Evangéliomát, és az

és az Apostolok cselekedete könyvét ki-mustrálták a' Sz. Irás könyvei számából? meg-felel Szent Agoston *Lib. 28. contra Faustinum cap. 2. & de milie. cred. cap. 3.* mert tudgyák vala ok, hogy külömben az ő tanítáffokkal hátra maradnak, mellyel tagadták, hogy Kristus Urunk Szűztől születtetett; és azt álitották, hogy a' Sz. Lélek akkor adatott a' keresztényeknek, midőn az ő vigasztalójok az Istentelen Perfiánus elől jött. Mi oka volt, hogy az Ebionita eretnekek minden leveleit Szent Pálnak, a' pokolbéli oroszlány körmeivel ki-vakarták. *Trenans Lib. 1. cap. 26.* mert nem szenvedhették, hogy azokbá a' környűlmetéltetés el-vetetik, mellyet ok megént e-lő akartak rántoni. Ha' onlóképen, nem vólé más oka, hogy Luther Szent Jákáb Levelét el-vetvén, *Lutherus in Prefat. in Epist. Jacobi: vide etiam Librum de captiv. Babylon. & centur. Magdeb. pag. 58.* azt garázda, tel-fuvalkodott, szároz, szalma Levélnék, és egy Apostoli lélekekhez illetlennek tartya; de miért? azért, mivel benne találja, hogy a' Hit cselekedetek nélkül holt, és nem-is segíthet valakit az örök idvélségre; melly amaz tőle ki-gondolt találmánya ellen való, hogy tudni illik az egyetlen egy Hit igazittya-meg az embert, minden idvélséges cselekedetek nélkül. **Ugyan ezen okból vetetik-el a' mostani Luther kög**

ther követőitől Judith könyve, Baruk Próféta könyve, két Makabeusok könyve, Bölcsesség könyve, Tobias könyve, Iesus Sirák Fia könyve, egy része Esther könyvének, egy része Dániel Próféta könyvének, mellyek mindazonáltal Luther vallása előtt a' tellyes Keresztény Anyaszentegyházról igaz Isten igéjének tartattak, és e' mái napig is annak tartatnak. Mert tudni-illik ezekből nyilvánosságosan ki-tetszik leg-elsőben-is: az Angyaloknak közben-járása Isten előtt *Tobia 2.* az emberi akarat tellyes szabadsága *Ecccl. 15.* az előektől való segítsége a' meg holtaknak, *2. Mach. 12.* a' Szentek Isten előtt való efedezése, *2. Mach. 15.* és más valóságok, mellyekkel mindenkor meg-szégyenítetttek. Ennyire hozták őket a' fok rendbéli győzedelmes vetekedések után fenn maradt nyakas feleskedések, minek utánna tudni-illik a' látható Kristus Anyaszentegyházat, a' közönséges Conciliomokat, a' Szent Atyákat, a' Fő Oskolákat, és csuda történeteket, a' nyomrúl nyomra való elsőseget, és annak szentségét magok között őszve tapodták, és tévelygéseket egyedől a' tiszta Isten igéjen magok felek szerént építették; midőn azon Isteni igét oly fok helyeken, 's oly nagy részeiből meg-sonkittani mérésztették.

Bezzeg fokkal külömben bánt az Istennek i-

nek igéjével Szent Agoston *de Doctrina Christ. Lib. 2. cap. 8.* ki midőn a' Szent Irás könyvei számát elő-számálná, nem követte a' magaelméjét a' tévelygő ellen-mondóinkkal; hanem azt a' Lelket vette-fel oktató melteről, melly az egész testét a' Kristus Anyaszentegyházának eleveníti, és világosítja. Ugyanezen Szent Atya (*vide Melch. Can. Lib. 2. de Locis Theolog.*) midőn kérdés támodott volna a' Bölcsesség könyvérol, soha reá nem lephette, hogy ezen részét a' Szent Irásnak el-ejtse a' Sz. Irástól: nem más októl; hanem hogy már ő előtte a' Keresztény Anyaszentegyházról bé-vétettetett, és azt az ő előtte lévői né másnak, hanem Sz. Irásnak tartották. Mit mondana most, ha vízfza térne e' világra, midőn kellene látnia, miként a' Lutheránosok, és Kálvinisták a' közönséges Anyaszentegyház itélete ellen, az Isten igéjének ő, és új testamentomát fel-diribolták darabolták, el-hányván, el-tvetvén azokat, mellyek áruló börttyokban nem térhettek.

Ha kérdi valaki őket: miért szaggattatok olly fok darabokra, miért sonkítottátok meg úgy a' Bibliát? még azt felelik, hogy távul légyen tőlök; mert ők az igaz irást nem háborgattyák, sem nem zúrják, 's zavarják, hanem csak azokat vadászlák, 's űzik; 's kergetik, mellyeket mások hozzá todaraztak, és

oldottak, és mint nem oda valók az írásban bé-furták, faragták magokat. Ha tovább tudakozzuk tőlök, mitsoda Biró mutarta ki azokat? azt mondgyák, hogy a' Szent Lélek; hogy, így felelvén az Anyazentegyháznak itéletét, melly meg-vizsgálja a' lelkeket, elkerüllyék. Ha megént kérdezzük tőlök: ugyan miért vetnek-el az írásból olyanokat is, mellyeket máfok örömost bé-vésznek, igen is kedvelnek? Példa kedvéért, a' Kalviniisták itélete, és lelke, azon hat Epistolákat bé-veszi, mellyeket a' Lutheránosok az ő lelkek szerént utállják, s el-is vetik? holott pedig mind ezeket az Isten lelkének kellene végben vinni. Az új Keresztények Jób Patriárka történetit fabulának tartják (*Xystus Senen. Lib. 8.*) mivel majd keserűségre, majd vigaságra való dolgok vannak benne: s valyon honnéd tudgyák ők ezt s tudgyuk már, mert az ő lelkek tanította erre őket. Bölcs Salamon Enekinek könyvét, mellyet mi Római Catholicus Pápisták el-rejtetett Mennyei kenyérnek, és lelki Paradicsomnak tartunk; *Castalio in Praef. in Cant.* a' szerelmesek szerelem énekei könyvének, avagy pedig a' titfetelesekkel való szerelmes beszédnek, és né másnak mondgya: honnét merérette ő ezt? a' Szent Lélekből ugy-e? Szent János titkos látása könyvét, mellynek csak leg-kisebb be-tűjé-

tűjé-is Szent Hieronymus *Epist. ad Paulin.* igen nagyra bocsúl; még-is Luther, Brenctius, és Kemniczius méltónak itélik, hogy mint egy csúfos könyv ki-nevetessen, és elvetessen. Ugyan kit tudakoztak ezek, hogy ezekre fakadtak, a' Szent Lelkete? Luther *Praef. in novum testamentum* szemtelen buzgóságtól viseltetvén a' négy Evangéliomokat, egymás ellenébe téfzi: a' három elsőknét nagyobra bocsüllí Szent Pál Levelleit, és bé-fejező-képen mondgya, hogy ennek utánna, csak egyedül Szent János Evangéliomát keleslék igaznak, és leg-főbbnek tartani. Ki tanította erre őtet? az-é, a' kit maga ellenkezésiben akar keverni, úgy mint Szent Lélek? Igen-is azon mesterkedett Luther, hogy Szent Lukács Evangéliomát meg-peneszítse *Serm. de Phariseis & Publ.* de miért? azért, mert gyakran fel-találta benne a' jóságos cselekedeteket, ki juttatta ezt eszébe? a' Szent Lélek-é? ki ezen Szent Evangélistát Szent Pál Apostol mellé rendelte, mellyel-is ugyan az ő Evangéliomát prédikállotta a' Pogányoknak. Bölög Isten? hogy hiheti ezeket a' meg-ért, és nem gyermeki elme? Elégséges legyen ez itt, hogy meg-esmérhesd, melly szépen egyezzen-meg az ellen-mondók tanítása az igaz Isten igéjével. El-hadgyuk azt, hogy még azokat-is, a' mellyeket tartanak az Isten

Szent Irásából, kiki a' maga feje szerént magyarázza, másittya, tóldgya, és csonkéttya. Sok helyeken a' Szent Irásban világóssan írva vagyon, a' bélének öntetett Isten malafyáról, a' Sz. Mife áldozatról, az érdemes cselekedetekről, a' Reménségről, az Isteni félelemről, a' bűnnek kúlsairól, és azoknak külömbségéről, Szent Péter Felséges Hatalmáról, az Istennek tótt fogadásokról, az Evangéliomi Tanátsokról, és más külömb-féle Isten előtt kedves jókról: de mind ezeket ők más-felé húzzák, és olly formára, értelemre magyarázzák, a' mellyről 15. Izaz esztendőktől fogva a' Római Anyaszentegyházban senki még né is álmodott, nem hogy gondolkodott volna. Nēde Luther, mint nyilvánosságos falsárius; és hamis levél-csináló, Sz. Pál textusához, melly írva vagyon *Rom. cap. 3. v. 28. arbitramur hominem justificari per fidem.* az az: az embert hit által állittjuk meg-igazulni, nemde mondam ez a' fóldozó irás-tudó, hozzá tóldotta-é e' szót: *solum, csak a' Hit által;* és nemde kirekeszté-e az igazulásból Szent Péter mondását, ki így ír *Epist. 2. cap. 1. v. 10. Fratres fratragite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis:* Atyámfiak igyekezzetek, hogy a' jó cselekedetek által bizonyossá tegyétek a' ti hivatalotokat, és válóztatásokat; midőn hamissan a' maga fejé kaptá-

kaptájára szabja Pétert Pállal, és ki hadgya ezen szót: *per bona opera: a' jó cselekedetek által:* 's ki hidgye már!, hogy fok más helyeken-is az Isten tiszta igéjét tiszta világósságában meg-hagyta volna az ének szerént? Nē illetlen szók-e ezek? a' mint *Tom. 2. Wittenber. fol. 250.* olvastatik, hogy Luther egy bizonyos Theologusát oktatni akarván a' maga mesteriségére, illy forma tanítást adott e-leibe: ha jó Theologus akartz lenni, tudnod kell jól reguládot, melly ebben áll: a' hol az Isten igéjét elméddel fel-nem éred, azontól mást keréls magadnak, de ollyat, a' ki néked tesszen, és mondgyad: ihon a' Szent Lélek: mindazonáltal pedig úgy rendellyed, és intézzed szavaidat, a' mint néked leg-inkább retszik. De mást mond koronás Király, és Próféta Dávid *Psal. 4. v. 3. Filij hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendaciū?* Oh Emberek Fiai meddig nehéz szível? miért szeretitek a' hivságot, és kerélsitek a' hazugságot?

Hetedik Fejtegető Valóság. Luther, és más tárfai ellenében pedig mi Római Apostoli Catholicus Pápiáltak azt tanítottuk: hogy az igaz Canonica Szent Irás könyvei ezek: úgy mint: Mótes első, második, harmadik könyvei, &c. a' mint a' Pápiáltak Bibliájában rendel

rendel fel-tétetnek. Ezen tanítást pedig veszfűk a' Szent közönséges Tridentomi Conciliomból, az az: a' tellyes Római Anyaszentegyház Gyűléséből, melly tartatott 1563. Sess. 4. a' Florentomi Conciliomból, melly volt 1439-ben, az első Római Conciliomból Gelafius Pápa idejében 494-ben. Szent Agoston Doctortól *Lib. 2. de doct. Christian. cap. 8.* első Innocentius Szentséges Pápától *Epist. 3. ad Exuperium cap. 7. Anno 402.* és az igaz Catholica Anyaszentegyházról, melly minden tévelygéseknek, és fesletségeknek világos igazságos Regulája, és út-mutatója az Isten igazságának. Ez a' közönséges Anyaszentegyház tanította, hogy az írás egynéhány helyen homályos, a' mint maga Sz. Péter írja *2. Petri 3. Añtor. 8. &c.* és mindennapi experientiáinkkal, világossan is láttuk, és tapasztalluk. Mert ugyan-is, s nemde ama' Szent Pál mondása elég homályos-é *1. Corinth. 15. v. 39. quid faciens, qui baptizantur pro mortuis?* mit cselekednek, a' kik meg-kereszteltetnek a' holtakért? Hasonlóan *Hebraor. cap. 6. v. 6. impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, & prolapsi sunt, rursus renovari per penitentiam:* lehetetlen azoknak, a' kik egyzser meg-világosítottak, és el-estek, ismét meg-újíttatni a' pénitencia által. Es ama' Jéhus Sirák Fia szavai *Eccl. cap. 42. v. 14, melior est iniquitas viri, quam mulier*

bene sap

Bene faciens: jobb a' férfiúnak gonofsága, hogy sem a' jól tévő alszonyi álat. Ezek pedig nem jövendő mondások, hanem a' Hitről, és az erkölcsökről való oktatások. Illy homályos értelmekre nézve rendelt az UR Isten az, ő Anyaszentegyházában Tanító Doctrokat, hogy tanítsanak minket, és tanítványokat, a' kik tanúllyanak tőlök, hogy a' homályos dolgoknak valóságos értelmét tudhassák. Ehez képest taníttuk, és tarttuk, hogy fenki, más magyarázását, és kifejtetését bé-ne vegye, hanem csak a' Sz. Atyákét, és azokat, mellyek az Anyaszentegyház közönséges értelme szerént valóak. E' mellett bizvást meg-nyughatik a' kereszény lélek; mert bizonyára az egyetlen egy közönséges Apostoloktól el-terjeztetett, csudákkal meg-erősített, és a' Szent Lélektől meg-világosított Krisztus Anyaszentegyháza igaz valóságos fenéklő fundamentó; mivelhogy aztot maga a' Krisztus szerzette, és meg-is erősítette, midőn *Joannis 14. nékie* a' Szent Lelket adta, úgy mint az igazság lelkét, hogy ő véle maradjon mind örökké. Ehez az erős fundamentomhoz támaszkodtak a' Krisztus Hívei az első Séculumban, és eleitől fogva *Añtor. 15. v. 28.* él-is volt már akkor végezve, hogy ettől fügjenek, és ennek végezésitől; azért mondatik: *Visum est Spiritui Sancto*

H

Sancto

Sancto. & nobis: tettzett a' Szent Léleknek, és minékünk. Így minden kétséges dolgokban, és a' Hitről való kérdésekben a' közönséges Conciliomok, (mellyek a' Pápával az egész Anyaszentegyházat ábrázolják) úgy mint a' Római Conciliom 255-dik esztendőben, a' Novátziánusok ellen, az Alexandriai 319 bē a' Sabellianusok ellen, és így előbb, s tovább tették utolsó végezéseket. A' ki ennél a' fundamentomnál marad, annyit téfzen, mintha vallaná: én mindeneket helyben hagyok, és hiszem mindeneket, valamik az Anyaszentegyházban a' Kristustól, és az Apostoloktól származnak; hiszek úgy, mint minnyájan az Hívek, kik az ő Hitekben idvezülnek, és a' mint minnyájan a' Szentek, az Apostolok, Mártirok, Confessorok, &c. és mint a' szent, és nagy tudományú szívek, és elmék, a' kik igazán hittek, és hisznek. Mi lehet ennél bátorosabb? Igen-is bizonyára, igaznak, és bátorosnak kell lenni ezen Catholicusok fő fundamentomának: vagy ha nem; mi lehet tehát bátoroságos? mert hogyha a' közönséges Római Anyaszentegyház megcsalattathatik, kétség nélkül azt sem hiheti senki okoffan (vedd jól eszedben a' dolgot) a' mit az akár minémű nagy fokaságú Lutheránoság mond, és tart mindenféle *Constitutionival* együtt-is. Szent Agoston olly erőf-

ten tar-

fen tartozkodott ehez a' fundamentomhoz, hogy azt meri mondani *contra Epist. fundam. cap. 5. ego verò Evangelio non crederem: nisi me Ecclesia Catholica commoveret Auctoritas:* én pedig nem hinnék az Evangéliomnak, ha csak a' közönséges Anyaszentegyháznak méltóságos Hitele arra nem indítta.

Nyolczadik Pápista Fejtegető Valóság. Lásd ezek iránt való Doctor Luther Márton egy mással küzködő itéletit, leg-kiváltképē arra a' kérdésre: ha az ember valamit adhaté a' szent iráshoz? erre az ő tulajdon szavaits egy bőttuje, sőt csak egy titulusa is a' szent irásnak többet téfzen az égnél, és a' földnél; azért mi nē szenvedhettyük, hogy csak legkissebben-is meg-változtasson. *Parte 1. fol. 286 pag. 1. in cap. 5. ad Galat.*

Es ifnét egy jó akaróját tudositván így ír: a' ki egy titlust, avagy egy bőttut el-hagy, vagy meg-másít, az, az ördögé légyen, a' mint Kristus szól *Matth. 5. Part. 4. fol. 303. pag. 1.* Ki-é léfzen már Luther, a' ki nem egy, hanem annyi fok betűket, a' mint majd kitéfzik el-cserélt, meg-változtatott?

Kérlek (így szól megént Luther) illy szamárokknak haszontalan pattagásira, mást, fe többet ne felely a' sola, vagy csak szó iránt, hanem hogy így akarja, így prédikállya Lu-

ther a' Pápaságban lévő Doctöröknek Doctör-
ra: ehhez tartsd magadat; mert én ez után e-
gészízen megvetem őket. *Part. 4. fol. 475. pag. 2. a' hol végezést, és feleletet részlen a' két kérdésekre.* Megént ugyan ő: igen bánom, hogy még hozzá nem adtam a' Csakhoz, a' mindent, és mindent, az az: minden cselekedetek nélkül, és mindē parácsolatokon kívül, csak a' Hic igazit bennünket, és így jól, és fömmában a' mondó ki vólt volna mondva. Azért maradj az én testamētömő mellet, ha szintén a' Pápa szamári megháborodnak-is, és meg bolondúlnak-is, mert ők az enyimet ki-nem vehetik, így az előbb említett tanításában fol. 478. Tovább irván ő: a' mit a' Pápa szamári végben nem vihettek, azt csak egy Luther tanítványi-is könnyen végben vitték, kik az utólszor nyomtatott Deák Bibliából a' Solo, vagy Csak szót ki-mustrálták. Adná Isten! hogy a' több részekben-is felnyitnák szemeket! Másodsor amaz kérdésre: ha a' Szent Irás világos-é? így felel Luther: ha valaki közülők (tudni-illik a' Pápiáltak közül) meg állit, és mondgya: szükséges a' Szent Atyák magyarázatya, 's homályos az Irás? feleld néki: nem igaz; a' tellyes földön egy könyv sem irattatott olly világossan, mint a' szent irás, melly minden más könyvekhez képest, ollyan mint a' napfény más-féle vilá-

golság-

golsághoz képest. *Part. 3. fol. 10. pag. 1. in Psal. 36.* Ha ez úgy vagon, mit koptartyák tehát elméjeket az ellen-mődök, a'nyi lok glószációkon, Postilliacziókon, magyarázatok ő? De lám mást tudott Luther a' Sz. Irásról? 's azért írja vala: én, úgy mond, azt tanultam a' Szent Irásból, hogy annak mélységes titkos értelmét fel-nē értieti az emberi elme, és hogy annak vizsgálására, magyarázására elég-telenek mi'nyájan az emberek, ámbár eles elméjűek, tanultak, szorgalmatosok, és Szentek legyenek-is minden lehetőség szerént. *Part. 3. fol. 275. pag. 2. egy levélben.*

Hogy nehéz dolog legyen a' szent irást meg-érteni, erről Doctör Luther Márton 1546-ban, midőn Eyslében Városában vólt, és csak két napig élt volna az után, e' következendő Deák szókat írta egy czédulácskára, mellyet-is az a'ztalan hagyta: *Virgilium in Bucolicis nemo potest intelligere, nisi u fuerit quinque annis Pastor: Virgilium in Georgicis nemo potest intellegere, nisi fuerit quinque annis agricola: Ciceronem in Epistolis (sic precipio) nemo integre intelligit, nisi viginti annis sit versatus in Republica aliqua insigni. Scripturas Sanctas sciat se nemo degustasse satis, nisi centum annis cum Prophetis: ut: Elia, & Eliseo, Joanne Baptista, Christo, & Apostolis Ecclesias gubernarit. Hanc en, ne Divinam Encida, renna; sed vestigia*

H 3

prona

pronus adora. Ezekből ez ide való: A' Sz. Irásokat fenki ne vélye, hogy elégséges megköftolta, ha csak száz efszendeig a' Prófétákkal: úgy mint: Illyéssel, és Elifæussal, Kezefteő Szent Jánossal, Kristussal, és az Apostolokkal az Ekklesiát nem igazgatta. Miköldusok vagyunk, *hoc est verum.* 16. Febr. anno 1546. Így Luther a' maga asztali beszédiben az Isten igéjéről. Ezen czédula felől így ir Aurifaber János: és én Aurifaber János magainnak le-irtá: magát pedig a' czédulát Jónas Justus Doctor, és Superintendens Hálla Varosában, a' ki akkor egyetemben Eyslébenben vala, magánál tartotta.

Harmadszor erre a' kérdésre: A' Szent Irás eretnek könyve, vagy nem? Luther felelete, a' mint következik: igaz dolog, a' mint mondgyák némellyek, hogy a' Sz. Irás eretnek könyv: az az: olly könyv, mellyhez az eretnekek leg-inkább tartózkodnak; nem-is volt soha olly goromba, és botránkozató eretnokség a' széles világon, ki a' Szent Irással magát nem todarazná, és földözné. Luther a' *Postillá Könyvében, magyarázván a' Szent Háromság napja után való nyolczadik Vasárnapi a' hamis Prófetiákról meg-irtt Evangelíomot.*

Ugyan ő megént: Vessük fíre az Istennek tiz Parancsolatit, és meg-fizűnek minden erete-

den eretnokségek; mert a' tiz parancsolat, egy forrás kút-fő, mellyből minden eretnokségek támodnak, és ki-folynak: mert a' Izent irás minden eretnekek könyve. *Luther az asztali beszédiben a' vándorlok, és köteködők ellen.*

E' felől megént *Part. 2. in Praef* így bánfak, úgy mond, a' Pápa alatt a' Bibliával, melly közönségesen eretnek könyvnek neveztetik: ő adott okot reá, hogy az eretnekek a' Bibliából segéttik magokat; a' mint most-is cselekesznek, midőn kiáltják: Anyaszentegyház! Anyaszentegyház! a' Biblia ellen, és felettérs.

Mit hozhaffon mind ezekből, ki az okos ember, néki engedgyük; mert látni való dolog, hogy Luther tanítása nem az Isten igéje szerént való találmány, és következendőképé nem igaz vallás; hanem egy ollyas, mellyről szól Szent Pál: esudálkozom, hogy illy hamar attól, a' ki titeket hivott a' Kristus malaftyára más Evangelíomra vitettettetek; a' mi né egyéb, hanem vannak némellyek, a' kik titeket meg-háboritnak, és el-akarják fordítani a' Kristus Evangelíomát. De ha szinte mi, vagy az Angyal Mennyből hirdet-is néktek azon kívül, a' mit néktek hirdetünk atok légyen. *Ad Galat. 1.*

vv. 6. 7. 8.

MASODIK VERS.

*Szeglet köved Krisztus, avasd jól elmédben,
Kátekismus része hat, mit lársz újat benn?
A' tíz Parancsolat régi, Mi Atyánkkal,
Apostoli Hit itt, a' régi külcsekkal.*

ELSŐ Apostoli Pápista Fejtegető Valóság. Békével lehetnének Lutherános Uraimék tanításokkal, és vallásokkal együtt, ha meg-mutatnának világossan, hogy szeglet kővök a' Krisztus. De csak mongyák ők ezt, azonba nincs semmi világos okok, sem semmi bizonyos Isteni bizonyosságok, sem semmi eleitől való Anyaszentegyházi végezések, sem semmi Isteni csudatéremények, sem a' nézetségekbé, és külömbféle időkbé lévő meg-egyezések; és így minden semmi, a' mit a' magok gyűlevéségeken elől hoznak, akár légyen már az, a' Léleknek titkos, és esméretlen bizonyításából, akár az írás tudományából, vélvén, hogy csak nékik adatott-ki Istentől annak ajándéka: mert mind azokat, a' miket elő-hoznak mint tulajdon magokét, szintén úgy fajtatyoknak tarthatták, és magokoak tulajdoníthatták a' Puritánusok, az Uj-keresztények az

nyek, az Independensek, és a' Kálvinisták-is: sőt mind azok, a' kik valaha az Anyaszentegyházról el-estek, vagy ennek utána el-ef-fendnek. Valamigen tehát meg-nem mutat-tyák az ellenek álló Pápista Apostoli tanítás ellen, hogy más vallásokat ki-rekesztvén, csak az ő vallások szeglet köve a' Krisztus; mind addig sem a' Puritánusok, sem Kálvinisták, annál inkább-is a' Római Pápisták né hiszik: a' mint-is e' következő három-Próba Punctumokból ki-tetűzik, és könnyen meg-bizonyíttjuk, hogy Krisztus Urunk ő Szélsége nem szeglet köve a' Lutherános tanításnak, és vallásnak.

Első Próba Punctum, hogy nem szeglet köve a' Lutherános vallásnak (a' mint éneklik) a' Krisztus. Mert ha a' Krisztus szeglet köve a' Lutherános vallásnak, azt kellene tanítaniok Lutherános Uraiméknak, a' mi elején az Anyaszentegyháznak taníttatott; mert így ír Szent Pál *ad Ephes. cap. 2. v. 19. Jam non estis hospites, & advena; sed estis Civis Sanctorum, & domestici Dei, superedificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum ipso Summo Lapide Angulari CHRISTO JESU:* már nem vagytok vendégek, és jövevények, hanem a' Szentek Polgár-társai vagytok, és az Isten Háza-népei fel-építette az Apostolok, és Próféták fundamentumára, a' Fő-szeglet-kővön,

kövön, magán a' KRISTUS JESUSON; de Lutherista Uraimék nem tanítják azt, a' mi az első Krisztus Anyaszentegyházában tanított: ergo, 's tehát.

Az első Anyaszentegyházban tanítottatott a' *Transubstantiatio*, avagy a' kenyérnek, és a' bornak Krisztus Testvé, és Vérévé való elváltozása az Oltári Sacramentomban, és Szent-ségben. Erről így ír Justinus *in Apologia circa finem*: a' kenyér, melly az ISTEN igéje által meg-áldatik, az a' Krisztus teste. Hasonló-
mond Irenæus *Lib. 4. cap. 14.* a' meg-áldatott ken-
yér, teste a' Krisztusnak. Ezé két Atyák pe-
dig éltek a' Krisztusnak első századik efszen-
deiben. Másodszor: a' második századik efsz-
dében éltenek Tertullianus, és Cypríanus.
Tertullianus így ír *Lib. 4. in Marcionem*: *ac-*
ceptum panem corpus suum fecit dicendo: hoc est
corpus meum: a' kezében vétetett kenyere-
t, testvé tőtte mondván: ez az én testem. Sz.
Cypríanus pedig *Serm. de Cæna Domini. Panis*
iste, quem Dominus. &c. a' kenyér, mellyet az
UR a' Tanítványoknak oíztogatott, az ő igé-
jének mindenható erejével, nem a' külső szin-
re, hanem a' természetre nézve testvé vál-
toztatott. A' harmadik száz efszendőben él-
tek: Cyrillus Hierofolymitanus, Szent Am-
brús, Szent Nylsenus Gergely, és Gaudenti-
us. Már pedig Cyrillus *Catech. 4. Mystagog.*
így ír:

így ír: *aquam aliquando mutavit in vinum &c.*
Krisztus a' vizet borrá változtatta valaha: 's
hát nem hiheted.é azt, hogy ő a' bort vére-
vé változtatta? a' kenyér színe alatt adatik
néked (jó keresztyém) a' Krisztus teste; a'
bor színe alatt pedig adatik néked az ő vére.
Tudgyad, így szól Szent Cypríanus-is, és bi-
zonyosnak tartsad, hogy az, a' mi kenyér-
nek látszik lenni, már nem kenyér, ha szin-
tén a' szád íze szerént kenyérnek esméréd-is.
Szent Ambrús *Libro de ijs, qui initiatus, cap.*
2. némelly példakkal akarjuk meg-bizonyét-
ni, hogy az Oltári Sacramentomban, nem az
vagyon, a' mit a' természet formált, és mú-
tat; hanem az, a' mit az áldás meg-szentelt,
és consecrált: és hogy nagyobb az áldásnak
ereje, hogy sem a' természeté; mivel az áldás
által még a' természet-is el-változtatik. Nyf-
senus *in oratione magna. Catechetica. capite 376.*
minnyájan jól hiszünk, ha hiszszük, hogy az
Isten igéje által meg-szenteltetett kenyér Kri-
stus testvé változtatik. Hasonlóképen szól
Gaudentius-is *tract. 2. de Exodo.* A' negye-
dik száz efszendőben éltek: Szent Agoston,
Arany Szájú Szent János, avagy Szent Chry-
sostomus, Cyrillus Alexandrinus, Eusebius
Emissenus. Szent Agoston, kit czítál Beda
in cap. 10. 1. ad Corinth. így szól: nem minden
kenyér, hanem csak az lézen Krisztus testvé,
1 2. mellyre.

mellyre reá mondatik a' Krisztus-áldása. *Es Serm. 28. de verbis Domini:* meg-mondottam néktek, hogy az a' kenyér (mellyet fel-áldoz a' Pap) minek előtte reá mondasson a' Krisztus igéje, csak kenyérnek mondatatik; minek utánna pedig a' Krisztus igéje reá mondatott, már többül nem kenyérnek, hanem Krisztus Testének elmértetik. Ugyan-így Arany Szájú-Sz. János-is *Hom. 28. in Martib.* Cyrillus Alexandrinus *in Epistola ad Calosyriū.* Eusebius Emis. seu quicumq; est *Author Sermonis de Corpore Domini.*

Ezt pedig nem tanítták Lutherános Uraimék; hanem némelylek közülök azt mondják, hogy Krisztus az Oltári Szentségben a' természet szerént való kenyérben, a' kenyérral, és a' kenyér alatt vagyon, és így a' kenyér el-nem váltóztatik. Mások pedig közülök mást mondanak, 's tanítanak: hogy tudni-illik az áldás után, semmi más nincsen jelen a' kenyérről; hanem midőn ötetik, akkor válik K R I S T U S testévé: jóllehet az *Auspurgi Confessio Articulo 10.* azt tartja, hogy a' kenyér ízín alatt légyen jelen a' Krisztus: ergo: hol marad itt-meg a' szeglet kő Krisztus?

Item, 's megént taníttatott az Anyaszentegyház elején, hogy Krisztus Urunk a' vég vacsorán áldozott, és maga-magát a' Mennyei At-

béli Attyának áldozatól bé-mutatta, és hogy következő-képen a' Misse-mondó Papok hasonlót cselekefznek. Kárdinal Robertus Bellármínus *Lib. 1. de Missa cap. 15.* e' felől e' következő bizonyságokat hozza elől: Elsőben-is, a' mi az igaz Misse-mondó Pap áldozatját illeti Szent András Apostolt, melly, a' mint meg-irták fölöle az Achaiai Papok, és Diákonusok: midőn *Ægæas* a' Fő Tiszt-tartó kényszeritené ötet, hogy áldozat által imádná a' bálványt, mást nem felelt, hanem: *ego immaculatum Agnum in altari offero, ejus carnes, posteaquam omnis populus credentium manducaverit. Agnus, qui immolatus est, integer perseverat, & vivus:* én szeptőlöten Barányt áldozok-fel az Oltáron, kinek testéből, minek utánna minnyájon ettek a' Hívek közül, a' fel-áldoztatott Barány egészfen meg-marad, és elevenen. Másodszor: Szent Hypolitus Mártir *in oratione de Antichristo:* elől hozván Krisztus Urunk szavait, mellyeket mondanand jövendőben a' Misse-mondó Papjainak, így szól a' Krisztus képeben: *venite Pontifices, & Sacerdotes, qui pretiosum corpus, & sanguinē meum quotidie immolastis?* jőjjetek elő én Fő, és Misse-mondó Papjaim, kik az én drágalatos testemet, és véretem mindennap fel-áldoztatok. Harmadszor Szent Ambrúst *in Psal. 38.* ki így szól: ha szinte tetszik-is, mintha nem

ha nem áldoztatna a' Kristus naponként; mindazonáltal áldoztatik ő e' földön, midőn az ő teste fel-áldoztatik. Es *in cap. 1. Luca*: midőn áldozunk, ott van a' Kristus, és a' Kristus áldoztatik. Negyedszer Arany Szájú Szent Jánost *Hom. 24. in 1. ad Corinth.* megparancsolta Kristus Urunk, hogy az álatoknak áldozattya helyében ő magát áldozzuk-fel: és ísmét *Hom. 17. in Epist. ad Hebraeos*: az egyetlen egy Kristus fok helyeken áldoztatik-fel: itt-is, ott-is egészlen ő, és nem több testek, hanem csak egyetlen egy test. Ötödfőzör Szent Agostont *Lib. 4. de Trinit. cap. 14.* mi adathat és áldoztathat kellemetesbb fel annál a' testnél, mellyet mi fel-áldozunk, melly a' mi Fő Papunké az Ur Jesus Kristus-é?

Szólottunk eddig az igaz keresztényi Papság áldozattjáról. Lássuk már, és bizonyítsuk-meg, hogy az első Anyaszentegyház tanítása szerént Kristus Urunk a' vég vacsorán maga magát áldozta-fel. Elsőben: Szent Péter Apostol Lithurgia, és Misse-mondó könyvében ezen következő imádság van írva: Ur Istenünk, ki a' világ életéért magadat fel-áldoztad; tekints reánk, és erre a' kenyérre, és erre a' pohárra, és tedd a' te szeplőtelen testeddé, és drága véreddé. Másodszor: Szent Cypriánus *Lib. 2. Epist. 3. ad Caeilium*: ki mondattathat, úgy-mond, inkább

kább a' Leg-felsőgesbb Papjának, mint a' mi Urunk a' Jesus Kristus, ki az ő Mennybéli Attyának, valamint Melchizedek kenyeret, és bort, az az: az ő testét, és vérét fel-áldozta? Harmadszor: Szent Ambrús *in Psalm. 38.* Láttuk a' Fő Papot hozzánk jönni; láttuk, és hallottuk, mi módon saját szent vérét mi érettünk fel-áldozta: mi-is tehát, kik Papok vagyunk, a' mint lehetséges ötet kövefsük, és a' népért áldozatunkat vigyük végben. Negyedszer: Nissai Szent Gergely *orat. 1. de Resurr.* a' Kristus fel-áldozta áldozatul mi érettünk magát, de mikor? akkor, mikor az ő Barátnak a' maga testét eledelül, és az ő vérét italul adta. Ötödfőzör: Szent Agoston *in Psalm. 32. conc. 2.* a' Kristus (úgy-mond) az ő testéből, és véreből rendelt áldozatot Melchizedek rende szerent. A' ki erről többet kíván, lássa, és olvassa az említett bellármínust *de Missali Libr. 1. cap. 5. & sequen.* és ott több bizonyságokat talál a' régi keresztény-ségből.

De mind ezeket nem tanították Lutherános Urainék; hanem inkább tanították némelyek közülök, hogy a' Misse el-vettefen, (holott az Auspurgi Confessio *Articulo 24.* meg-vallya, hogy igen-is bé-vézi, 's megtartya aztot.) Másodszor tanították, hogy a' Misse nem áldozattya az új törvénynek; mivel Szent

vel Szent Pál maga mondgya *Hebr. cap. 10. v. 10.* meg-szenteltettünk a' Jesus Kristus Testének egyszer lett áldozattyával, és *v. 14.* egy áldozattal tökéletessé tette örökké a' meg-szenteltetteket; holott pedig Szent Pál azon a' helyen csak a' kereszt-fán lett vér-ontással járó áldozatról szól; mely kétség kívül csak egyszer áldoztatott-fel.

A' vér-ontás nélkül való áldozatról, mely által, mint szintén más Sacramentumok, avagy Szentségek által-is, a' vér-ontással lett áldozatnak érdeme, és ereje velünk közölteik, és nekünk tulajdonítatik, más parancsolat van ki-adva Kristus Urunktól az Apostoloknak: tudni-illik: *hoc facite in meam commemorationem Luca 22. v. 19.* ezt cselekedjétek az én emlékezetemre: 's kezünknel-is vannak még a' régi Liturgiák, avagy áldozat könyvek, úgy mint: Szent Péteré, Szent Andrásé, mind a' két Jakak Apostoloké, Mátyé, és Márké. Hallyad, ezekkel mit hirdessen erről Szent Pál *Hebraeor. cap. 13. v. 10.* avagyon Oltárunk, mellyről nem szabad ennnek a' Satorhoz szolgáloknak (úgy mint a' 'Sidóknak) Vedd-fel a' szót: *vagyon nekünk Oltárunk*, tehát *Sacrificiumunk-is*, avagy Oltári áldozatunk. Kezdetétől fogva a' világnak, nem volt egy Religio-is, avagy Isteni imádás Rende, áldozat nélkül, ugy-e? 's hát

csak e

csak egyedül a' Kereszténységnek kell áldozat nélkül szükölködni? nem semmiképen, felel Szent Agoston *Lib. 1. de Civitate Dei cap. 10.* azért: *uni Deo Sacrificium immolamus* csak az egy Istennek áldozunk; *ipsum verò Sacrificium Corpus Christi est*, az áldozat pedig a' Kristus teste.

Item: azt tanította régenten az Anyaszentegyház, hogy az Istennek Szentéit szabad tisztelni, és segítségül híni- Elsőben-is meg-bizonittatik az, Origenesből *in Lament: incipiam me, &c.* Térdeimre le-vetem magamat, és minden Szenteket segítségemre hívom: óh Istennek Szentéi, titeket kérek keserves síralommal, és tellyes fájdalommal! óh jáj énnékem! Abrahám Atyám esfedezz érettem. Másodszor, Szent Basiliusból *Homiliá 2. de 40. Martyribus: Qui aliqua, &c.* A' ki valami inségtől el-nyomattatik, ezekhez repüljön: a' ki vigad, kérje ezeket: az, hogy a' nyomorúságtól meg-menekedgyen, ez, hogy az örömben meg-maradgyon. Harmadszor, Arany szájú Szent Jánosból, ki *Homil. 26. in Epistolā ad Corinth.* a' nagy Constantinust azért dicséti, hogy Szent Péter, és Szent Pál testeit gyakorta meg-látogatta, kérvén ezen Sz. Apostolokat, hogy Isten előtt segítségül legyenek neki. Negyedszer, Szent Ambrusból *Lib. 1. de viduis. tom. 4. observandi sunt, &c.*

K

Az An-

Az Angyalokat fehérségől hijuk, mellyek őltalmunkra adattak: a' Mártirokat-is őltalmunkra hijuk, a' kik bűneinkért efedezhetnek. Őtődözör, Szent Ephremből, ki a' Böldegságos Szűzhez így imádkozott: Minnyájan leborúlunk előtéd, valamennyen vagyunk, hozzád folyamodunk: ments-ki bennünket oh tiszta Szűz! minden szűkségünk-ből, 's az őrdögnek minden incselkedéséből, &c. Illy formán imádkozott Szent Athanasius-is. Hatodszor, Szent Agostonból *Serm. 18. de Sanctis*. Ennek imádsága vala: Szentséges Szűz Mária jőj fehérségére az ügyefogyatagnak; segítsd az el-bűnsültakat, ápolgásd a' siránkodókat, efedezél a' népért, légy közben-járó a' Papi Rendért, párt-fogó az ártatos aszfzonyi nemért; érezzék minnyájan a' te fehérségedet, valakik tisztelik a' te szent emlékezetedet.

De ezt sem tartják a' több új találmányokkal együtt Lutherános Uraimék, hanē inkább, hogy a' Szenteket ne tiszteljük, se fehérségül ne hijuk: ergo, 's tehát nem tanítanak az első Anyaszentegyházzal, tehát-is né zseplet kövők a' Krisztus. Ők erre nézve minket bálvány imádóknak neveznek, sőt talám még ezeket a' régi Anyaszentegyháznak nagy Szenteit-is. Kiéneq hidgyen inkább itt az ember? szabad a' szolgának, hogy tisztelje

tellye az Urát; a' gyermeknek az Attyát, a' jó akarónak jó akaróját, és egyik a' másikért efedezhet; csak egyedől tehát olly el-vettet-tek-é a' Szentek, és Istennek kedves Baráti, hogy őket ne légyen szabad tisztelnünk, és fehérségül hínunk? *Cui honorem, honorē*, mōny-gya Szent Pál: a' kinek tisztelettel tartoztok, adgyátok-meg a' tisztelséget. *Rom. cap. 10. v. 7.*

Item, 's ugyan megént: A' régi Anyaszentegyház vallotta, és bizonyosnak tartotta a' *Purgatoriumot*, avagy az ideig, és holtok után való szenvedését a' tisztulandó lelkeknek, és hogy azokat mi előek meg-segédhet-tyük az Istennél. Bizonyos ez, el-hagyván a' Biblia textusit, Elsőben-is az Apostolok Misse-mondó, és Liturgiás könyveiből, mellyekkel éltek: Szent Péter, Sz. Máté, Szent Márk, és mind a' két Szent Jakabok: mert ezekben nyilvánásóffan meg-van a' holtak emlékezete, és azokért való imádság. Mafod-szor Tertullianusból *Lib. de corona militis cap. 3.* ki így szól: esztendőkként áldozunk mi a' meg-holtakért. Es *Libr. de Monogamia*: a' húgom, vagy néném, ki a' maga Házos-Urát békelségben el-küldötte maga előtt, az imádkozzon annak lelkéért, és kérje-meg szabadulását, és az ő el-aluvásának esztendőnként vizsza kerülő napján áldozzon-is érette. Harmadszor így ír erről Szent Chryso-stomus

Stomus *Hom. 41. in 1. Epist. ad Corinth. cap. 13.* a' meg-hóltat segitenünk kell imádsággal, búcsú-járással, és alamisnálkodással. Negyedszer Sz. Agostonból *Tom. 10. serm. 32. de verbis Apostoli:* kétség nélkül (úgy mond) az Anyaszentegyház imádsági által, az idveséges Miffé áldozattya által, és az alamisnálkodás által a' hóltakat meg fegethettyük. Ezt maga is Luther világossan vallya *Tom. 1. Witemberg. Latine edito. 1545: mihi clarissimum est. &c.* világos nálom, hogy *Purgatorium*, és tisztító tűz vagyon, mivelhogy ez előtt 1000 éstendővel Szent Ambrúst tudositotta arról Szent Agoston, hogy ő a' maga Annjáért imádkozott. Kálvinus is *Lib. de Concilijs* így ír e' felől: *quod allegens Adversarij Patres, &c.* Tudgyuk, hogy a' régi Atyák irnak a' hóltakért való imádságról, melyet mi sem tilalmazunk. A' ki több bizonyságokat kíván, olvassa azon Szent Atyák irását, kik az első 400. ezten-dőkben éltek, és elég tétele leszzen.

De Lutherános Uraimék ellenkezőt tartanak, és tagadgyák a' *Purgatoriumot*, és azt is, hogy hafznos legyen a' hóltakért imádkoznié ergo.

Hasonló-képen meg-ismérte az első Anyaszentegyház a' tellyes szabad akaratot, mellyről Szent Ignátz Mártir *in Epist. ad Magnusianos* így szól: a' ki szorgalmatoskodik azon,

azon, hogy jámbor legyen, Istennek embere; a' ki pedig istentelenől cselekedzik, az, ördög embere, nem a' maga természetéből ugyan, hanem a' maga szabad akarattyaából. Ugyan ezt tanították sok másokkal Clemens Romanus *Epistolá 3.* Justinus Mártir *2. Epist. ad Anton. Imperat.* Irenæus *Lib. 4. cap. 71.* Ellenbe Lutherános Uraimék azt tanittyák, hogy az embernek nincsen szabad akarattya a' jónak válaftására, és a' gonofznak el-távoftatására, hogy az örök életet el-nyerje: ergo.

Az első Anyaszentegyház tanította, hogy a' jóságos cselekedetek szükségesek az örök élet el-nyerésére. A' sokak közül csak egyet vegyünk-fel, úgy mint Szent Ambrúst *Lib. 2. officiorum cap. 2.* ki-is ezen szókkal ír: az Isteni szent irás helyhezette az örök életet az Istenségnek esmértségében, és a' jó cselekedeteknek gyümölcsében. Megéat ő *in Libr. Epistolarum Epist. 82.* Mit várhatunk az idveségben, ha bűneinket bőjtöléssel el-nem óltyuk? mert mondgya az irás, hogy a' bőjt, és alamisna a' bűntől meg-fzabaditnak. Mítsoda új tanítók tehát azok, a' kik a' bőjtnek érdemes voltát ki-törűlik? eddig Szent Ambrús. A' ki erről többet kíván, olvassa Jesus Tárfaságából való P. Szent-Iványi Márton *Responsa non responsu*, Felelet nem felelet könyvét, és többre talál.

Ez ellen-is nyilvánságosan tanitnak Lutherista Uraimék mondván, és vallván: hogy a' meg-igazult embernek semmit nem halználnak a' cselekedetek, hogy azok által nagyobb igazságot, szentséget, és Mennyei dicsőséget nyerheffen; hanem inkább minden cselekedeti tisztátalanok, és bűnök Isten előtt: azért a' mit cselekszik a' jónak rendiben valaki, annyit téfzen nálok, mint a' semmi, és semmit nem érdemel mást; hanem haragot az Istennél. Ergo.

Fejezzük már bé ezen Catholicus Pápi-
sta próbát, és így okoskodgyunk: A' Római Anyaszentegyház tanítása 400. éftendeig volt a' Krisztus szeglet kővén fel-épitetve; mert még az ellen-mondóink bizonyítása szerént-is eddig tartott benne a' Krisztus valóságos tanítása, Hite; de a' Lutherános vallás tanítása, nem azon első Anyaszentegyháznak tanítása; mert ellenkező véle, és majd mindenekben ellen-mondó, mint előbb megmutattuk: ergo, 's tehát a' Lutherános vallás tanítása nem építettett a' Krisztus szeglet kővén; hanem a' mint ebből következik az álhatatlan löyenyen, és így akár mi vizektől, és ostromló szelektől könnyen el-dönttetethetik.

Második Próba Punctom, hogy, tudni-
illik a' Krisztus nem szeglet kőve a' Lutherá-
nos val-

nos vallásnak, mellyről így: Az a' vallás nincs a' Krisztuson, mint szeglet kővön építve, melly párt-ütő csalatkozásokat tanit, azokat tudni-illik, mellyeket az első Anyaszentegyház az első száz éftendőkben átok alá vetett; de a' Luther vallása olyan, hogy ő párt-ütő csalatkozásokot tanit, mellyek az első Anyaszentegyháztól átok alá vettettek: ergo, 's tehát a' Lutherános vallás nem építettett 's nincs-is építve a' Krisztuson, mint szeglet kővön.

A' Májor, avagy az első része ezen argumentátziónak, és okoskodásnak valóságosan, és tagadhatatlanul igaz; mert semmi nem lehet, a' mi az igaz tanítással inkább ellenkezzen mint a' párt-ütő csalatkozás. Mivel tehát az első száz éftendőkben lévő Anyaszentegyház igazat tanított (még az ellen-mondóink szerént-is) és azért a' Krisztuson, mint szeglet kővön volt fel-épitetve; lehetetlen hogy az a' vallás, a' melly párt-ütő, és az igaz első Anyaszentegyháztól el-vettettett csalatkozásokot tanit, a' Krisztuson, mint szeglet kővön építettett légyen; mert másként, mind az igaz tanítás, mind pedig a' párt-ütő csalatkozás, egy szóval, hamiság, az örök véghetetlen Igazságon Krisztus Jéuson, mint szeglet kővön építve, fondálva vólna, melly dolog, nē egyéb, hanē lehetetlenség, chyma-
ra, és contradictio magában. A' Mi-

A' Minort, és a' más bé-következendő közép részét ezen argumentációknak, tudni-illik: de a' Lutherános vallás párt-űtő csalatkozásokat tanít, mellyek az első Anyaszentegyháztól átok alá vettek, így bizonyítjuk-meg világosan: Az első négy száz ez-tendők folyásában e' következendő hamis-ságokat vetett kárhozat, átok alá a' Catholica közönséges Anyaszentegyház: Elsőben: hogy nincsen szabad akarat: ezt tanította Simon az őrdöngős, és minden eretnekség előjáró feje az új Testamentomban, úgy mint, Krisztus Urunk születése után folyó 39-ben; és ő utánna Valentinus 135-dikden; a' Manichæusok 278-ban; Eunomius 358-ban: melly gonolz tanítás mindenkoron hamisnak ismertetett az Anyaszentegyháztól: így Sz. Agoston Doctor *Hares. cap. 11.* Másodszor: hogy az idvességre a' jó cselekedetek nem szükségesek, hanem csak a' Hit: ezt tanította megént Simon az őrdöngős 39-ben, és annak utánna az Eunomiánusok 358-ban, ez-is átok alá tétetett az első Anyaszentegyháztól, így Sz. Agoston *Hares. cap. 54.* Harmadszor: hogy annak, a' ki hiszen, semmi bűnök nem árthatnak, akár mi számuak, és súlyos völtuak legyenek, és hogy azoknak gonofsági néki nem tulajdonitának, sem számadásban nem vétetnek: ezt tanították az Eunomiá-

nomiánusok 358-ban, Basilides, Carpocrates 180-ban: ez-is meg-átkoztatott az Anyaszentegyháztól: bizonyítja Szent Agoston *ibidem.* és Irenæus *Lib. 1. cap. 23.* Negyedszer: hogy az ember ne hidgyen a' *Traditiónoknak*, és Hagyományoknak, hanem csak az Irásnak, így Arius 315-ben, Nestorius 430-ban, Dioscorus 449-ben, Eutiches 448-ban: ez-is átokkal illetetett az Anyaszentegyháztól, Szent Agoston, *ut supra.* Ötödször: hogy a' Poenitentia-tartás, avagy a' szent Gyónás nem Sacramentom, vagy Szentség: így a' Montánusok anno 173-ban, a' Novátziánusok anno 354-ben, s ez-is el-vettetett átokkal az Anyaszentegyháztól, így Szent Cyprianus, és Theodoretus. Hatodszor: hogy a' Római Pápát az Anyaszentegyház látható Fejének, sem a' Római Anyaszentegyház az igaz Anyaszentegyháznak senki ne tartsa: így a' Donátisták anno 313-ban; Novátziánusok 254-ben, Petiliánisták 415-ben. Ez-is el-kárhozatott az első Anyaszentegyháztól. Sz. Agoston a' Donátisták ellen: item *Libr. 2. contra Lit. Petil. cap. 51.* Hetedszer: hogy a' Szüzesség nem jobb a' Házasságnál. Joviniánus anno 395-ben: ez-is el-vettetett átok alatt: így Szent Ieronymus két könyvében; és Szent Agoston *Hares. cap. 82.* Nyolcdször: hogy nem szabad a' meg-hóltak lelkeiért imádkozni, és áldozni, így

ni, így az Aeriánusok 364-ben: ez-is átok alá vettetett az Anyaszentegyháztól, Szent Epiphanius *Heres. cap. 75. Kilenzvedser*: hogy az Anyaszentegyház köteles Innepit, és bősti napjait nem szükség megtartani, így megént az Aeriánusok 364-ben: ez-is megátkoztatott, így Szent Epiphanius *ibidem*, és Sz. Agofton *Heres. cap. 53. Tizedszer*: hogy fenki segérségtől nem hihattya a' Szenteket, sem nem szabad azoknak erekléit tisztelni, így a' Manichæusok 277-ben, Vigilantius 394-ben: ez-is megátkoztatott az Anyaszentegyháztól: így Szent Ieronymus, és Szent Agofton *contra Manichæos Lib. 20. cap. 21. Tizenegyedser*: hogy nincsen külömbség a' Püf. pökök, és a' közönséges Papok között: azért minden közönséges Pap fel-adhattya a' Papi Rend Szentségét, így Aerius 364-ben, ezt-is nagy átok alá vetette a' régi Anyaszentegyház: így Szent Agofton *Serm. 75. Sz. Epiphanius Heres. 53. és 75. Tizenketödsör*: hogy fenki fel-nem veheti az UR Vacsoráját egy alat szine alatt, így Nestorius 430-ban, ez-is megátkoztatott: így Gennad. Socrates, &c.

Mind ezeket a' párt-ütő csalatkozásokat, és hamis találmányokat, melyeket átok alá vetett a' régi Anyaszentegyház, e' mai napig fenn tartya a' Lutherános vallás: ergo, tehát

tehát nem szeglet köve a' Kristus. A' ki erről többet kíván, többet talál Jesus Társaságából való Tisztelendő P. Mändl Gáspár Tikkos Kert nevő könyvében, a' hol 255-dik foliustól fogva Warmund Athanásius helytelen, és nevetségre való retorzióját, és vizsgálza feleletét is fel-találja.

Harmadik Próba Punctom, hogy tudni-illik Kristus Urunk tovább-is nē szeglet köve a' Lutherános vallásnak: Az a' vallás, melly egy jó gyümölcsöt sem hoz, az a' Kristus szeglet kövén nem építettet; mert így vagyon meg-irva: minden jó fa jó gyümölcsöt terem; a' gonosz fa pedig gonosz gyümölcsöt terem *Matth. 7. v. 17.* Item: ójátok magatokat a' hamis Prófétaiktól, a' kik hozzatok júhok ruházatyában jönnek; belől pedig ragadozó farkasok: az ó gyümölcsökről esméríték-meg őket. *Ibidem vv. 15. 16.* De Luther vallása még sem jó gyümölcsöt nem hozott; ergo, s. tehát a' Kristus szeglet kövén nincsen építve. Itt minden kárpállás, és háborítás nélkül szóljunk Luther vallása gyümölcsiről; vagy inkább halljuk, mit mondgyon maga követőivel Luther.

Luther a' maga Házi *Posill könyvében*, melly nyomtattatott Jéna Városában 1559-ben, Advent első Vasárnap második prédikációjában így szól: Ebből a' tanításból (a' ma-

gáét érti) hová tovább, annál rozfsabb a' világ: most az embereknek hét ördögjök van, holott az előtt egy-is elég volt: most az ördög feregeffen megyen az emberekben; mert most az Evangéliom világos gyergyajánál fokkal irigyebbek, álnokabbak, irgalmatlanabbak, fajtalanabbak, torkosfabbak, mint annak előtte a' Pápaság alatt vóltak. Megént Luther *Parte 3. fol. 351. pag. 2.* az 51-dik 'Sóltart magyarázván így szól: most a' mi időnkbe fok emberek példait láttyuk, mellyek minek utánna az Evangéliomot hallották, fokkal gonofzabbak, mint annak előtte vóltak. *Part. 3. fol. 529. in Praef. in Psal. 3.* így ír Luther: A' mi részünkről a' Nemeiség olly fel-fuvalkodott, olly kevély, hogy már nem tudgya, ha a' fején járjon-é, vagy sem: a' parafzt-is olly akaratos, és el-hítt, mint ha Ur vólna minden Urak felett; egyben körtvén pedig a' Nemest a' parafzttal, olyanok, hogy nem csak az Istent merik meg-vetni; hanem még ragadoznak, és lopnak-is az Evangéliomból, avagy ha hozzá tóldanak valamit, kötelesséknek elmérik magokat arra, hogy hozzá adgyanak. *Part. 6. fol. 57. pag. 1.* a' Katekismusában, és a' második Parancsolat magyarázásában így ír Luther: Ha a' gyermekeket így engedgyük, semmi jó nem lesz belőlök: a' minc-is izemünk előtt forog, hogy a' világ

a' világ gonofzabb most, mint akár mikor vólt: most már nincs femi gondviseles, femmi engedelmség, femmi hívség, femmi hitel nálók; hanem hívságofsbak, álhatalnabbak, és nagy fesletségnek az emberek, mellyeken nē fog már fem tanítás, fem femmi büntetés. 'S ugyan-is hogy lehetne más-ként? holott Luther a' maga tizta Evangélioma szerént, mindē zabolákat el-fzaggatott: kiki azt cselekszi, a' mit akar, 's a' mit tud: elégségesnek tartván, ha hiszen, és ha külső tekintetre nézve becsületeffen él. 'S vallyon ki adott valaha a' meg-romlott emberi természet eleibe, ennél alkalmatosbb vallást? Itt a' mit akar, azt cselekedheti a' keresztény ember; mert, a' mint Luther az ő *Psall 1535-ben költt könyvéből* szól, a' keresztény hivnek semmi bűn nem árthat. Így Pünkösdi Hétfői prédikációjában ő. Hogy hogy élhet itt iámborúl az ember? a' hol femi gyónás, semmi absolutio, és óldozás; semmi érdemes cselekedet, sem semmi szabad akarat. a' jóra ninesen, sőt a' hol maga az Isten oka, és kezdete a' bűnnek? Nemde nagy vakmerően írja-é Luther *in assertionibus per Leonem damnatis art. 36.* midőn mondgya, hogy az istentelennek gonofz cselekedetét az Ur Isten szerzi, mellyről világofsbaban tanít Melancton *in cap. 3. Epist. ad Roman.* midőn így ír:

Dávid házofság törése, és Judásnak árulása, olly tulajdon lsten munkája, mint Szent Pálnak meg-térése. És ugyan erre nézve tulajdonitya Luther az lstennek a' maga vétkeik, midőn így szól: *in colloq. mensal. 250. Ego Martinus Lutherus in bello rusticano omnes rusticos occidi; jussit enim eos trucidari: omnium eorum sanguis in meis humeris est; verum ego onus illud in Deum rejicio.* En Luther Márton öltet meg a' parasztokat a' paraszt hadban: mert én parancsoltam, hogy meg ölettefennek: minnyájoknak vére az én vállaimon vagyon; de én azt a' terhet az lstenre vetem.

De nem csak a' cselekedeteknek, hanem a' földnek gyümölcsé-is meg-szünt Luther Evangéliónával; meg-ésmérheti azért is az ember, hogy ő a' maga tanításával nem kereste az lsten Országát, mivel azt a' föld gyümölcsével meg-nem áldotta a' szerént, a' mi meg van írva *Matth. 6. v. 33. Querite primum Regnū DEI, & justitiam ejus, & hac omnia adjicientur vobis:* Keresétek elsőben az lsten Országát, és az ő igazságát, és mind ezek megadatnak néktek. Erről azért Luther így ír *Parte 8. fol. 304. pag. 1. in Oseā Prophetā.* Megkell vallanunk (az ő szavai) hogy Német Ország, és más Országok, a' Pápa Birodalma alatt sokkal szebb, és drágább áldásokkal bírtak; mert nem láttuk, hogy a' Török határinkat

rinkat puszította volna: a' búza mindenül jól fizetett, nem-is vóltunk olly fok támodásokban, zürzavarokban, és háborúságokban, mint most. De honnét szármoztak illy fok féle ferentsés állapotok; hanem csak a' jó lstentől? Megéat *Part. 8. fol. 350. pag. 2. in Joël Prophetam* ő: Látyuk, és tapasztalyuk, hogy most a' mi időnkbe sokkal fanyarúbb éztendők vannak; mivel a' gyümölcsök, és a' búza szaporátlanabbak, és gyakrabban romlottabbak, mint annak előtte. A' dög-halál már nem olly ritkán uralkodik, mint ennyihány éztendővel ez előtt; sőt sok helyeken a' hol tiszta, és egészséges levegő ég van-is, még-is csak nem minden éztendőben hatalmaskodik: nem szóllok a' hadakozásokról, a' hadakozás rebesgetéséről, és más veszedelmekről, mellyekben naponként mélyebben esünk; mert igazán mondván, olly rettentő nehéz időkre jutottunk, mellyekhez hasonlót lenki azok közül, kik előttünk éltek, né látott, sem nem ért. Eddig Luther. De tekéntse-meg az ember az lstennek szent Írásiban, mikor büntette-meg az lsten az Ísráélfiait illy forma fanyarúságokkal? Bizonyára akkor, midőn az igaz lsten szolgáltyától el-estek, és idegen tanításokra, és bálvány imadásokra hajlottak. Nem mentegetheti bizonyára valaha az lsten ítélő széke előtt

lött magát Luther, mint ha oka nem volna a' maga követői utolsó romlásának, midőn illy világossan tapasztallya tanításának, illy keferves gyümölcsit. Már kedves Keresztényem tedd előbben ezen három Próba Punctumokat, és kétség kívül azt kell mondanod a' Lutherános vallásról, a' mit más értelemmel mondott a' Királyi Próféta: *Infixus sum in limo profundis & non est substantia.* elmerültem a' mélység iczapában, és nincsen hatható valósága.

Ellenbe méltán dicsekednek a' Catholicusok, és Pápisták, és énekelhetik-is, hogy az ő tanításoknak szeglet köve a' Krisztus; mert nincsen más kézdete, hanem csak maga a' Krisztus; nem-is mutattathatik más eredete; hanem csak a' Krisztus ideje. Innét igen-is, az Apostoloktól származik ő, és a' Római Pápáknak szüntelen egy más után való következési, és Successiói által, a' közönséges Conciliomok által, a' Szent Atyák, Püspökök, Papok, Tanítók, és hiv népek álhatatos lokasága által, fent marad minden pártosok ellen e' mai napig, és birja az eleitől fogva való régi Hitnek igazságát. Csak hiába szorják a' Catholica Római Anyaszentegyház eleibe, hogy csalatkozásokban, és tévelygésekben esett; mert ellenkezőt mutat a' Krisztusnak néki tett ígérete *JOAN. 14.* Azért nem

ért nem elégséges, hogy mondhatta valaki, a' maga fejből, és találmányából, hogy megcsalattatott, és el-tévelyedett; hanem szükséges, hogy mind ezeknek idejét, helyét, kezdőjét, és punctumit meg-mutassa. Mutassák-meg tehát olly világossan ellenünk az igaz Hit fogyatkozásait, mint mi eddig meg-mutattuk a' Lutheránoságban való tapasztalható csalatkozásokat, és talám az orrokat megvakarják némellyek a' munkában. 'S hanc nem volt-e toha Luther idejéig egy tökéletes ember-is, egy Tanító, egy Conciliom-is, melly az Anyaszentegyház fogyatkozásait megfeddette, és ellene támodott volna? Azt mondgya talám valaki: voltak fok külömb-féle időkben ellen-mondói: mi Catholicus Pápisták azt felellyük, hogy igen is voltak: de kik nem új botránkozató tanítás ellen, hanem az igaz régi, és Apostoli tanítás, és igazság ellen támodtak, hadakoztak. Azon ellen-mondók magok voltak az Ujitok, és magánjos emberek, kik az egész Anyaszentegyház, és a' közönséges tanítás ellen agyarkodtak: ez pedig szokások, és tulajdonok minden Sectáriusoknak. Vedd elzedben utólszor, hogy a' Hittől való el-eset, és meghasonlás, nem másra, hanem zabolátalan, puna, és könnyű életre viszi az embert: tekéntsá-meg azért, melly élet könnyebb, lágyabb, és

FEJTEGETŐ

szabadabb, a' Pápistáké-e, vagy az ellen-mondók-é? Mi Catholicusok, és Római régi Apostoli Pápisták úgy hitettyük el magunkkal; hogy bójtólni, a' hús ételről magát bizonyos napokon meg-tartoztatni, az Anyaszentegyház törvénye szerént élni, a' bűnökért, vagy fanyargatásokkal adózni, vagy pedig a' más világon léendő Purgatoriumbéli adozásra magát kötelesnek ismérni, a' bűnöket a' Szent Gyónásban töredelmessen meg-vallani, fogadálkokkal magát az Istennek kötelezni, valamenyire nehezebb legyen, hogy sem mint ezeket fére hadni. Való tehát az Apostoli Pápista Anyaszentegyházról, hogy csak ő az, minden találmányok felett, a' kinek szegletköve a' Krisztus, és a' mellyet meg-né győzhetnek a' pokol kapui, és Darabont.

Tovább danól az énekben a' Lutherános Jubilæomos Author, és áru-képen mutattya a' Kátékismus hat részeit, a' tiz Parancsolatokat, a' Mi Atyánkat, az Apostoli Hitet, és a' külsök hatalmát.

Második Apostoli Pápista Fejtegető Valóság. Közönségesen tanul-meg mind a' jelen való, 's mind pedig a' következő előnkbe adatott részekre nézve, hogy soha nem támodott olly újítás a' hitben, melly a' maga találmányát az igaz Római Szent Hittel

rész Ize-

VALÓSÁGOK.

rész szerént nem támogadta, és fődözte volna. Így Sergius, Mahomettel egy Istenet vallott, a' Krisztust épenséggel el nem tagadta, hanem Prófétának mondotta, &c. Mert ha ez nem lett volna azon vallás szükség-képen az előbbi pogányságra esett volna; és így kézzel tapogadhatta volna még az együgyű is az esetnek el-túrhetetlenségét. De nem elégséges az idvességre, hogy a' Hitnek némelly részeit bé-vegye valaki az Istennek kijelentéséből, és rész szerént bé-ne vegye: sőt elégséges az örök veszedelemre, ha a' Hithez tartozandókból, vagy csak leg-kissebbit is né hiszen, mert már csorba, és hamis a' tellyes Hite. Illy-képen szól Szent Jakab Apostol Levele *capit. 2. v. 10.* Ha ki az egész törvényt meg-tartya, vétkezik pedig egyben, mindenekben vétkessé lött. Így szól Sz. Agoston-is, midőn bé-fejezné Donátushoz irt Levelét: *Quisquis ab Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter vivere se existimet, hoc solo sceleris, quod à Christi unitate sejunctus est, non habet vitam; sed ira DEI manet super eum. Epist. 152. ad Donat.* Valaki az Anyaszentegyházról el-vált, véllye bár, hogy akár melly dicséretesen él, de mindazonáltal, egyetlen vétkére nézve, hogy a' Krisztus egységétől el-izakadt, nincsen örök élete; hanem az Isten haragja marad ő rajta. Sz. Ieronymus-is *Hom.*

M 2

in cap.

5. & 6. *Matth.* így ír e' felől: *si via à recta pa-
lulum declinaveris, non interest, utrum ad dex-
tram vadas, an sinistram, cum verum iter ami-
seris*; ha az útban kevesetskén az egyenesen
kívül jársz, nem használ, akár jobbra menny,
akár balra, mivel az igaz útat el-veztetted.
Oly nagy Authoritása, és tekintetre való
Felsége van az Istennek, hogy leg-kissebben-
is, a' mit ki-jelentett, a' Hitnek csorbitása,
nélkül, nem hitlenkedhet az ember. Példa
kedvéért legyen: ha valaki el-hívetné ma-
gával, hogy Káin Abelt meg-nem ölte, hogy
Pillátus, kinek alatta szenvedett Meg-Váltónk,
Római Tiszt-tartó nem vólt, olly eretneki
vétké vólna, mintha Ariussal a' Szent Há-
romságot el tagadta vólna. Ezen tudomány-
ból tanulhatnak az ellenkező Atyafiak, hogy
ámbár tanításoknak némelly részeit az igaz
Anyaszentegyháztól veszik-is; mindazonáltal
ez nē elégséges a' Hitnek tellyességére, hogy
idvezülhessenek; hanē a' mint szól Sz. Atha-
násius: a' ki idvezülni akar, mindenek előtt
szükséges néki, hogy tartsa a' Catholica kö-
zönséges Hitet, mellyet a' ki egéfszen, és sé-
re m nélkül meg-nem tart, minden kétség
nélkül örökké el-vez.

Kezdgyünk már a' vizsgáláshoz, és Fej-
tegetéshez. A' Katekismus nem más, ha-
nem bizonyos tanításnak Somában való fog-
lalása:

lalása: a' minémű tehát a' tanítás, ollyan a'
Katekismus. Meg-mutattuk már az első
S-ban, hogy az ő tanítások új, és kevés i-
dőtől fogva van elméretségben: avagy mu-
tassanak Lutherános Uraimék egy helyt, egy
Fő iskolát, egy országot, egy bizonyos időt,
egy Nemzetséget, a' hol, és mikoron, és kik-
nél tanítottak ezen hat Katekismus részei,
tudni-illik ez előtt két száz efsztendőekkel. Ol-
vassa az ember a' régi Katekismust, és fel-ta-
lállya, hogy abban irva van: *non habebit DE-
um Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Ma-
trem* Szent Cyprianus: nem léssen annak At-
tya az Isten, a' ki Annjának nem akarja len-
ni az Anyaszentegyházat: *si Ecclesiam non audi-
erit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, Matth.*
18. v. 17. ha nem halgattya az Anyaszentegy-
házat, legyen néked mint a' Pogány, és nyil-
vanságos bűnös. *Obedite Prapostis vestris*, szól
Szent Pál-is *Hebr. cap. 13. v. 17.* engedelm-
kedgyetek Elő-járóitoknak, és birtokok alatt
legyetek; mert ők vigyáznak, úgy mint, a'
kik számot adnak a' ti Lelkeitekért. Ezekre
nézve, tartozunk véle, hogy a' köteleş in-
nep, és bőjti napokat meg-tartsuk, bizonyos
napokon a' hús ételtől meg-tartoztassuk ma-
gunkat, bizonyos időbē meg-gyónyunk, és
a' Felséges Oltári Szentségből részesüljünk.

Olvasd Szent Agoston vezérlő oktatását,
és más

és más régi Szent Atyákét-is a' Római Anyaszentegyházban, és meg-látod, ha az Atyafiak Katekismusa régi-e, avagy inkább új. Hol maradnak a' hét Sacramentumok, és Szentségek, mellyek magától a' Kristustól szerzetettek, és mindenkor fent-vóltak a' Kristus Anyaszentegyházában? E' felől Luther így szól a' *Babyloniai fogságról írt könyvében*: csak egy Szentség vagyon (úgy mond) avagy kettő, és, ha jó szél fúj, majd épen három. Csudálatos Evangélista ám ez, a' ki szél forgása, és nem a' Sz. Eélek szerént ír, és tanít. Hát még hol marad a' Katekismusból a' szabad-akarát szerént való Szegénység, a' Szüzi tisztaság, az Engedelmség? Nemde mond-gya-e Sz. Péter világosan *Matth. cap. 19.* Imé Uram mindeneket el-hagytunk, és téged követtünk? A' ki mindeneket el-hagy, nemde semmi-e, sem marad-e? Midőn Kristus Urunk a' tiszta életről szóllana, nemde mondotta-e: *Matth. cap. 19.* nem minnyájan fogják-meg ez igét; mellyről az atyafiak-is semmit nem akarnak érteni; mert az ő Evangéliomok más, tudni-illik: *crefcere, & multipliamini*: nevelkedgyetek, és szaporodgyatok. Meg-kell vallanatok jó Lutherános Uraimék, hogy Luther a' Fő Doctortok, és Evangélistátok nagy ellensége vólt a' Hitrel köteleztetett Szüzi életnek, mellyről így prédikált

Postill

Postill könyvében Urunk Mennyeben menetele után való Vasárnap: valamint való, hogy a' Kristus, Kristus; úgy való, hogy egy barát, 's egy Apátza sem keresztény: melly szókkal nemde ki-veti-e a' Szüzeiséget a' tellyes Kereszténységből? Nagy csudának tartotta ő (mert az Apostolok közül egy sem vihette végben) hogy az Istenhez köteles Szüzet, és Apátzat ki-csalhatta a' Kalastromból, mellyről is egy könyverskét bocsátott-ki, és abban nagy csudának tartya, hogy *Florentina* a' Kalastromból olly Izerencsésslen ki-izökhetett. De halljuk Szent Ambrús Doctort, és lássuk mint magasztallya-fel ezen Luther csudáját *ad Virginem lapsam cap. 5.* eszedben nem vetted-e (úgy mond) a' Húsvétnak Szentséges napján, mikoron az Oltár szegletéhez állittattál: olly nagy solennitásban, és inneplésben, és Anyaszentegyháznak olly nagy egyben gyűlt sokaságában, midőn olly lok égő gyertyákkal bé-késértetél, és mint egy Királyné az árnyék tartó-fődel alatt a' Mennyei Királynak szenteltetél? nem emlékezel-e róla, mi forma szókkal illettetél? lásd leányom, és gondold-meg, feletkezzél-el nemzetségedről, és az Atyád házaról, és a' Királynak kedve telik ékelségedben: mert ő a' te Istened, és a' te Urad: emlékezzél-meg ugyan, melly nagy sokaságú nép gyűlt őszve

a' te

FEITEGETŐ

a' Mennyegződre? nemde hívnek kellett-é lenned ahoz, mellyhez oly nagy fokaság el-
lőtt eskedtél? meg-kellet volna gondolnod,
hogy kinek kötelezted szűzeségedet? előbb
kellet volna véredet, és életedet adnod, hogy
sem el-vesztened szűzeségedet. Ha valaki
valakivel tiz tanú bizonyság előtt el-jedzi
magát, tellyes a' Házofság, és ha az után más-
hoz adgya magát, Házafság törőnek tartatik,
's félelmes állapotban forog: mit vélsz? mi
léfzen azzal, a' ki az Anyaszentegyháznak
olly fok tanúi előtt, sőt az Angyali Seregek e-
lőtt-is meg-lőtt lelki el-jedzését, hivatlen-
séggel el-szaggadta? nem tudod-é, hogy nagy
halálos büntetése van az illyenek? Azt mőd-
gya talán valaki, hogy jobb meg-házafodni,
hogy sem égni: de ez azoknak mondatott,
a' kik szabadok magokkal, és nem azoknak,
a' kik az Istennek erős fogadás által jedzették,
és áldozták magokat: a' ki a' Krisztushoz kö-
telezte magát, és a' földet fel-vette, már meg-
házafodott, már egy halhatatlan vő-legény-
nek el-jedzettetett; és ha a' közönséges tör-
vény szerént férhez akar menni, házafság tör-
résben esik, és örökös rabja léfzen az örökké
való halálnak. Mind eddig Sz. Ambrús. Mit
mondanak ezekre Lutherános Uraimék? mit
ítélhetnek Luther házafságáról? Sz. Ambrús
élt anno 386-ban, tehát ugy-é még az első,
igaz,

VALÓSÁGOK.

igaz, és hív Anyaszentegyháznak tagja volt?
Szent Pál nyomdokán járt ő, ki így ír 2. Cor.
cap. 11. v. 2. *respondi enim vos uni viro. Virgi-
nem castam exhibere Christo:* mert el-jedzettek
titeket egy Férfiúnak, tiszta szűzül adni a'
Krittusnak. 'S valóban nagy szorgalmatos
gondvisseléssel is volt irántok Sz. Pál, a' mint
előbb ezen versben mondgya: *amulor enim
vos DEI emulatione:* mert buzgó Isteni szere-
tettel szeretlek titeket: és v. 3. *timeo autem
ne sicut serpens Hevam seduxit astutiâ suâ, ita
corrumpantur sensus vestri, & excidant à simpli-
tate, quæ est in Christo:* félek pedig, hogy a'
mint a' kigyó meg-csalta Evát az ő álnoksá-
gával; úgy meg-ne vesztzenek a' ti értelmi-
tek, és el-ne essenek a' Krisztusban való együ-
gyűségből. Tudni való innét, hogy a' Szű-
zek, kik Istennek fogadás által fel-szentelék
magokat, tulajdoni az Istennek. Tudakozza
már a' vers szerént valaki: *Mit látsz újat b?*
kész a' valóságos felelet: az igaz régi kin ma-
radott, és az újság bé-fogadtatott; melly-is so-
ha az igaz régi Anyaszentegyházban nem ta-
nítottott, a' mint-is nyilván ki-tetfzik a' kö-
vetkezendőkől. A' kinek izive van, vessten
kaitsmot lábunk alá.

Tovább: a' tiz Parancsolat régi, kiál-
tyák Lutherános Uraimék. Ezt mi Római
Catholicus Pápiáltak mindenkor bé-vettük, 's
N bé-is

bé-is veszfűk. De azt mondgyuk reá, hogy a' tiz Parancsolatról való Lutherános Uraimék tanítása, nem a' régi Anyaszentegyház tanítása. Mi Pápiſta Catholicusok azt tanítjuk, hogy a' tiz Parancsolat az Evangeliom új Törvényében meg-nem ſzűnt, és el-nem-töröltetett; de Luther ellenkezőt tanít *Part. 1. fol. 258. pag. 1. in cap. ad Galat.* Midőn Szent Pal mondgya (írja ő) hogy Krisztus meg-szabadított minket a' törvény átkától, bizonyos az, hogy az egész törvényről ſzól, kiváltképen pedig a' tiz Parancsolatról. Item még-is ugyan ő: elsőben-is ſzukség tudnunk, hogy a' pogányokat, és kereftényeket a' tiz Parancsolat nem illeti; hanem csak a' Zsidókat, &c. *Part. 5. fol. 211. pag. 1. in cap. 20. Exod.* Szent Agoston méltán ki-neveti e' tanítást: tehát csak azoknak kell-e (az ő ſzavai) az örök tűzre menniek, a' kik az irgalomság cselekedetét nem gyakorolták, és azoknak nem kell-e reá menniek, a' kik máfoktól az óvéket el-ragadták, avagy a' kik máfokhoz irgalmatlanok vóltak, hogy őñön magokban az Isten Templomát el-rontották? mint ha az irgalomság cselekedete valamit használna a' ſzeretet nélkül; holott az Apóſtol mondgya: ha ſzintén mindenemet el-oztogatom-is a' ſzegényeknek; de ha ſzeretnem nincsen, nem ſegit engem: avagy Ize-

retheti-e

retheti-e valaki felebaráttját, mint őñön magát, a' ki magát nem ſzereti? mert, a' ki a' gonofzat ſzereti, gyóllóli a' maga lelkét. *Lib. de Fide. & Operibus cap. 15.* Mi Római Pápiſták azt tanítjuk, hogy az Isten malafztyával a' tiz Parancsolatokat meg-tarthatjuk, sőt példáink is vannak a' Sz. Írásban, hogy egy-néhány tőkéletesek azokat meg-tartották: a' mint olvassuk *Luc. cap. 1. v. 6.* Zákariásról, és Ersébetről: *erant juſti ambo, incedentes in omnib⁹ mandatis, & juſtificationib⁹ Domini:* mind a' ketten igazak valának, el-járván az Urnak minden Parancsolatiban, és igafságiban: tehát abban a' Parancsolatban-is: *non concupiſces:* felebarátod feleségét ne kíványad? Lutherános Uraimék pedig ellenkezőt tanítanak, és vallanak: hogy a' Parancsolatot meg-nem-tarthatni, kiváltképen ezt: *non concupiſces:* ne kíványad: holott a' Krisztus azt mondgya: *ſe vis ad vitam intrare, ſerva mandata, Matth. capit. 9. v. 17.* ha akarſz az életre bé-menni, tartſd-meg a' Parancsolatokat. E' felől Szent Agoston most említett könyvében megéne-ly ſzól: ha az ember a' Parancsolatok megtartása nélkül, csak a' Hit által bé-mehet, melly a' cselekedetek nélkül hólét, hogy-hogy lélzen az igaz, a' mit-mondand a' Krisztus né-melleyeknek: meñyetek az örök tűzre, melly kézfétetett az őrdögnek, és az ő angyalai-

N 2

mak 2

nak? Nem bünteti őket azért, hogy ő benne nem hittek; hanem mivel ők a' jó cselekedeteket nem gyakorolták, &c. Látsátok már magatok, ha új-é, vagy ő a' tiz Parancsolatról való tanítástok? bizonyos az, hogy nem régi Catholica, és közönséges.

A' Mi Atyánkot is nagy új talalmány nélkül nem hadgyák Lutherános Uraimék; mert többen vannak közülök, a' kik ez n. szókat adgyák hozzá: mert tiéd az ország, az erő, a' hatalom, és az Uraság mind örökön örökké: ezen szók, ha szintén jók-is magokbā; mindazonáltal nem talaltatnak az igaz, és meg-né hamisított Bibliában, mint ha azok maga Krisztus igéi vólnának. Mire való tehát e' cöldás? 's miért szaporítyák az UR imádságát, melly elég tökéletes magabā?

Tovább énekelnek Lutherános Uraimék, és azt mondgyák, hogy régi az Apostoli Hit nálók. Igen is régi az Apostoli Hit, és a' ki azt igazán tartya, ben van az igaz Anyaszentegyházbā; De a' Lutheránosok szövevényének nincsen Apostoli Hite; mert az Apostolok Hitén, vagy az Evangéliomot értik, mellyet az Apostolok a' széles világban, 's annak határiban hirdettek; vagy pedig az Hitnek Som-náját, az az, a' 12. ágozatit az Hitnek, mellyeket magok az Apostolok szerzetek? Ha Lutherános Uraimék az első-
értik,

értik, tehát az Apostoli Hit nem lehet nálók, a' mint §. 1. az ötödik Fejtegető Valóságunkban meg-mutattuk; ha pedig a' Hitnek 12. ágozatit értik, mellyeket az Apostolok szerzetek, még-is csak ugyan nincsen Apostoli Hitek; mert ezekben az ágozatokban foglaltatnak ezek: szálla alá poklokra, fel-méne Menyekben; közönséges Anyaszentegyházat, Szenteknek egyességét, bűnöknek bocsánattyát. Ezeket az ágozatokat pedig né magyarázzák Lutherános Uraimék a' régi Sz. Atyák szerint; hanem tulajdon magok megvefztegettetett fejek, és kedvek szerint, mellyre nézve, soha meg-nem egyezhetnek, 's meg-sem egyeznek magok között, és így igen jól hozzájuk illik az, a' mit mond Sz. Agoston: *de Fide & Symbolo cap. 1. Fieri potest, ut aliquis perversus integra teneat verba Symboli, & tamen non recte credat.* Meg-történhet az hogy némelly Istentől el-szakatt a' Hit Sommájának szavait egészen helybe hadgya, és még-is igazán ne hidgyen: ha tudni-illik az igaz értelmét azoknak nem tartya. De hogyhogy tarthatyák a' Lutheránosok a' Hit ágozatának igaz értelmét, holott ők a' Keresztény Anyaszentegyházzal ellenkeznek, a' Mennyei Szentekkel semmi egyességben nem akarnak lenni? a' bűnök bocsánattyát csak az egy Hitnek tulajdonítyák? holott a' mindenűrt

lévő test szerént való Kristus jelenléte-
(leg-alább tokan közölök) vallyák? A' pok-
kol pitvarán, és az Abrahám kebelén érti Lu-
ther az Isten igéjet. De hitfzen erre le-
sálhatott az Isten Fia: úgy az örökké el-kár-
hoztak poklára sem, a' mint Kálvinus ká-
romkodik; mert hiszen Luther a' *Postill köny-
vében Szent Háromság napja után való Vasárna-
pon* azt prédikállya: hogy ez a' pokol csak
az utolsó napon, az az: ítélet napján kezdő-
dik, és hogy a' pokol mind addig nem más,
hanem a' Hit, és Isten igéje nélkül való go-
nosz lelki esmérer. A' ki a' Kristushan hi-
szen, hinni kell az ő tanításának-is. úgy a' ki
a' Keresztény Anyaszentegyházban hiszen,
szükséges hogy tanításának-is hidgyen, és na-
gyobbra becsüllye azt, hogy sem mint ennyi-
hány meg-egyezhetetlen elmék tanítását, és
magánjos ítéletét, vagy vélekedését.

A' Nicænomi Szentséges, Fő, és közön-
séges Concilio n, nevezi az Anyaszentegyhá-
zat, *Unam, Sanctam, Catholicam, Apostolicam*:
egyetlen egy, Szent, közönséges, Apostoli
Anyaszentegyháznak, melly az Apostoloktól
tovább-tovább plántáltatott; Szent, és egyes
tanításában, azoktól fogva minden időkben,
és mindenütt fel-található; kinek Hit-
től függ a' tellyes idvélséges Hit: mellynek
meg-maradásáért esedezet maga Kristus U-
runk,

runk, a' mint mondá Péternek *Luc. 22.* Si-
mon, Simon, én könyörgöttem éretted, hogy
el.ne fodgyon a' te Hited. Ez, azaz Ország,
mellyről *Daniel cap. 2. v. 44.* így prófétált: a-
zoknak az országoknak napjában pedig Or-
szágot támolt a' Mennynek Istene, melly ő-
rökké el-nem bomól. Erről az Országról pré-
dikáltatik az egész világon, a' mint írva va-
gyon *Matth. cap. 24. v. 14.* és az egész világ
prédikáltatik ez az Ország Evangélioma, bi-
zonyosságul minden Nemzetségeknek. Igen
más Anyaszentegyházat szerzett Luther a'
több Sectariusokkal együtt, a' kiben ők hisz-
nek; olytat tudni-illik, a' melly (a' mint ők
szóllanak) csak egyedül az Igazakból áll, és
mellyet az Istenen kívül senki nem esmért,
ha szinte igaz Hite völt-is, ámbár igaz völt-is:
és így a' láthatatlanság fogása alatt a' közön-
séges Anyaszentegyház hatalmát el-akarják
rontani, és külömb-külobm.féle fogyatkozás-
okat, csalatkozásokat, nem igazán reá ken-
vén, ötet egészen el-nyomni. De világos az
ő tévelgések; mert Kristus Urunk nem i-
gazított ám minket valamelly láthatatlan A-
nyaszentegyházhoz, mellynél hiába sároszta-
nánk magunkat, hogy atyánkfíat meg-nyer-
jük. *Dic Ecclesia* mondgya Kristus Urunk
Matth. 18. az az: mond-meg az Anyaszent-
egyháznak, Vallyon ha mondotta volna:
mond-

mond-meg az Angyaloknak : ugy-é hogy hiába való lett volna az ő parancsolattya ; mivel hogy azok láthatatlanok ? ergo, tehát ama parancsolat is hiába való, ha az Anyaszentegyház láthatatlan. De ki mondhatja ezt izonyodás nélkül ? hiszzen láthatónak kell annak az Anyaszentegyháznak lenni, a' mellyhez kelletik mennünk, mellynél panaszinkat le-kell tennünk, és öter halgatnunk ? Igen-is az igaz Hit ágozattya, 's mindenkoron az marad ; hogy az igaz Anyaszentegyház egy látható közönsége a' Híveknek, 's olly szemlátomás szerént való test, mellynek tagjai az egy Hit elmérettségében, és egyenlő Szentességében, az igaz Pásztor vezérlése alatt, és egy Fő alatt egyben köttetnek. *Ecclesia irja Sz. Agoston in Psal. 49. est populus fidelis toto orbe diffusus.* Az Anyaszentegyház az egész világon elterjedett hív népség : mellynek bizonyítására némelly hasonlatosságokat is hoz-bé, úgy mint a' szántó földről, mellyben búza, és konkoly ; a' Vársárol, mellyben jó, és alább való halak ; az akolról, mellyben juhok, és kosok találtnak. Noé Bárkája, mondya Szent Ieronymus elő-járó példája volt az Anyaszentegyháznak, és utánna veti : hogy valamint abban minden némű Neme talátatott az állatoknak ; úgy ebben is minden-némű népei, és Nemzetségi az embernek : és valamint ott a' párd-

a' párdutiz a' bakkal, a' farkas a' bárányal ; úgy itt-is az igazak, és bűnösök, az az : az arany, és ezüst edények, együtt vannak a' fa, és cserép edényekkel. Nő már, 's nemde tapáztalhatod-e, hogy Lutherános Uraimék az igaz közönséges Anyaszentegyházról való Hitünk ágozattját, nem az Apostolok tanítása szerént hiszik, és tartják.

Hozzunk még egyet elő, ezen dolognak tovább való meg-erősítésére. Valamint a' ki a' Kristusban hiszen, szükséges, hogy hidgye a' Kristus tanítását-is : úgy a' ki a' Szent, és közönséges Anyaszentegyházban hiszen, szükséges, hogy annak tanítását-is tartsa, és hidgye. Vannak emberek e' mostani időnkben, 's adná Isten ! hogy kevesen vólnának, kik azt állítják, hogy ki ki a' maga Hitében idvezülhet, ha az igaz Hitnek fenék valóságát, és fundamentomát tartja ; az az : ha csak az Ur JESUS Kristusban hiszen, hogy a' bűneink válttságáért emberré lőtt, születtetett, kint, halált szenvedett, 's az örök életre fel-támodott, hogy a' maga hiveit arra vigye. A' mellett azt tartják : hogy senki más az ő hite, vallása miatt meg-ne ítélven : mivel-hogy meg-mondatott a' KRISTUSTÓL : *nolite iudicare, & non iudicabimini Luc. 6.* ne ítéllyetek, és meg-nem ítéltetek. Továbbá azt vélik, hogy csak nem lehetetlenség magán

magában, hogy a' nagy irgalmaságú Isten azokokat az örök tűzre vesse, mellyek a' Krisztus szeretetéért, és magok idvétségéért nagy buzgón a' Hitért viaskodnak, és annak ígéjén alhatatosnak, és aztot Istenes fáradsággal, szorgalmatossággal meg-óltalmazzák, ámbar ezen buzgóságok mellett az igazságtól valamenyire el-távoznak-is: mivel az ilyen fogyatkozás nem meg-utálásból, hanem inkább a' Krisztus tiszteletének, és ígéjének buzgó kereséséből származik. Azt mindazonáltal, s mindenek fölött, kinek kinek szükségesnek vallyák, hogy a' fundamentomtól, melly maga a' Krisztus, el-ne essen: mert a' mint Szent Pál szól *1. Corinth. 3. fundamentum aliud nemo potest ponere, prater id, quod positum est, quod est Christus Jesus*: senki más fundamentomot nem tehet azon kívül, a' melly rétetett, a' melly a' Krisztus Jesus. Es úgy látszik, mint ha meg-is erőfítenék ezen tanításokat a' Sz. Irásnak külömb. féle részeiből, úgy mint *Joan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam*: úgy szeretete Isten a' világot, hogy az ő egyetlen egy szüldött Fiát adná, hogy minden, a' ki ő bene hiszen, el-ne veszzen, hanem örök élete legyen. Maga is Szent János mondgya a' maga Evangéliomáról *cap. 20. haec scripta sunt, ut credatur*

*fatis, quia Jesus est Christus Filius DEI. & ut credentes habeatis vitam in nomine ejus: ezek irattattak, hogy hidgyétek, hogy a' JESUS, Krisztus Isten Fia, és hogy hívének életetek legyen az ő nevében. Hasonló-képen Sz. Pál: Rom. 3. Justitia DEI per Fidem Jesu Christi, in omnes, & super omnes, qui credunt in eum: az Isten igazsága a' Jesus Krisztus Hite által mindenekre, és mindenek telett, a' kik ő benne hisznek. Ugyan ezt mondgya a' tón löcz-tartóhoz-is *Actor. 16. crede in Dominum Jesum Christum, & salvus eris*: Hidgy az Ur JESUS-ban, és idvezültsz.*

Ezt vélik ugyan-is sokan, sőt azok is, a' kik más állapotokban egyéb aránt tudósak, hogy tudni-illik elégséges az idvélségre, ha hiszik, hogy meg- Valtójok a' Krisztus; de vastagon meg-csalattatnak vélekedésekben; mert ha ez elég volna, az következne belőle: hogy a' Szent Lélekről, és a' tellyes Sz. Háromságról való Hit, né volna szükséges, melly következet, a' közönséges Anyaszentegyház tanításával, mind a' három, tudni-illik, a' Sz. Apostoloktól, a' Nicæomi közönséges Gyűleleztől, és Sz. Athanaszustól ólve szedette-tett Hitünk Symbolumával, Summajával, valóban ellenkezik. Kétség nélkül a' mi ezen punctomot illeti, elégségeffen előnkbe adgyák az igazságot amaz Apostolokhoz lört

Kristus Urunk szavai, midőn a' Nemzetségeket térítésére küldötte volna őket, mondván: *Matth. 28. euntes docete omnes gentes, &c.* elmenvén tanítsatok minden nemzetségeket, megkeresztelvén őket Atyának, és Fiúnak, és Szent Leleknek nevében, tanítván őket megtartani mindenedet, a' miket parancsoltam néktek. A' ki hiszen (azokat tudni-illik, a' miket ti prédikállani fogtok, bé-vévén) és megkeresztelkedik, idvezül. Mellyből nyilván ki-tetszik, hogy a' fellyől elő-hozattartott Textusok igazán szólanak Idvezítőnkéről úgy mint a' Hit Fondamentomáról. De valamin a' fundamentom nem az egész ház; úgy csak egyedül a' Kristusról való hit-is nem a' teljes Hit: és valamin az, a' ki a' fundamentomot teszi, abban meg-nem nyukszik, hanem az egész ház épületére igyekezik; úgy a' ki a' Kristuson hiszen, az ő tanítását-is, és parancsolatit fel-vézi, hogy örök élete legyen, és mondhasza az Apostolokkal *Joan. cap. 6. v. 64. ad quem ibimus, verba vite aterna habes*: Kihez mennyünk? az örök életnek igéi vannak nálod. A' Kristusban tellyeffen hinni tehát annyit teszzen, mint: hidgyed hogy Meg-váltó a' Kristus, és hogy hidgy az ő tanításának-is, mellyet vagy maga, vagy az ő arra való elzközi által előbben adott. Ugyan ezt tanította Meg-váltónk a' fellyől említett Sz. Janos.

Evangé-

Evangéliomában mondván: *Qui credit in Filium, habet vitam aeternam; qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* A' ki hiszen a' Fiúban, örök élete-vagyon; a' ki pedig hitlen a' Fiúban, nem láttya az életet, hanem az Isten haragja ő rajta. Az után pedig *Joan. 5.* így szól: *Amen amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam aeternam*: bizony bizony mondom néktek, mert a' ki hallgatyá az én ígém, és hiszen néki, a' ki küldött engem, örök élete vagyon. A' maga szolgairól pedig ezt mondgya: *si crederetis Moysi, &c.* Ha Mósesnek hinnétek, talámnékem-is hinnétek; mert ő én felőlem írt: ha pedig az ő írásinak nem hisztek, hogy hisztek az én szavaimnak? Világosbbak ezek; hogy sem valaki meg-nyilt, és okos elmével, bal részre magyarázhassa. Azonbafok példák-is vannak, mellyekkel bizonyos; hogy a' Szent Írás, szokása szerént egy helyé mindent ki-nem mond; hanem egyben vévén a' helyeket (ez nem konyt alá való) és egyben ejtvén azokat, úgy tudodik-ki, a' mi a' Hitre, és idvefségre való igazság. Így meg-vagyō-ígérve a' Hitnek az örök élet, a' mint imént rövideden jelentettük; 's még-is azt mondgya Szent Pál: *si habuero omnem Fidem, & Charitatem autem non habuero, nihil sum.* 1. Co-

3. usnákn.

Yinth 13. ha minden Hitem volna-is, ha pedig Szeretetem nincsen, semí vagyok. Es *Matth. 5.* meg-ígértetett a' lélek szerént való Izegeknek a' Menny Ország; még-is ha a' Hitben, és Szeretetben meg fogyatkoznak, nem mennek bé Mennyeknek Országában. De mondgya talán valaki: lehetetlen, hogy valaki igazán hidgyen, lélekben alázatos legyē, és hogy a' több szükséges dolgok-is véle ne legyenek: helyesbben mondhattuk mi, hogy fenki igazán a' Krisztusban nem hisz, ha csak nem hiszen mindent, a' mit a' Krisztus tanított; mert nágy meg-vetés nélkül nem lehetséges, hogy hidgye, hogy a' Krisztus Isten, ha az ő tanítását csak leg-kissebben-is el-veti, a' mint fellyől §. 2. a' második Fejtegetésünkben meg-mutattuk.

Ebből ki-jön már a' második rész, tudni illik, hogy ha valaki a' közönséges Anyaszentegyházban hiszen, hinnie kell a' tanítását-is ezen Anyaszentegyháznak. Mert, mivel a' Krisztus mondgya: mond-meg az Anyaszentegyháznak: meg-ki-ványa, hogy hidgyed az Anyaszentegyházat; midőn pedig mondgya: ha az Anyaszentegyházat nem halgattya, olyan légyen előtted, mint a' pogány, és nyilvános bűnös: azt akarja: hogy hidgy az Anyaszentegyháznak. Ha szinte százszorta az Apostoli Hit Sommáját nevezi-is valaki, és mond-

mondgya, hogy hiszi; de ha azonban az Anyaszentegyháznak nem hiszen, hogyhogy tudhattya, hogy Arius tanítása, melly tagadta vala, hogy a' Fiú az Istenségben egyenlő légyen az Atyával, hamis légyen: hasonló-képen, hogy az Eutichianusok tanítása hamis, melly azt állitya vala, hogy a' Krisztus emberi természeté egy légyen az Istenséggel? Ugy-é, hogy semmit nem lész az Apostoli Hit Sommájában a' Nestorianusok ellen, kik a' Krisztusban két féle személyeket vallottak? sem a' Monoteliták ellen, a' kik a' Krisztusban csak egy akaratot hirdettek? sem a' Macedoniták ellen, kik a' Szent Lélekről, Isteni természetre, és valóságra nézve, azt tartották, hogy álabb való a' Fiúnál? sem a' Manichæusok ellen, kik nagy esztelenől tanították, hogy az ártalmas, és sértegető álatkák az őrdógtól teremtetek, és álkottattak? De mi kell több? s hát hogyhogy hihetfz a' *Credoból*, ha az Anyaszentegyháznak nem hiszefz, melly nekünk aztot, a' régi *Traditiók*, avagy hagyományok által előnkbe adta.

Azért mi Catholicus, és igaz Római Apostoli Pápisták az Apostoli Sommának, és *Credonak* 12. ágozatit, mellyeket az Apostolok őszve szedtek, úgy tartjuk, és olly értelemmel, a' mint mindenkoron a' Római Anyaszentegyházról tartattak, és a' mint elcitol fog-

től fogva közöltettek a' Hiveknek, és így tel-lyeséggesen birunk az igaz régi Apostoli Hit-tel, ugyan azon Anyaszentegyházban: hiszünk mi egy közönséges Anyaszentegyházat, és hiszünk-is néki, és függünk-is tőle: a' mit ő bé-vétzen, mi-is bé-vefzűk; a' mit ő el-vet, mi-is el-vettyük: Mondgyuk fzi veffen Szent Agostonnal *Tom. 3. de Genes. ad lit. imperf. cap. 1. Agnosco mi Deus! confiteor constitutam ab illo (à Christo) Matrem Ecclesiam, que Catholica dicitur ex eo, quia universaliter perfecta est, & in nullo claudicat. & per totum orbem diffusa est:* meg-esmerem én Istenem! és vallom az ő tőle (a' Kristustól) szerzettetett Anyaszentegyházat, melly közönségesnek mondatik abból, mert közönséggesen tökéletes, és semmiben nem sántikál, és az egész földön el-terjedett. Vedd jól elzedbe: ő semmiben meg-né botlik, az az: semí tévelgést nem taníthat: mindenben tellyes tökéletességő közönséggesen, és igazságossan tanít minden igazságoc. Oh vajha ebben az Anyaszentegyházba hinnének minden lelkek! óh adná Isten! hogy ennek-is hinnének, 's leg-kiváltképen azok, a' kik a' magok akarattyából, és itéletiből ő véle vizálgoknak.

Harmadik Apostoli Pápista Fejtegető Valóság. Luthernek magok között el-lenkező

lenkező vélekedési ezen említett Valóságról. Első vélekedése Luthernek támod ebből a' kérdésből: ha valaki szükséggesen tartozik-e engedelmeskedni az Anyaszentegyháznak P erre így felel: kétség kívül vagyom, hogy az Isten az engede-méséget, mellyet az Anyaszentegyházhoz mutat valaki, bé-vézi, mint ha valóságossan önnön maga-hoz mutatná. *Part. 7. fol. 14. pag. 1. a' Szenység méltó bé-véte-léről való Német prédikátz-sorozatban.* Megént ő ezen szókkal: láld, 's a' mint reménlem nyilván való dolog, hogy én a' Római Anyaszentegyházról semmit el-nem akarok venni, a' mint engem az én kedves Atyámfiak vádolnak; hogy pedig nékem némelly hízeldők nem tesznek, úgy vélem, hogy jól cselekszem, ha egy vízi buboréktól, mint halá-lomig né félek. A' Sz. Római Széknek mindenekben engedgyen az ember. *Part. 7. fol. 8. pag. 2. az ennyihány ágazatok felett való oktatásában.* Ellenkezőt tanít pedig *Part. 2. Lat. edit. fol. 77. pag. 1. a' Babiloniai fogságról* irván: én mondom, hogy se a' Pápanak, se a' Püspököknek, se akár mi más embernek nincs olly hatalma, hogy vagy egy syllaba, az az: szó darabocska által ki-magyarázandó terhet ad-hasson a' keresztény emberre, hanem ha maga akarja; és a' mi másként történik, történik a' tyranulság, és kegyetlenség lelkéből. *Item:*

ha a' Pápa parancsolja a' gyónást; Szentségek fel-vételét, a' bűjtőt, hal-evést, és több más kötelezéseket; és vitatta, hogy megkell az embernek cselekedni, az Anyazentegyházhoz való engedelmességből, akkor tapodgyon belé frissen lábaival az ember, és csak azért-is ellenkezőt kövessen-el, hogy ő parancsolta, hogy így fent maradjon a' szabadsága. Így a' *Postill Könyvében, melly nyomtatott Wittenbergában Luffi János által anno 1568. midőn fejtegetné az Advent negyedik Vasárnapi Epistolát.*

Másodszor erre a' kérdésre: ha ugyan nagyra becsülendő-e, mind az, a' mit a' közönséges Anyazentegyház eleitől fogva tanított? Azt mondgya Luther, hogy igen-is úgy: inkább akarom én, hogy nē csak a' veres lelkek (a' Kardinálokat érti) hanem még minden Császárok, Királyok, és Fejedelmek bölcselése, és törvénye ellenem légyen, mint sem csak egy bűtűjét, vagy titulussát lássam, és halljam a' Szent közönséges Anyazentegyháznak ellenem; mert senkinek sem kell tréfálni a' Hit ágozattyával, mellynek eleitől fogva, 's a' mióta a' kereszténység tart, bé avattatnak kell tartani. *Part 2. fol 209. pag 2. Albert new's Brandenburgi Márchionob a' veres lelkekről írta levelében.*

De ezt;

De ezt-is megént meg-bánta Luther: lásd azért ezzel ellenkező izavait: én, úgy mond, nyilván ki-mondom, a' mit el-tők-élttem magamban, hogy nem akarom se hallani, se latni azokat az oktalan, és elztelen embereket, (melly annyit tézen: hogy nem gondolok vélek) a' kik kiáltják, és mondgyák felőlem: hogy én az Anyazentegyház rende ellen irok, és tanítok; az Atyák törvénye ellen, a' régi olvasottak ellen, és az Anyazentegyház régi meg-rögzött szokása, és maga viselése ellen. *Part. 7. fol. 284. pag. 1. a' Misse helytelen találmányáról.*

Utólyára bé-fejezi a' Lutherános Author énekének második versét egy Fő Fejtegetésre való punctommal, és azt mondgya: hogy nálók, tudni-illik a' Lutheránosoknál van a' régi kulcsok hatalma. Erről:

Negyedik Fejtegető Valóság. Adná Isten! hogy a' Nem-Catholicus, és Lutherános Uraimék a' bűnök bocsánattyára való régi Apostoli Sz. kulcsokkal bírnának; mert így fok ezeren vólnának közülök, kiváltképen az együgyűek közül, kik az örök életre segéttetnének; de az irigy Sátán, ki jól tudgya, hogy a' gyarló lelkek gyakran, és vastagon vétkeznek, és a' vétkek által a' Mennyországot el-vesztik, azt vitte végbe nálók,

hogy a' makula nélkül való áldozatnak ki-rekelztése mellett, a' szentséges Penitentzia tartás, Sacramento natól, és igaz kulcsok hatalmától-is meg-fosztana őket. Hogy pedig ezt világosan ki-fejtegessük, bővségesbben izólyunk vólta-kepen felöte.

Elsöben-is bizonyos az, hogy az ember nem adhat magának a' bűnök öldözására, vagy meg-kötésére való Papi hatalmat; mert a' nint szól Szent Pál *Hebra. cap. 5. v. 4. nec quisquam sumit honorem; sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron:* senki nem veszi magának a' tiszte; hanem a' ki hivattarik az Istentől, mint Áaron: úgy Krisztus Urunk-is (folytatya tanítását Szent Pál) nem dicsöéttette magát, hogy Fő Pappá lönne; hanem a' ki-mö-dotta néki: az én Fiam vagy Te, én ma szü-telék téged: a' mint más helyben-is mond-gya: Te Pap vagy örökké a' Melchizedek rende szerént. Mind eddig Szent Pál. Azért mongya maga-is a' Krisztus: *qui non intrat per ostium, &c.* a' ki bé-nem megyen az ajtón, &c. lopó az, és tolvaj *Joan. cap. 10.* a' ki te-hát maga magának adgya a' hatalmot, és nem hivattatott a' tiszte, hogy a' Krisztus juhait örizze, és más honnét hág-bé az akolban, lo-pó az, és tolvaj: mert a' hivatalos, és az arra rendeltetett Pásztorok az ajtón mennek-bé.

Malodszor bizonyos, hogy a' Krisztus ju-hainak

hainak gondvifelésére való hatalom, két fele képen közöltetik. Elsöben magától az Istentől, és ez neveztetik *extraordinarius* rend kívül való hivatalnak, és hatalomnak; a' második *ordinarius*, közönséges, és rend szerént való hatalomnak, midön bizonyos személyek által, a' kik erre rendeltettek, közöltetik, és adatik a' hatalom. Az *extraordinarius*, és rend kívül való hivatalnak, és hatalomnak mi nē tartozunk hitelt adni, söt nem-is kell adnunk, ha csak azon hivatal természet fölött való jelekkel, az az: csuda tételekkel meg-nem erősttetik az Istentől. Krisztusnak völt illy rend kívül való hivatalya, és hatalma, 's azért mondgya vala: *Opera, que ego facio in nomine Patris mei. hac testimonium perhibent de me. Joan. 10.* a' cselekedetek', mellyeket én cselekszem az én Atyám nevében., azok télznek bizonyóságot felölem. Móses-is, midön az Istentől hivattatna, és Fáraohoz küldtetetne az Irael Fiai ki-izabadítására, azt felelte, *Exod. cap. 4.* hogy: nem hisznek nékem, nem-is halgattyák-meg szómat: hanem azt modgyák, hogy nem jelent-meg néked az Ur: mondá azért néki az Isten: mitsoda a' mit kezdedben tartasz? felele Móses: veszfzö; és mondá az Ur: vedd a' földre azt, elveté, és kigyóvá változék. Hasonló-képen az Apostolok-is az ő rend kívül való (az az:

nem közönséges) hivatalyokat csuda jelekkel bizonyították a' világnak: mennyetek-el, mondgya nékik Krisztus Urunk *Marci 16.* az egész világra, és prédikállyátok az Evangéliomot minden teremtettt álatoknak: a' kik hiendnek, ezek a' jelek követik őket: az én Nevemben ördögöket űznek-ki, &c. azok pedig el-menvén, prédikállanak mindenütt, az Ur vélek együtt munkálkodván, és a' beszédet meg-erősítvén következő jelekkel: hogy így bé-tellyessedne, a' mit ígér vala nékik JESUS: *sicut me misit Pater, & ego mitto vos: a' mint engem el-küldött az Atya, úgy én-is küldlek titeket Joan. cap. 20.* Tudván ezeket Luther, inti a' Magistrátust, hogy ne hidgye azoknak, a' kik árulyák magokat, hogy Isten-től van hivatalyok, és hatalmok; sőt ha szintén Angyal jönne-is, (szól Luther) avagy maga Szent Mihály Archangyal csuda jelek nélkül, ne hidgyen néki. *Tom. 7. Wittenber. Lat. anno 1558. fol 458.* Az *ordinarius*, és közönséges rend szerént való hivatalnak, és hatalomnak nē tartozik senki hitelt adni, sőt ne is adgyon; hanem ha annak rende szerént a' Püspöki kezek fel-tétele által adatott: a' mint világosan oktat a' Szent Irás. Irja Szent Pál: *2. Timot. 1 v. 6.* ez okért intlek téged, hogy fel-gerjezd az Isten malasztyát, melly benned vagyon az én kezeimnek reád tétele által.

Es 2. Co-

Es 2. *Corint. 8.* ír ó Szent Lukácsról: el-küldöttük ő véle az atyafiát-is, kinek dicsérete vagyon az Evangéliomban minden gyülekezetekben: nem csak az pedig, de ordináltatt-is, és fel-szenteltetett az Ecclesiától. Ugyan ezt akarják, és parancsollják az Apostoli Kánonok Törvényi-is: erről így ír Szkelemen, ki Szent Pétertől rendeltetett, és szenteltetett Püspökké: elsőben-is a' Püspök, két, vagy három Püspököktől szenteltessen-fel: másodsor a' Pap egy Püspöktől vegyefel a' Papi Rendet.

Már kezdgyünk az elő vett munkához! Szent Jánosnál *cap. 3.* így szól Krisztus Urunk: ez az ítélet, hogy a' világosság a' világra jött, és inkább szerették az emberek a' fetétséget, hogy sem a' világosságot; mert az ő cselekedetek gonoszak valának. Ezen a' világosságon értetik Krisztus Urunk: mert azt mondgya felőle Szent János *cap. 1.* igaz világosság vala, melly meg-világosít a' világra jövő minden embert. Ezen nagy világossága a' világnak az UR Krisztus, küldetett elsőben-is az Atyától tellyes hatalommal a' bűnök megbocsáttására, és oily módonak rendelésére, melly által ő utánna a' bűnök meg-engettet-fenek: azért mondgya a' Magdolnáról: *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum: Luc. 7. v. 47.* meg-bocsáttatnak neki sok bű-

sok bűnei, mert igen szeretett: az inasakatnak is mondgya: *remittuntur tibi peccata tua*: meg-bocsátatnak néked a' te bűneid. *Matth. 9. v. 2.* máshoz pedig így szól: *ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* *Joan. 5. v. 14.* imé meg-gyógyultál, már ne vétkezzél, hogy valami gonoszbb rajtad ne történnyen. Ezen hatalmat tovább terjesztvén, adta azt annak utánna az ő tanítványinak, és módot rendelt, melly által kellenék meg-bocsátniok a' bűnöket: *baptizantes eos in Nomine Patris, &c.* meg-kereztelvén őket az Atyának, &c. *Matth. 28.* Es ísmét: *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* vegyétek-el a' Szent Lelket, a' kiknek meg-bocsátjátok vétkeket, &c. *Joan. 20.* Es ugyan ezen hatalommal éltek ők az egész világon, a' mint meg-volt, jövendőlvé felőlők *Psal. 18. v. 5.* minden földre ki-mentt az ő zengések, és a' föld kerekége határirá az ő igéjek. De már az a' kérdés: hogyhogy, 's mi módon maradott-meg a' következő világnál a' Krisztus, és az Apostolok erre való hatalma? felellyen-meg erre maga a' Krisztus, ki is *Joan. 14. v. 16.* így szól: ha engem szerettek, az én Parancsolatimat meg-tartsátok, és én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy örökké veletek maradgyon, az igazságnak Lelkét;

tehát

tehát az igazság Lelke meg-marad mindenk or az egy más után következő Krisztus igaz nyájával. Továbbá Krisztus Urunk így szól maga felől: én veletek vagyok a' világ végétéig. *Matth. cap. 28.* Azt kérdgyük iten mi Catholicus Római Pápisták Lutherános Uraiméktől: ha a' Krisztus nálunk marad, hol van az ő maradása? ha látható-e, vagy láthatatlan? item: ha az igazság Lelke örökké nálunk marad, hol vagyon ő? kinél marad ő? a' kétséges dolgokban hól tudakozzuk őtet? Meg-felelnek, 's azt mondgyák: a' Krisztus, 's az igazság Lelke mindenkor nálunk van a' tiszta Evangéliomban, 's itt kell magunkat tudakoznunk; mert ez a' világosság, melly meg-világosít minden embert.

Oh Lutherános Uraimék! lehetetlen ám ez. Mert elsőben-is a' Krisztusnak nem kellett volna mondani: én nálotok maradok; hanem, az én Evangéliomom marad nálotok. Meg-kell szépen maradnunk az Irás szavai mellett; meg-tartván pedig annak szavait, meg-marad a' Krisztus nálunk bizonyára személye szerént. Bezeg meg-maradunk mi Catholicus Pápisták az Irásnál, mivel eleitől fogva az Anyaszentegyházzal mondgyuk, hogy Krisztus valóságosan mivolta, 's személye szerént nálunk van a' Felsőleges Oltári Szentségben. Ezt hittétek ti is annak idejében, a'

Q

mint

mint a' Confessiótok világos szavai tartják; *Artic. 10.* Ez az UR Vacsorájáról való igaz világos tanítás, hogy a' valóságos Kristus Teste, és Vére bizonyal jelen van a' kenyér, és a' bor színe alatt, és az osztogatatik, és vétetik valóságosan. Ha pedig a' Kristus szavát: *én nálosok vagyok,* úgy akarjuk érteni, a' mint világosan értette maga a' Kristus, tudni-illik: a' *Successióban,* és következősben, az ő *Vicariussában,* és Hely-tartójában e' földön, és annak közöltetett, és adatott hatalmában: tehát mind ezek az Evangéliomról nem mondathatnak; mert az Evangéliomot olvashatták a' Pápisták, az Ariánusok, Manichæusok, Lutheránosok, Kálvinisták, &c. még is az Evangéliom fel-nem nyitja a' száját, 's nem mondgya: ez igaz, amaz nem igaz. A' mint szépen e' dologról Szent Agoston *Lib in 1. Timothei cap. 3.* mivel, úgy mond, minden-eretnekék az ő eretnekségeket a' Szent Írásból akarják ki-csipni; azért szükségeffen más világosságunknak kell lenni, mellynél mi az igaz, és soha meg-nem hamisított Evangéliomot érthessük: Azon kívül pedig a' bűnök bocsánattýára való hatalom nem lehet az Evangéliomnál: mert ha szintén a' fejére tétetnék-is valakinek az Evangéliom, azzal mindazonáltal nem tudhatná, ha az ő bűne meg-vagyon-e oldozva, vagy meg-kötvé. Igen-is

Igen-is Kristus Urunk nē adta ezen hatalmat az Evangéliomnak, hanem az Apostoloknak: kellettett tehát az Apostolok után más embereknek következniek, a' kik egyenlő hatalommal, 's épen úgy, mint az Apostolok, az ítélő Birák tisztében el-járnának: mert külföldben a' Kristus, és Apostolok halálával a' nap, világ-is meg-szűnt, és a' világ az első-bi éjzaki feletésében vólna. Továbbá Kristus-is ínt bennünket *Matthai capite 23. v. 3.* mind, a' miket mondanak néktek, m g-tartásatok, és meg-cselekedgyétek: Szent Pál pedig *Athor. cap. 15. v. 41.* el-járván Syriát, és Czilicziát, és erősítvén a' gyülekezeteket: meg-parancsolá, hogy meg-öriznek az Apostolok, és a' vének parancsolatit. Miért nem parancsolta, hogy med-tartsák az Evangéliomot? Elég világosan szól Kristus Urunk *Johan. cap. 14.* ő (a' Szent Lélek) meg-tanít titeket minden igazságra. Ha tehát a' Szent Lélek többekre, 's azon kívül nem tanította őket, hanem csak a' mikre Kristus, miért küldette-el őket nékik? Szent Péter, az első Jéru-sálemi Conciliomban, és Gyülekezetben *Athor. 15. cap.* ezen szót ejti: tetfzik a' Szent Léleknek, és mi nékünk: vallyon, 's miért nem mondgya: tetfzik az Evangéliomnak? következik tehát világosan, hogy igen-is más-ként marad a' Kristus a' következendő, és

mostani Hívek között, hogy sem (a' mint Luther vallyá) az Evangéliom által.

Mind ezek arra a' végre mondattak, hogy az ember világossan lássa azt, a' mi a' következendő, és mostani Híveket világosítja e' földön; ez nem más, hanem az Anyaszentedtegyháznak Authoritása, és felséges volta, és annak leg-főbb Feje, mellynek Péterben, és Péter által (midőn háromszor, az az épen tellyeffen mondotta, hogy őrizze az ő juhait *Joan cap. 21.*) a' juhok legeltetése, és tulajdon maga hatalma engedteuk a' Krisztusról, 's ehez a' világossághoz kelletik folyamodnunk; mert, a' hol ez a' nap-fény nincsen, ott éjjeli sötétség van; és a' mi jó, még ebben a' sötétségben találatik, és igazsággal világoskodik, (valamint a' föld, és csillagok, a' naptól) ő tőle maradott: tudni-illik, azok a' Punctumok, mellyekben Lutherános Uraimék velünk, és a' Római Anyaszentedtegyházzal egyet értenek.

Szedgyúk már ezve hálonkat, és megtagadtathatlan Conclúsióra, és végezésre fakadgyunk, tudni-illik: Ha Krisztus igaz világosság: ha olly hatalmas vagyon, hogy megbocsáthatya a' bűnöket, hogy a' kenyeret, bort maga Feltévé, és Vérévé változtathatya: ha Krisztus Urunk után az Apostoloknak, az Apostolok után a' Római Pápáknak Püspö-

Püspököknek, Papoknak, világosságok, és most említett hatalmok vagyon, 's lézen-is világ végezetéig: tehát a' Lutherános, &c. Pásztorok, hogyhogy bocsáthatják-meg a' bűnöket? hogy szentelhetik-meg a' kenyeret? hogy lehetnek igaz Papok? hogy lehetnek lelki tanítók? holott ők sem a' Krisztustól, sem az Apostoloktól, sem a' Pápáktól, se Püspököktől fel-nem szenteltettek, 's nem-is rendeltettek, és hatalmot nem vettek. Nincs különben, csak Laicusok, csak fel-ruházott puszta világiak ők; valamint egy, a' Város Polgári, Alszonysági, és leanyzói közül: ez olly világos, hogy még az Alszonnyi elmék-is könnyen meg-foghattyák. Ehez képest a' Jesus Társasága Historiájában *Part 3. num. 108.* egy igen híres, és igaz történetet olvashatsz. Volt Angliában egy nagy, és Fő vérből eredendő igen szemes, és okos Fő Alszonyság, ki meg-efmévén az idvelséges igazságot, az egyetlen egy idvelséges, Szent, Római Catholica, és Pápista Híre tért: ez meg-lévén, és ki-tudodván, a' Kálvinista Püspöktől küldetett hozzá némelly Prédikátor, hogy ezen juhotskát elméjéből, mesterséges találmányival ki-tántorittaná: ez, midőn alkalmatosságát lelte volna mesterkedésének, folytatta is volna a' munkáját beszédével, megfoglalnik az okos Alszonyság, és mondgya

néki: én abban ellent nem tartok jó Uram, hogy engemet kedved szerént ne oktass; de minek előtte tellyesfebben megvilágosíthatsz, öld-meg előbb egy kételkedésemet, mellynek utánna könyebben folytathatod oktatásomra való befzédedet, és több más világosításomra való dolgaidat-is világoftabban adhatod előmbe. Kivánom tudni: hol vagyon az Isten Szent Írásában megírva, hogy te Uram, az Istentől küldettél, és az Istentől hatalmot vettél a tanításra, és a Szentségek kiszolgáltatására? Hogy ezen hatalom Péternek, 's az ő társainak, és utánna következendőinek adattatott, nyilvánságosan fel-talállyuk a Szent Evangéliomban. Meg-felel a Páztor, 's azt mondgya: az Apostolok hatalma *ordinarius*, és közönséges hivatal szerént való vólt; a miénk pedig *extraordinarius*. és rend kívül való hatalom: ők építették, és ők állították-fel az Anyaszentegyházat; mi pedig azt el-pusztítottat, és öfzve dönttetetttet megént fel-épittyük, és meg-jobbittyuk. Ugyan épen ez (mondgya az Alzfonytság) a mit kérdek: melly helye a Szent Írásnak, és melly szója mutattya, és erősíti-meg ezen szokatlan hatalmatokat? Hogy ti szokás kívül való szolgai vagytok a Krisztusnak, bizonyára nem tagadhatom, mivel olly fok rendetlen, és az Anyaszentegy-

házban szokatlan dolgokat tanítotok, és tartotok: ti a' böjtöket fel-bontjátok, a' Pápi-fták pedig meg-tartyák: ti meg-házofodtok, ők meg-tartoztatják magokat: néktek *extraordinarius*, és minden rend kívül való tanítástok vagyon, rend kívül való Bibliátok, rend kívül való Szentségtok, és hogy magatok-is rend kívül küldettettetek, azt-is igen örömeft meg-engedem: de ugyan még-is csak azt kérdem: kitől küldettettetek? talán az Istentől? de honnét bizonyítod-meg a Szent Írásból? ha pedig semmit nem bizonyíthatz az Írásból, a' mint-is nem bizonyíthatz, 's elől nem mutathatsz a' ti új hatalmatokról, leg-alább azt nē tagadod, hogy, midőn az Úr Isten rend kívül való embereket köld, azokat ő rend kívül való ajándékokkal, és csuda jelekkel szokta fel-ékesíteni, mellyekből meg-efmérheffe az ember, hogy ő nékiek kiváltképen való hatalmok légyen. Illyen jelek pedig a' csuda tételek, a' fanyarú élet a' jóságos cselekedetekben, és Istenes erkölcsökben álló tökéletesség; melly mind az ő, 's mind pedig az új törvényből megbizonyíttatik. Mond-meg már, hol vannak a' Kálvinus csudái? hol az ő fanyarú élete, jóságos erkölcsinek tökéletessége? Meg-akadván feleletében Páztor Uram, új kérdést kezdé az Alzfonytság, mondván: Azt mondgya Kál-

FEJTEGETŐ

gya Kálvinus János, hogy a' maga hatalmát vette az Istentől: de nám ugyan azt mondgya Luther-is, Czwinglius-is, és ezek, 's ti előttetek Arius-is, és mind azok, valakik valaha új vallást találtak, jölehet az ő tanítások egyenesen úgy ellenkeznek egy mással, hogy csak nem kezünkkel tapasztalhattuk egyenlenségeket, és a' mi ebből következik, hogy az Istentől minnyájan nem küldettek. Mond-meg azért Uram, mivel bizonyítottatok-meg aztot, hogy ti vagytok az igazság szolgálói, és nem a' Czwingliánusok, vagy Ariánusok? és midőn mások kiáltják felőletek, hogy a' ti hivatalok nem igaz hivatal, minémű bátorságos oktatást adsz énnékem, hogy ő nékiek ne higyek? Végtére, mivel mind ezekre semmi helyes feleletet nem adhatott Páfstor Uram, az Afzönység-is tréfálkodni kezde beszédével, mondván: ha Uram rend kívül való hivatalt tulajdonítasz magadnak, nem-de hasonló hivatallya léfzen a' Házastársodnak-is? mert, a' mit az Isten egyben kötött, (meg-van írva *Marci 10.*) az ember el-ne válósza. Olvassuk azon kívül azt-is: hogy a' tűzes nyelvek, nem csak az Apostolok fejére szállottak; hanem az afzönnyóké-ra-is, a' kik akkor jelen valának. Ha tehát szabad a' feleségednek, hogy prédikállyó, tanítson? enged-meg énnékem-is azt, hogy tudakozod-

dakozodgyam; de inkább mást tudakozok, a' ki nékem jobban fog felelni. És így üressen el-bocsátá magától Páfstor Uramat. Imé minémű nagy elzve vezett csomó, és gombolag ez, melly meg-nem öldattathatik; és valamint a' Kálvinistákat, szintén úgy a' Lutheránosokat is szorította.

Lommer Gottfrid Mester, és Augspurgi Fő Páfstor, Fejtegető könyvében *fol. 14.* eleget farasztja magát, hogy meg-öldgya ezen csomót, és leg-elsőben-is azt hozza elől, hogy Luther 1508-ban a' Wittenbergai tanátsól nyilvánságosan hivattatott a' prédikállás tiszte. De hogy mondhattya ezt igazán? mivel ezen efszendőben Wittenberga városa még Catholicus Pápista volt, és Luther-is Pápista Barát, és Misse-módó Pap: tudgya pedig a' keresztény Pápista világ, hogy a' Catholicusoknál a' világi tanáts fenkit né hihat, sem a' Papság, sem a' prédikállás rendire; hanem, hogy ez a' Püspököktől; fő-képen pedig a' Leg-elsőbb Püspöktől a' Pápától függön. Más az, hogy valaki praesentáltasson, és neveztesse, más, hogy hivattasson, és hatalom adattasson néki: az elsővel birhatnak a' világi rendek, de nem a' másodikkal. Az után így töldgya beszédét Lommer Uram: és ha szinte, úgy-mond, egy részöl, 's külső-képen illy tisztre nem hivattatott volna-is; de mivel a' közön-

séges Anyaszentegyház akkor nagy szükségben volt, azért, a' ki magához bizhatott, és alkalmatosságát látta a' munkának, tellyes igyekezettel tartozott véle, hogy szaggasson, jobbitson, és építsen. Ha ez elégséges felelet, tehát ugyan ezt mondhatták minnyájan, a' kik valaha a' közönséges Anyaszentegyházra támadtak: szintén úgy Arius, mint Nestorius, Húfz, Wiklefus, Kálvinus, Czwinglius, és mások, hogy, tudni-illik, ők-is azért hivattattak, mivel a' szükség nagy volt. Helytelen találmány tehát ez; mert ugyan ezt költhették minden Sectáriusok, és eretnekek.

Tovább felfeztette magát Lommer Mester Uram, és a' maga hivatallját-is, és hatalmát fitogattya *fol. 2.* ezen szókkal: tudomén, hogy az Anyaszentegyház szolgálattjára hivattattam, rendeltettem, és tisztetnem emeltem, abban, és attól az Anyaszentegyházról, mellyben az Isten igéje tisztán valóan, és minden emberi találmányok, tóldalékok, földalékok nélkül prédikáltatik, és a' Szentséges Sacramentumok a' Krípus rendelése, és bé-szerzése szerént szolgáltatnak-ki, és felvételnek: 's pediglen ennek az Anyaszentegyháznak mind a' három fő rendi reá való segítettésből: az egyháziakéből, kihez tartozik az *examen*, és az *ordinatio*; a' világiakéből, kiké

kiké a *vocatio*, és a' házi rendekéből, kiknek engedterett az *approbatio*: Ezek után mostanól szól moçoskos nyelvvel a' Pápišta-Papokról, és káromollya a' Római Anyaszentegyházat, a' mint szokása Pásztor Uraiméknak. Visgálljuk-meg mi Catholicus Pápišták ezt a' hivatalt, és ujjal mutattjuk majd meg, hogy Lommer Uramnak, és hozzá hasonlóaknak semmi Egyházi hivatalljok, se több hatalmok a' lelki dolgokban nincsen, hogy sem mint akár melly Laicus világinak, akár melly Városi Polgárnak, avagy falusi parasztnak.

Elsőben azt mondgya, hogy ő attól az Anyaszentegyházról tétetett-bé tisztiben, a' mellybē az Isten igéje tisztán, és valóan, minden emberi hozzá tóldatott találmányok nélkül prédikáltatik. Hogy a' Lutherános valásban tisztán nem prédikáltatik az Isten igéje, elégségesen meg-mutattuk §.1. az ötödik Fejtegető Valóságban, és másként-is több helyeken: azok mellett még ezt kell ebbe venni, hogy igen nagy külömbség vagyon a' Pápišta, és Lutherános Tanítók között; mert az Isten hivatallja mellett, a' mi Tanítóink né másként magyarázzák az Evangéliomot, hanem az igaz Anyaszentegyház, és a' Szent Atyák értelmé szerént, a' mint 1600. ezten-dóktól fogva magyaráztatott az Anyaszentegyház.

egyházban: a' Lutheranos Prédikátorok pedig magyarázzák, a' mint az ő házi, és egyházi Postill könyvökben vagyon, és a' mint az ő más irásokban-is fel-találtatik, csak a' magok fejek, avagy az ő nagy Attyoknak Luthernek el néje fzerént; és erre nézve, egy haj szálnira, vagy körömnire sem jobbak a' Kálvinista, és Czwingliánus prédikátoroknál, kik-is nem másként, hanem magok tulajdon fejek, 's Kálvinus, vagy Czwinglius feje fzerént magyarázzák az írást. Másodszor mondgya: a' melly Anyaszentegyházban a' Szentséges Sacramentumok a' Krisztus rendelése, és szerzése fzerént szolgáltatnak ki, és fel-vetnek. Miért mondgya Lomner: a' Szentséges Sacramentumok? holott csak egyet tartanak, úgy mint a' Keresztséget: mert a' szent Bér nálast, a' szent Papi Rendet, a' szent utolsó Kenetet, és a' szent Házaságot a' Lutheránosok nem tartják Sacramentumnak, azaz: Szentségnek: 's hogynem-is tarthatnák, mivelhogy annak ki-felgáltatására igaz fel-fzenteltetett, és fel-kenetett Papjok nincsen? Az Ur Vacsorájáról-is valóságos felőlők, hogy nem Szentség nálók; Mert elsőben-is nincs olyan Papjok, mellynek hatalma volna, hogy a' kenyeret, és bort Krisztus Testvé, és Vérévé változtathassa, a' mint magok-is, jól lehet egyenesen az Auspurgi Confessiónak 10-dik Ar-

dik Articulusa ellen, tanítták; midőn azt vallyak, hogy az evés, és ivás előtt nincsen a' Krisztus Teste, és Vére a' kenyér alattya alatt: Másodszor: mivel a' Krisztus Teste még az evésben sincs jelen; mert másként minden ember, férfi, aszöny, gyermek, és leánya Pap volna, és hite, evése, ivása le-nyelése által meg-fzentelhetné a' kenyeret, és a' bort. Csak egy Szentségek van tehát Lutherános Uraiméknak, mellyet örömeft meg-vallya maga Luther-is, midőn mondgya: ha az írás szokása fzerént akarok szólani, többet nem, hanem csak egy Szentséget tarthatok. *Part. 2. Lat. edit. melly nyomtatott Wittenbergában anno 1551-ben, fol. 65. pag. 1. a' Babyloniai fogásról.* Lutherános Uraimék pedig, mindenkor azt kiáltják, hogy mindenben az írás fzerént szólanak: ergo, 's tehát nincs több Szentségek egynél. Hogy pedig ez, nem a' Krisztus rendelése, és szerzése fzerént való, meg-mutattuk alább §. 5. a' negyedik Fej-tegető Valóságunkban.

Tovább megyen Lommer; és dicsekedik, hogy ő hivatott az Anyaszentegyház három fő rendeitől: az egyházitól, kihez illik az *examen*, avagy az *ordinatio*: a' világitól, ki-é a' *vocatio*: és a' házi rendektől, kiknek engedtetik az *approbatio*. A' nagy ftenéret! mi csuda tanítás ez? mi mindenkor azt ru-dakoz-

dakozzuk, hogy honét van az egyházi rend Lutherános Uraiméknál? és meg-mutattjuk, hogy semmi egyházi rendek nincsen, még-is Lommer Uram nyéfsi a' hajatlan fát, és borotvállya a' kopaszt, 's azt mondgya, hogy ő az egyházi rendtől examináltatott, és ordináltatott: *nō entis, nulla est passio*: az az: a' semiből semmi sem lése: ki szentelt tehát fel valakit Lutherános Uraimék közzül a' Papságra? ki adta erre nékik a' hatalmot? Püspöktők nincsen; és a' mint Sz. Pállal fok-féle-képen meg-bizonyodik, mas nem rendelhet valakit egyházi módon, hanem csak az egy Püspökök, a' kik egyátalyába az Apostoloktól származnak, kiknek a' Kristustól adatott hatalom, hogy aztot másokkal-is közölhessék. Így közlőtte Szent Pál Timotheussal, Titussal, és ezek tovább-'s-tovább másokkal, épen a' mi ideinkig: mellyet maga-is meg-ésmér Luther *in capite 1. ad Galat.* Ugyan Szent Pál *1. ad Timoth. capit. 5 v. 22.* parancsollya Timotheusnak, mint fel-szentelt Püspöknek, hogy kezeit hirtelen fenkire ne tegye, az az: Papságra hirtelen szenteltyen fenkit. Való az tehát, hogy a' Papságra való fel-szentelés hatalma, mindenkor a' Püspököknél volt, és most-is azoknál vagyon. Azomban a' Papi Rend, nem-is Szentség Lutherános Uraiméknál, és következendő-képen nem Kristustól rendeltetett külső

külső jel, melly által a' fel-szenteltetett személynek kiváltképen való malast adattasson: holott pedig erről nyilvánságosan ír Szent Pál *1. Timoth. 4. v. 14.* mondván: hiába nemulafd az ajándékot, melly benned vagyon, melly néked adatott a' Prófétálás által az Egyházi szolgálak kezeinek reád vetésével. Es Sz. Agoston *Lib. 2. contra Epist. Parmen. cap. 13.* szólván a' Keresztségről, és Papi Rendről: Szentség, úgy mond, mind a' kettő, és mind a' kettő a' fel-szentelés által adatik az embernek: amaz, midőn meg-keresztelkedik; ez pedig, midőn fel-szenteltetik, 's azért a' közönséges Anyaszentegyházba egyéernél többször nem lehet azokat fel-venni. A' második Rend, tudni-illik, a' világi, (de az sem minden) adhat ugyan valamit a' hivatalhoz a' *Præsentatio*, az az: nevezés által, de senkit egyházi vá né tehet; hanem az Egyházi tiszt-hez szükséges az Istentől származó Egyházi hivatal. Vagyon ugyan a' világi elő-járóknak hatalmok, de nem Egyházi: 's ugyan ezért, mivel ő világi Felség, hogy különböztesse az Egyházitól közönségeffen világi Hatalomnak mondatik, és nem-is másnak ésmértetik. Ha pedig jó Lutheránosok a' hivatal által mást nem értetek, hanem egy olyan Ország Országi szokást, melly szerént azon Országban lévő Városok, a' nagy Bőjtre bizonyos Bőj-

nyos Bőjti Prédikállot kérnek, és fizetésekre szereznek magoknak, igen vastagon megszalattatok *in primis principis*; mert hiszen ez nem Egyházi hivatal; hanem bérért való zóldos Egyházi szolga fogadás. A' prédikállásra való hatalmat nem ad az ollyannak, valami Város, vagy kösség, hanem a' Püspök: és ebben áll az igaz Egyházi hivatal, és hatalom, melly, mivel a' Kristustól, és Apostoloktól származik, azért nem mástól, hanem az ezektől vett renden lévő Püspököktől is adattatik. Szent Pál is *Rom. cap. 1. vocatus Apostolus*: hivattatott Apostolnak mondgya magát; de kitől? né az Ország Fő Tisztartójától, vagy Damascus Városa, és Jersusalemnek Törvény-ülő Tanátsítól, és Biráitól; hanem a' Kristustól, a' mint bizonyítja maga *Hebr. 5. sed qui vocatus à Deo*: hanem a' ki hivattatott az Istentől. Szent Ambrús így ír *Lib. 5. Epist. 33.* Megkell adnunk, az Istennek a' mi az Isténé, és a' Császárnak, a' mi a' Császáré: a' Császár Birtoka, az Országos Palota, a' Papé az Anyaszentegyház: kezében adattak néked óh Császár a' kő-falaknak rekefztményi, de nem az Egyháziakon való hatalom. Hasonlóan szól Szent Damascenus *Orat. 2. de imaginibus*: *Christus non commisit Ecclesiam Regibus, & Imperatoribus; sed Episcopis, & Pastoribus*; nem bizta a' Kristus az Anyaszentegy-

szentegyházát a' Királyokra, és Császárokra; hanem a' Püspökökre, és Pásztorokra. Egy szóval a' Harmadik rend sem adhat senkinek hatalmot az Anyaszentegyház szolgálai közül; mert adgyon bár, vagy ne adgyon *Approbatiót* a' köz rend, azzal mindazonáltal se nem adgya-fel, se nem veszi-el senkitől a' Papi Hatalmot: a' mint ezt Sz. Agoston *de bono Cōjugij cap. 24.* ezé szókkal bizonyította: midőn a' Papi Rend az Egyházra fel-adatik, a' népet előbb őszve híván: ha szinte a' nép egyben nem gyűlis, megmarad mindazonáltal a' Fel-szenteltetettben a' Szentség, avgy a' feladott Papi Rend; sőt ha valaki valami vétkére nézve, tisztéből le-téttetik-is, csak ugyan megmarad az ő szentelése, mellyet fel-vett. Így Szent Agoston. Lutherános Uraiméknál pedig a' tiszttel együtt el-vétethetik egyszer-'s-mind a' fel-szentelés-is. Világosan megmutattuk tehát immár, hogy, valaminth Lommer Uram hivatallya, és hatalma; úgy más Lutherános Pásztoroké-is, csak annyi, mint semmi, és mind a' három fendeiktől való minden hivatallyok után-is, nem egyebek, hanem Laicusok, világiak, 's ollyanok, a' minéműek voltak minden *ordinatiójok, vocatiójok, és approbatiójok* előtt. Ugyā sok, hogy Lommer Mester Uram a' magahatalmát, más némelly Pásztor Uraimékent

nem véfzi Luthertől, és, hogy Szent Ieronymus szavát elől nem hozza, ki *Epist. ad Evagrium 88. Tom. 2.* ezen szóval él: a' Pap, a' Püspökkel egyet téfzen: mert Luther kétség nélkül Pap volt, 's az lévén, és egy lévén a' Püspökkel tehát kezeinek fel-tételével Papokat szentelhetett. De úgy tetfzik, hogy Lommer Uram jól el-olvasfja Szent Ieronymus mondását *locò citatò*: és fel-tafálta, hogy Szent Ieronymus ellenkezõt tanit, midõn mondgya: *quid facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter nõ facit?* mit vífz végben, ki-vévén a' Papi Rendre való fel-szentelést a' Püspök, a' mit a' Pap végben nem víhet? Híhetõ, hogy jól tudta azt-is, hogy Szent Agoston, Epiphanius, és Damascenus, Aëriust a' hamis tanítók közé számlállják, mivel õ a' több tévelygési között, azt-is állította, hogy a' Püspök a' közõnséges Pappal egyet téfzen, és azért erre nézve, okoffan cselekedett õ, hogy a' Papi Rendnek fel-adására való hatalmat Lutherben nem esmért: mivelhogy Luthernek ilyen hatalma soha nem volt. *Nemo dat, quod non habet,* az azt a' mid nincs, azt ne add: és, a' hol nincs, ott ne keresd.

A' ki ezen fenn-forgó dolgot rövidebbé kívánnya, olvassa e' következendõ Sommát, mellyet vettük P. Schönman Fegyverház ne-
võ köny-

võ könyvébõl pag. 55. Pásztor Üraimék, úgymond, a' Lutherános Ecclesiában nem szenteltettek-fel, nem ordináltattanak igazán: ergo, 's tehát nem igaz Papok; valamint szintén azok, a' kik a' Vitézi, és Nemesi rendre nem igaz úton, és módon jutottak, igaz vitézeknek, és Nemeseknek nõ tartatnak. Hogy pedig Lutherános Pásztor Uraimék a' Papságra nem szenteltettek-fel igazán, világoffan kihozhattuk abból; mivel õk nem szenteltettek-fel, se nõ valóftattak a' Papságra, azoktól, a' kiknek egyedõl van hatalmok az Istentõl, eféle szentelésre, és választásra, tudniillik, melly által az ember valóságoffan Papi Rendre, méltóságra fel-magafztaltasson. Ezek pedig nem mások; hanem a' Püspökök, kik-tõl, hogy fel-szenteltetett volna, (ki-vévén Luthert magát, Caroloftádiust, Oecolampádiust, Buczerust, és kevés másokat, kik a' Római közõnséges Anyaszentegyházban párt-ütések előtt lettek Papokká) egy Lutherános Prédikátor sem mondhattya igazsággal maga felõl. Hogy pedig csak egyedõl a' Püspökök vették Istentõl a' Papok fel-szentelésére való hatalmot, bizonyos, és világos abból: mivel a' kerefzténység kezdetétõl fogva, épen Luther idejéig, soha nem hallatott, 's nem-is látatott soha, hogy vagy csak egyetlen egy ember Papnak tartatott, 's Papi tilzben, hí-

vatalban el-járni mert volna, a' ki előbb valamely Püspöktől fel nem szenteltetett volna. Bizonyára 15. száz ezteendőktől fogva voltak volna fokon, kik Püspökök nem lévén, Papokat szenteltek volna, ha Kristus Urunktól a' Papok szentelése az Urakra, és a' világi Hatalmokra, 's ne n a' Püspökökre bizattattott volna. A' Fő Esperestek, avagy más néven *Chor-Episcopi* Kari-Püspökök, akarta kugyan hajdan ok-is Papokat szentelni; de, mivel igaz Püspökök nem voltak, hanem csak Dékanok, az aze bizonyos számú Plebánufoknak elől-járói, az egész kerefténységtől tiltasztattak, olyan zándéktól. Minek okáért írja Szent Dionysius Areopagita-is, melly az Apostolok idejekor élt, *De Ecclesiastica Hierarch. cap. 5. pag. 1. Nec ipse Sacerdos erit, nisi Pontificalibus Officijs ad hoc fuerit promotus*: Pap sem léfzen ő, ha csak Püspöki hatalommal arra fel-nem emeltetik. Az Esperestekről pedig, a' mint kezdettem szólni felelők, így ír Szent Damasus, egy régi Római Pápa *Epist. 3. vacuum, & inane est, quidquid in praeclari Sacerdotij summi, egerunt ministerio*: hafzontalan, és hiába való, valamit ok, (tudni-illik az Esperestek) az említett Fő Papság tisztében avatván magokat, cselekedtek. 'S ugyan azért ez előtt: 1200. ezteendőkkal Szent Epiphanius, Aériust a' fő eretneket, bújdosó elméjü-

elméjünek, és ezteellenek nevezi *Heres. 752* mivel azt merté tanítani, hogy egy közönséges fel-szenteltetett Pap, ha szintén nem Püspök-is, Papot szentelhet.

E' világos, 's meg-fejthetetlen okoskodása, bizonyittása mellé, mást ad-meg Péter Schönman *locó citatò*: melly nem egyéb, hanem: Kristus Urunk hatalmot adott a' Papoknak, hogy meg-öldozzák az embert az ő bűneitől *Joan. 20.* már pedig meg-vallyák Lutherános Uraimék, hogy az ő Prédikátorjok meg-nem öldozhatták az embert bűneitől; hanem csak hirdethetik Isten nevével kinek kinek az ő bűnei bocsánattját, és meg-erősíthetik őtet befédgyek által a' hitben: tehát tagadhatlanól az jön ki: hogy Lutherános Uraiméknak igaz Papjok nincsen, mivel a' bűnöket meg-nem bocsáthatták: holott pedig az igaz Papok, hatalmat vettek arra a' Kristustól, a' mint Szent János, a' fellyől említett helyen, világosan bizonyittya. Mi szükség, hogy a' bűnök bocsánattja kihirdetése kedvéért Papok legyenek a' kereftény Anyaszentégyházban? hífzen a' puzta-hirdetést, akár ki-is végben vihethi; de a' bűnök bocsánattját, csak azok adhatták, a' kiknek mondatik Kristus Urunktól *Joan. capit. 20.* a' kiknek meg-bocsáttjátok bűnöket, meg-léfzenek bocsátva: tudni-illik, az Apostolok, és

lok, és azok, a' kik a' ki-adott hatalom szerént ő tőlők szármoznak. Ide való az-is, mivel Lutherános Uraiméknak semmi áldozatok nincsen, mire való tehát nálók a' Pap: mivel, a' ki Deákúl tud, *Sacerdos à sacrificando.* a' Pap, vagy áldozó, az áldozatról mondatik; a' hol tehát áldozat nincsen, Pap sem ki-vántatik ott. Hála légyen az Istennek! nekünk Római Catholicus Pápistáknak vól-tak, 's vannak-is igaz Papjaink; mivel eleitől fogva vólt, 's van-is, és világ végezetéig léfzen-is áldozatunk, úgy mint, a' szentséges Missében az Ur Teste, és Vére áldoztatta, mellyben az örök Atya Istennek örök Szent Fia, minden Vér ontás nélkül az igaz Paptól, a' Krisztus JESUS szent nevében, és személyében, ki-is a' Fő Pap Melchizedek Rende, szerént, fel-áldoztatik: melly áldozatot-is tagadhatlanól, Krisztus kín-szenvedése, és halálától fogva Luther idejéig, nagy huzgó általatosággal gyakorolta a' tellyes igaz keresz-ténység.

Már ez a' kérdés: Ha Luther Rend szerént hivattatott-e? az az: ha Luther a' maga hivatallját, és hatalmát azoktól vette-e, a' kikre rend szerént biztattott azoknak szolgálatása? Erre némelly Lutheránosok így felelnek: Luther önnön maga rend szerént való hivatallját vette, midőn még Barát korá-ba a' Püf-

ba a' Püspöki kezek által fel-szenteltetett: akkor vett ő hatalmat a' bűnök köteleinek fel-öldására, a' kenyér, és bornak meg-szentelésére, a' prédikállásra, és ezen hatalmát mindéig meg-tartotta. Felelet: Az elsőt örömeft helytén hadgyuk, tudni-illik, hogy ő, midőn még Barát vólt vólna, Pápista igaz Püspöktől, a' Római Anyaszentegyházunkban fel-szenteltetett. De nemde innét következik-e, hogy a' Római Anyaszentegyházban, vagyon hatalom, a' bűnök meg-bocsáttására? mert Lutherános Uraimék magok meg-valyák, hogy Luther ezen bűnök meg-bocsáttására való hatalmát a' Római Anyaszentegyházunkban a' Püspöktől vette. A' második részt soha meg-nem engedték, 's meg sem engedhettyük: mert a' Pápista Püspök nem adott néki hatalmot, 's nem-is adhatott, hogy ő az egész közönséges Anyaszentegyházunkat fel-zavarja, törvényt, Hitét, fogadásit, és rend tartásit, a' maga részéről öfve-döntse, a' Szentségeket fogyaszsa, és keveffebbé tegye, új tanításokat bé-hozzon, az Istennek szenteltetett Szűzeket a' Kalasztromból ki-lopja, 's ki-loptassa ör-gazda képen. Lásd, mit írjon gyalázatosan e' felől Luther az ő szürdok Misséről, és Papi szentelésről irrt Német könyvében: a' Papok fel-szentelése (igy ő) a' Pápaságban semmi, és a' Papoknak, kik a' Pápaság-

Pápaságból vállasunkra esnek, meg kell megkentt újjaikat párlugban, sóval, és szapannyal mosniok, hogy így fel-szentelések lemoshatrasson. Rend kívül, és *extraordinarié* né hivattatott ő az Istenőt; mert ezen hivatalját csudákkal kellett volna meg-bizonyittania, a' minéműt ő soha, vagy csak egyet sem tett: mert maga-is Luther meg-vallya azt, midőn *Milhausen Város Lakosihoz irtt levelében* így ír: ha ő (Mintzer nevű embert érti) mondgya: hogy az Isten, és az ő lelke küldötte őtet, mint az Apostolokat: mutassa meg tehát azt jelekkel, és csudákkal; ha pedig az tőle ki-nem telhetik, tiltasson meg néki a' prédikálás: mert, midőn az Isten a' szokott rendet meg-változtattya, mindekor csuda jeleket ad mellé. Itt Luther nemde egyszer-'smind meg-vallya, hogy maga sem dicsekedhetik avál, hogy őtet az Ur Isten rend kívül az égből küldötte volna. De nem-is küldtetett, valami más Lutherános Prédikátortól, Superintendenstől, vagy Közönségtől, mert: *non est filius ante Patrem*: a' fiú né lehetett előbb az Attyánál, se a' tyukmony a' tyukjánál. Kitől tehát? senkitől. Ezzel azonba keveset gondol Luther, 's azért világosan írja a' *Szurdok Misse*, és a' *Papi Rend ellő való könyvében*: a' mi hitünk, úgy mond, és Sacramentomunk, az az: Szentségünk nem áll a' sze-

áll a' személyen: akár az jámbor, akár gonosz, akár szenteltt, akár szenteltlen, akár hivatott, akár hivatlan, akár ördög, akár az ő anyja lévén; hanem a' Kristuson az ő igéjén, az ő tisztén, az ő parancolatyan, az ő rendelkezésén: a' hol ezek jól folynak, jó állapotban kell lenni, 's jól folyni a' hit dolgának, akár ki legyen ösztán a' személy, 's ámbár legyen, akár minémű akar lenni, a' vagy lehet. Eddig Luther. Eszbe vehed innét világosan, hogy Luther maga magának szerzett hivatalt, maga magának adott hatalmot a' meg-irattatott világos Isten szent igéje ellen, a' mint mingyarást meg-mutatódik. Csak azért-is pedig, hogy Luther maga bé-tolta magát, el-esik, el-enyészik a' Lutherános egyház hatalma, melly tőle származik.

Kérjük itt mi Catholicusok az Istenért is Lutherános Uraimékat, minden passiót, idegeneskedő indulatot, és akaratoságot tére tévén; gondollyák-meg Istenessen lelkékben szálván ezeket: Elsőben-is vessék szemeket Szent Pál Zsidókhöz irtt Levelére *Habr. cap. 5. v. 1.* Minden Fő Pap (Szent Pál zavai) a' ki az emberektől valósztatott, az emberekért rendeltetik azokban, a' mik az Istenhez tartoznak, hogy ajándékokat, és áldozatokat mutasson-bé a' bűnökért: a' ki szánokodhatson a' tudatlanokon, és tévelygőkön; mert

T

ő-is kór-

ő-is környűl vétetett erőtlenséggel: és azért kell, a' mint a' népért, úgy ő magáért-is áldozni a' bűnökért: és senki sem veszi magának a' tisztet; hanem, a' ki hivattatik az Istentől, mint Ááron. Ugy a' Krisztus-is nem dicsőítette önnön magát, hogy Fő Pappá lenne, hanem, a' ki mondotta néki: az én Fiam vagy te, én ma szűltelek téged. A' mint más helyen-is mondgya: Te Pap vagy örök-ké a' Melchizedek Rende szerént; ki az ő testének napjaiban nagy kiáltással, és könyhullatásokkal való könyörgéfit, és efedezéfit bé-mutatván annak, a' ki őtet meg-fzabadíthatná a' haláltól meg-halgattatott az ő becsületéért. Es holott ugyan Isten Fia volna, meg-tanulta azokból, a' miket szenvedett az engedelmeséget. Es meg-áldoztatván, az örök dicsőségnek oka lett minden ő néki engedőknek, hivattatván az Istentől Melchizedek Rendi szerént Fő Papnak. Hasonló-képen, a' mit ugyan ezen Szent Apostol ír a' Rómaiakhoz: *Roman. cap. 10. v. 14.* Hogy hi-ják azért segítségől, a' kiben nem hittek? avagy mit hisznek annak, a' kit nem hallot-tak? hogy hallanak pedig Prédikáló nélkül? hogy prédikálnak pedig, ha nē küldetnek? a' mint írva vagyon: melly ékeffek a' békeség hirdetők lábai, a' kik jókat hirdetnek. Melly Szent Apostol szavai annyit téznek, mint ha-

mint ha mondaná: valamint hogy az Isten-
segétségől nem hihattyuk, ha benne nem hi-
szünk; szinte úgy nem lehetséges, hogy az
Isten igaz igéjét prédikállya valaki, hogy ha
nem küldetett, és arra hatalmot nem vett.
Máfodszor fontollyak-meg jól Krisztus Urunk
mondását *Joan. 10. v. 1.* bizony bizony mon-
dom néktek: a' ki nem az ajtón megyen-bé
a' juhok aklában; hanem máshonnan hág-bé,
lopó az, és tolvaj. Es *v. 11. & 12.* a' hol így
szól Meg-váltónk: én vagyok a' jó Pásztor.
A' jó Pásztor az ő lelkét adgya az ő juhaiérta
a' béres pedig, és a' ki nem Pásztor, kinek
a' juhok nem tulajdoni, látya a' farkast jön-
ni, és el-hadgya a' juhokat, és el-fúr. Ismét
a' mi ugyan azon Evangélistánál írva vagyō
v. 24. 25. 26. környűl vévék őtet (a' Kri-
stust) a' Zsidók, és mondának néki: meddig
tartod lelkünket függőben: ha te vagy a'
Krisztus, mond-meg nekünk nyilván: felele
nékik JESUS: szólok néktek, és nem hiszi-
tek; a' cselekedetek, mellyeket én cselekŕē
az én Atyámnak nevében, azok bizony-ságot
téznek én felőlem: de ti nem hisztek; mert
nem vagytok az én juhaim közül. Harmad-
szor ugyan csak jól vizsgállyak-meg, a' mit a'
Római Apostoli Pápisták tanítanak, és látsák-
meg, ha az ő tanítások, ily súlyos dologbá,
mellytől függ a' léleknek örök idvelsége,

mindenekben meg-egyezz-e az Isten igéjével, vagy sem. Elsőben taníttuk mi: hogy az Egyházi, avagy Papi Rend valóságos Sacramentum, az az: Szentség, melly által az Anyaszentegyház szolgál, és Istennek Papjai malasztot nyernek, hogy tisztákat helyessen folytassak, és illendően végbe vigyék. Ennek próbáját vesszük szent Páltól, és Sz. Agostontól, a' mint fellyől meg-mutattuk. Másodszor taníttuk: hogy ezen Szentség a' maga eredetét védzi magától a' Kristustól, ki elsőben-is az Apostolokat tette Papokká, és nekik adta a' hatalmat, hogy a' kenyeret, Kristus Testévé szentelheffék, és felsis áldozhassák, a' szerént, a' mi írva van *Luc. cap. 22. v. 19. Hoc facite, &c.* ezt cselekedgyétek, &c. és a' bűnöket meg-bocsáthassák, a' mint olvassuk *Joan. cap. 20. v. 22. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis:* vegyétek-el a' Sz. Lelket, a' kiknek meg-bocsáttatok bűnöket, meg-bocsáttanak nekik, &c. Az után az Apostolok másokat szenteltek Papágra kezeknek fel-tételével, a' mint *2. Timoth. cap. 1. v. 6.* olvashatod: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, qua est in te, per impositionem manuum mearum:* indék téged, hogy fel-görgezd az Isten malasztját, melly benned vagyon, az én kezeim fel-tétele által. Tenat bizonyos az, hogy az Apostoli, vagy Püspö-

Püspöki kezek fel-tétele malasztot szerez, és a' mi ebből következik, hogy a' Papi Rend igaz Sacramentum, és Szentség. Harmadszor azt tartjuk mi: hogy a' Papok között külömbség van, s' hogy más a' Püspök, más a' közönséges Pap; mivelhogy maga Kristus-is külömbséget tett a' hetven két tanítványok között, kiket prédikállásra küldött; és az Apostolok között *Luc. cap. 10.* A' Püspök a' Papok felett vagyon; mert hatalmas van, hogy őket ítélje, és meg-büntesse Sz. Pál szerént: *peccantes argue: 1. Timoth. cap. 1. v. 5.* a' vétkeket bünteld-meg: itt pedig szól Szent Pál Timotheushoz, mint közönséges Papok felett való Püspökhöz. Negyedszer taníttuk: hogy a' Papok fel-szentelésére való hatalom csak a' Püspököket illeti, (a' Præsentálás azöba, avagy a' nevezés elő állítás illetheti némelly világiakat-is) a' mint világosan Sz. Pál *ad Tit. cap. 1. v. 5. reliqui te Crete, ut ea, qua desunt, corrigas: & constituas per civitates presbyteros, sicut ego disposui tibi:* Crétában hagytalak téged, hogy, a' mik hátra vannak, el-igazítsad, és rendely Városoként Egyházi szolgálkat, a' mint én-is rendeltem néked. Lásd erről még *Athor. cap. 13. v. 2. & 3. Athor. cap. 14. v. 22.* Ötödülör taníttuk: hogy a' bűnök meg-bocsátására, szükséges a' *Jurisdiclio*, egy bizonyos ki-mutatott hatalom, melly

hatalmok, némellyeknek nagyobb, némellyeknek kisebb, némellyeknek közönséges vagyon. Ezt tudgyuk, hogy magok-is helybe hadgyák Lutherános Uraimék; mert ő nálok is a' Sopronyi lelki Páftornak nincsen hatalma a' Pofonyi juhokon, és vízfönt a' Pofonyinak a' Sopronyiakon. Hatodszor tanítgyuk, és tartgyuk: hogy a' bűnök meg-bocsátására való hatalom, *ordinarié*, az az: közönségeffen, csak azoknak a' juhoknak szolgál, kik bűnököt igazán meg-vallják, és meggyónnyák. Ugyan erről az utólsóról, a' külcsookról való tellyesbb tanításnak kedvéért, legyen már e' következő Fejtegető Valóságunk. Azért.

Ötödik Fejtegető Valóság. Csak egy szóval meg-kell vallanunk, ezen fejtegetésre fel-vett dologra nézve-is: hogy Lutherános Uraimék hiába kérkednek a' külcsook hatalmával; oka: mert nincs igaz Pénitentzia tartás nálok. Fére teszik, abba hadgyák, sőt gyomorból utállják Lutherános Uraimék a' bűnök igaz töredelmes meg-vallását, és meggyónását; jóléhet ez az első Isten Anyafentegyházában, 's az után-is mindenkoron szükségesnek tartatott az igaz gyümölcsös Pénitentzia tartásra. Mingyárast az Anyafentegyház kezdetén (mondgya a' Szent Írás *A-*

Élor. cap.

Élor. cap. 19. v. 18.) a' Hívek közül sokan jönnek vala-el, meg-valván, és ki-beszélvén az ő cselekedeteket. 'S még világossabban a' Syriai nyelvre fordítottott Bibliában: meg-esmérék az ő bűnököt, és meg-vallották, a' miiket cselekedtek. De ugyan miért vállották, miért gyönták-meg? azért: mivel Krisztus Urunk az Apostoloknak, és azok által a' Pápoknak adta a' bűnök meg-bocsátására való hatalmot. *Joan. cap. 20.* mondván: vegyétek-el a' Szent Lelket, a' kiknek meg-bocsáttyatok bűneiket, meg-lesznek bocsátva; és a' kiknek meg-tarttyatok, meg-lesznek tartva. Vedd-fel jól a' szókat: *meg-bocsáttyatok, meg-tarttyatok*: nem *declaratiót*, és ki-bírdetést telfzen ám ez, a' mint sok találmányoskodó Lutherános Theologusok tanították; hanem *absolutiót*, meg-bocsátást, meg-engedést, és meg-óldozást: avagy pedig *retentiót*, a' bűnben-meg-hagyást, meg-kötést. Hogy pedig az Apostolok, mint lelki ítélő Birák tudnák, mit kellett meg-bocsátniok, 's mit meg-tartaniok, a' kettős ki-adatott hataló serént a' keresményességben: igen-is szükséges vólt, hogy a' keresztyenyek világossan ki-vallanak, meggyónnak nekik az ő bűnököt. Ha elég vólna csak közönségeffen, vagy imígy amúgy vádolni magát, és az után ezen szókat a' Páftor Uramtól hallani; az Ur Jésus Krisztus meg-bo-

meg-bocsátotta a' ti bűneiteket: avagy, a' mint Sopronyban szokás: én, mint méltatlán Krisztus szolgája, szabadoknak mondlak titeket a' ti bűneitektől, igen könnyű mesterség volna. De nem úgy nem, Lutherános Uraimék: mert bizonyára az Anyaszentegyház elejen másként gyóntak a' keresztyények, és másként szabadítottak-fel bűneikből: akkor a' Pénitentzia, Sacramentomnak, és Szentségnek tartatott: és az *Absolutio* igaz; *Sacramentalis*, az az: valóságos Sacramentomot; Szentséget magában foglaló bűnökötől való meg-öldözésnek. Erről a' Papi hatalomról ír az első Anyaszentegyház Tanítói közül Arany szájú Szent János *Lib. 3. de Sacerdotio*. Sz. Agoston, ugyan azon első Anyaszentegyház egyik Fő Ekeisége, *Lib. 2. de Visit infirm. capi 4.* mellynek szavait továbbra hadgyuk. Sz. Ieronymus, ő-is régi Sz. Atya *in cap. 10. Eccl. Szent Ambrús super: Beati immaculati*. És mivel Luther még hitelt ad Szent Gergelynek-is, úgy mint az első Anyaszentegyház Doctóranak, halljuk, mit írjon ő *Lib. 8. Moralium: qui promereri vult: quod expedit, debet malum confiteri, quod fecit: a' ki meg-akarja érdemelni azt, a' mi használ, meg-kell gyónnia, a' mit cselekedett*. Sok idővel Sz. Gergely előtt, Szent Fabián Római Pápasága alatt, ki Mátyrómságot szenvedett anno 253-ban, történt

történt bizonyos dolog, mellyet Eusebius, ama' régi nevezetes Historicus *Lib. 6. cap. 54.* így hozza elő: Fülöp Császár, a' több keresztyényekkel együtt, jelen akart lenni az Isteni szolgálatnál (nem csak prédikátzio tartatott, hanem énekes Fő Misse-is szolgáltatott, anno 200. és közel ötvenedikben) és a' Szentegyházba bé-meni: de mivel Fabián Pápa ennyihány súlyos bűneit tudta, *admissus non est, nisi prius confiteretur*: (maga Eusebius szavai) az az: meg-nem engedte néki a' bé-menetele. Külömben, hanem, ha előbb bűneit meggyónná: s igen-is meg-is gyónt akkor a' Császár, és azon kívül a' Penitentzia-tartók között bizonyos helyet-is foglalt-el magának. De ugyan még-is, a' val nem lett ő Papok szolgájává: mellyet mi Catholicusok azért módgyuk itten; mert jól tudgyuk, hogy Lutherános Uraimék ellenkezőt tettek-fel a' magok *Martyrologiomában* Juniusnak 28-dik napjára: melly helyen ezek olvastatnak: Leo, a' Harmadik, confirmálta, erősítette-meg elsőben-is Nagy Károlyt a' Római Császárságot, és ez után már senki sem választathatik Császárrá, nem-is erősíttethetik-meg Méltóságában, Felségében, a' Papa hire, tutta nélkül. Tehát (így tovább a' Lutherános *Martyrolog. loc. cit.*) ez a' Károly Császár a' Császarok közül első Szolgájok volt a' Papoknak, midőn ki-

dön kiváltképen való magával el-hitetett devótziából, a' Pápa hatalma alá vetette magát. Micsodát Lutherános Uraimék? 's hát semít sem tudtok-e ti Fülöp, Justinus, Constantinus, Theodosius, &c. Császárok felől; kik minnyájan fokkal előbb Nagy Károly Császárnál a' Római Pápák, mint Leg-főebb Lelki és Egyházi Attyok hatalma alá vetették magokat; de még-is ugyan Papok darabontivá, szolgálivá azért nem lettek. Mi ugyan másként azt gondoltuk volna felölerek, hogy tisztetésesbben szóltok a' Koronás Fejekről. Ezekből könnyen ki-hozhattják már Lutherános Uraimék, hogy ők két okora nézve, nē nyerhetik-el az ő bűneik bocsánattját: elsőben, mivel igaz Papjaik nincsenek; másodszor: mert igaz Penitentziát nem akarnak tartani: 's a' mi ezekből következik, az igaz Apostoli kulcsok nincsenek náluk, 's annál inkább azon kulcsos hatalomnak exercitioma, cselekedettel való szokásban vett gyümölcsös folytatása, gyakorlása: mivel e' kulcsokkal soha nem éltek, soha nem-is csergették őket Páfzor Uraimék kezekben; mert nem a' Lutherános Ecclesiának pénzes vasas láda kulcsai.

A' Római Apostoli Pápista Anyaszentegyház, ellenben tanította: hogy a' Pénitentzia-tartás igaz Sacramentom, az az: Krisztus

Urunk

Urunktól rendeltetett Szentség, és hogy általa bocsáttatnak meg a' kereztény embernek bűnei, tudni-illik, a' mellyekben esett maga akarattjával a' fel-vett Kereftség után: oka tanítáfunknak maga a' Krisztus mondása: *Joan. cap. 20. v. 22. Quorum remisistis peccata &c.* a' kiknek meg-bocsáttjátok bűnöket, meg-bocsáttatnak nekik. A' bűntől való *Ab-solutio*, meg-óldozás által, adatik a' Pénitentzia tartó léleknek az Isten meg-igazító, és meg-szentelő szent malasztja: valamint szintén a' meg-kerefteltetettnek a' Kereftség által; 's azért tehát, valamint a' Kereftség fent-ség, úgy ez-is az. Másodszor szükségesnek lenni tartja, és tanította azt, hogy a' bűnös kereftény, minden halálos bűneit (a' mennyire rólok emlékezik) igaz lelki esmérettel, nemek, és számok szerént a' Krisztus hely-tartó Papjának meg-vallya, és a' kulcsok alá vesse: oka ennek, a' mint jelentettük, a' Krisztus hatalom adása: *Quorum remisistis, &c.* a' kiknek bűnöket meg-bocsáttjátok, &c. Meg-bocsátni pedig, meg-engedni, fel-sabadítani, nem egyeb, hanem *Actus iudicij*, ítéletnek cselekedete, Itéző Birói hatalomnak végezése: ez pedig, hogy jól, 's helyessen ki-szolgáltattásék a' Paptól, mint *delegatus*, itéző Birótól, szükséges, hogy a' helyes, és igaz ítélet tételre valót meg-értse, és tudgya, melly nélkül

V 2

igazán.

igazán fenki nem ítélni, az az: hogy a' bűneidet néki meg-vallyad, és meg-gyónnyad: sőt mivel ő az Isten helyett vagy, ki száma szerént látta a bűneidet, a' számát-is meg-monnyad a' halálos, és örök kárhozatra való bűneidnek. A' mi a' bűnök, nemek szerént való ki-jelentését illeti, igen szép példáját látjuk *Levit. cap. 4. & sequ.* a' hol az Isten törvénye szerént rendeltetett áldozatoknak különbségéből, mellyeket a' nép magával hozott, meg-értették a' Papok a' nép bűneinek minéműségét, és úgy tették kezeket az áldozatoknak fejére, imádkozván a' nép bűneieért. A' bűnök számára pedig igen jól vigyáz az UR Isten; azért szól *Numer. cap. 14. v. 22.* az Izrael Fiairól: már tizedszer késértettek engem, és szóznak nem engedtek. Mivel pedig az Isten a' bűn számára vigyáz, 's számot tart reá, ha hétszere, vagy hetven, hétszer, bántatik-meg napjában a' bűnöstől: tehát a' Péntentzia-tartó bűnsnek-is méltán reá kell emlékeznie, és meg-kell vallania, hogy hányszor bántotta-meg Teremtőjét, ilyen, vagy amollyan bűnnel. A' gyakorta el-követett bűnök, meg-súlyosítják az esetet, és igen meg-változtatták a' gyóntató Papnak ítéletét. A' gyónásról így szól Sz. Jakáb Apostol: *Jacobi cap. 5. v. 16. Confitemini alterutrum peccata vestra:* vallyátok-meg egy mástok-

mástoknak a' ti bűneiteket: azoknak tudni-illik, a' kiknek *ministerium reconciliationis 2. Corinth. 5. v. 8.* a' meg-engeszteltetésnek foglaltatását adta az Isten. Szent Agoston-is a' gyónásról igé szépé oktat a' felyől jelentetett helyen: adatnak némelleyek, (úgy mond) a' kik vélik, hogy elégséges nekik az idvétség el-nyerésére, ha csak az egy Isten előtt tefznek vallást bűneikről; de én nem akarom, hogy ezen vélekedéssel meg-csallyad magadat; mert szükséges, hogy mi annak ítéltő székéhez járuljunk, és annak ítéletét várjuk, a' kit az UR, maga Hely-tartójavá méltóztatott tenni.

NB. Soha bizonyára nem alkalmaztatna volna magát az egész keresztény világ illy nehéz törvényhez, mellyre nézve, még a' tiszko el-követett bűnök-et-is meg-kell vallani a' gyóntató Lelki Atyának; ha a' gyónás né a' Kríztustól parancsoltatott, és az idvétség el-nyerésére szükséges né volna. Azon kívül pedig nem-is volt fenki, a' ki meg-bizonyította, avagy ámbár csak igazság színe alatt hirdette volna azt, hogy a' gyónás kötelelsége, csak embertől vette volna eredetét: tehát a' Kríztustól származik.

Ne néktek Lutherános Uraimék: Láfsátok már magatok, 's tapogatsátok, mit-soda külsokat csergették Jubilaomos verso-

tekben. Bizonyos az, hogy nem lehet olly bűnös, ki az igaz Pénitentzia tartás nélkül, akár az már *Sacramentalis Absolutio*, avagy fienséget magában foglaló meg-óldozás által legyen, akár tökéletes töredelmesség által, mellyel-is egyszer-smind kíványa a' Penitentzia tartó, mindéneket, a' miket parancsol az Isten, végben vinni) bűneitől fel-fzabadúlhaszon, és idvezülheffen. A' Szentségben adott *Absolutio*, és óldozás által, minden Penitentzia tartó lélek idvezülhet; az Isten szerezteből való igaz tökéletes (szívbeli) töredelmes bánat által pedig, csak azok, a' kik minden arra való ok adás nélkül, és véletlenül a' Sacramentomi *absolutió*bā részesek nem lehetnek: melly kívánt ajándék, hihető, hogy Isten irgalmából sokaknak engedtetik, azok közül, csik csak *materialis* Eretnekek, az az: ártatlanul, mert csak tudatlanságból (melly iránt-is nem vétkesek) a' hit dolgaiban tévelyögnek.

Hatodik Fejtegető Valóság. Doctor Luther Márton egy más közt ellenkező tanítási, az imént meg-mutatattott valóságról. Elsőben arra a' kérdésre: ha az Egházi szolgáknek hivattatniok kell-e? Luther első feletével fő hajtással felel: igen-is, úgy mond; de az Isteni, és igaz hivatal két-féle-képen történik:

történik: tudni-illik, közben járó esköz által, és közben járó eszköz nélkül. Mert most-is a' mi időnkben, hí bennünket a' mi Urunk Istenünk a' prédikállás tisztire, közben járó esközök, úgy mint az emberek által. Az Apostolok pedig hivattattak a' Kristustól, valamint szintén a' Próféták az ó Testamentomban, az Istenről minden közben járó személy nélkül. Az után pedig az Apostolok hitták a' magok tanítványit, mint Szent Pál az ő Timotheusát, és Titusát, kik megént tovább hiták a' Püspököket, (a' mint irva talál-tatik *Ti. 1.*) a' Püspökök pedig hiták a' következőket a' mi időnkig, és így-is kell ének meg-maradni, és folytattatni, épen a' világ végezetéig. Es ez a' közben járók által való hivatal, ugyan csak Isteni hivatal. *Part. 1. fol. 8. pag. 2. in cap. 1. Epist. ad Galat.* Megént ő így szól: senki a' hivatalt csekély dolognak ne tartsa: nem elégséges, hogy valakinek tiszta, és valóságos Isten ígéje, 's igaz tanítása legyen: hanem szükséges, hogy Istenről való hivatalyáról-is bizonyosak legyünk; mert a' ki hivatalnól maga indulattayából bé-tollya bé-furja, faragja magát, nem más végre jön bizonyal, hanem hogy fojtogasson, és ölyön. *Part. 1. fol. 10. pag. 1. in cap. 1. ad Galat.* Ugyan megént így ir Luther: azért nem engedte Kristus is az ördögöket szólni, noha őtet Isten

tet Isten Fiának lenni hirdették, és igazat mondottak; mert, tudni-illik, eféle példával, a' hivatal nélkül való prédikállást nem akarta helybe hagyni. Ki ki tehát ezt jól észébe vegye, ha prédikálni akar, vagy tanítani; mütassa-meg hivatallját, és a' parancsolatot, melly őtet arra hajtya, és kényszeréti; avagy ha nem, halgasson: ha pedig halgatni nem akar, bizza a' Magistratus az ollyan gyermeket jó mesterre, kit János mesternek hínak: az az: törvény, 's igazság szerént veztesse-el, mint gonos embert, ki minden bizonyal, arra (vagy talán még annál-is rozsfábbra) czéloz, hogy zenebonát inditson a' nép között. *Parté 3. fol. 415. pag. 1. in Psalm. 82.*

Sokkal másként felel ő *Part. 7. fol. 497. pag. 1. a' szúrdok Míséről, és a' Papságra való fel-szentelésről.* Hogy egyszer meg-felellyek, (úgy mond Luther) a' kérdésre, mellyet helyebb ejtettem: tudni-illik, miként kelleffék magát viselni a' Papságban lévő Plebánus Pap Urainék iránt: mivel ők mind fejenként csak a' szúrdok Püspököktől, a' szúrdok Mísére szenteltettek-fel: itt azt cselekedgyed: az ő Chrysmájokat, az az: Olajjal való meg-kenéfeket; és szúrdoki fel-szenteléseket seminek tartsad, ne tékéntsed; mert bizonyára csak semmi magában, és sem az Anyaszentegyház-nak, sem néked nem használhat, né szolgálhat.

Hanem.

Hanem azt tekéntsed benne, hogy Plebánus tisztét viseli, noha ez nem az ő övé, hanem a' Krisztusé: 's meg ne csalatkozzál: ha rend szerént hivatattott-e ő, vagy pénzen vette-e tisztét, avagy erővel bé-szorúlt-e abban; miként jött-bé, fejjel, vagy lábbal, Judás legyē-e, vagy Péter, ne legyē gondod reá. Így Luther.

Másodszor a' kérdésre: Ha a' Penitentzia-tartás, vagy gyónás Szentség-e? azt feleli Luther: hogy úgy. Az igaz út, (Luther szavai) és helyes mód, mellyen kívül más né találtatik, a' Penitentzia-tartásnak, nagy tiszteltbē tartandó, malasztokkal bővelkedő Szentsege, mellyet az Isten minden bűnösöknek vigasztalására adott. *Part. 7. fol. 3. pap. 2. Serm. de Pœnit. Part. 4. fol. 465. pag. 1. de dupl. differ. 2. Tim. 3. avagy a' szerzetések fogadásáról* pedig, evel ellenkező feleletet ad, és tagadgya, hogy né: nincs, úgy mond, semmi Penitentzia-tartás, semmi elég-tétel a' bűnért, semmi malaszt. nyereség, semmi idveség másban; hanem csak a' hitben, mellyel hisünk a' Krisztusā, ki egyedől eleget tótt bűneinkért, malasztot nyert, és meg-bóldogított minket.

Harmadszor a' kérdésre: ha a' bűneinket meg-kellett-e gyónnunk? azt feleli Luther, hogy igen-is. Elsőben-is (az ő szava) szűkség, hogy az ember minden bűneit, mellyek nyilvánosságolsá halalosok meg-gyón-
 X
 nya, és

nya, és azokat meg-fzánnya bányya; mert a' titkos való bűnöket ki tudhattya, a' mint a' 18-dik 'Zóltárban olvasod: ki érti a' bűnöket? &c. Másodszor (így folytattya tovább békédét) le-kell-tennünk minden halalos vétkeket felett, főképen az irigységet, gyűlölséget, neheztelést, és minden keferétést. *Part. 7. fol. 110. pag. 7. a' szentség fel-vételéhez való készülettől lelti Prédikációjában.* Item: a' titkos gyónást annyira becsülöm, mint a' füzelséget, és tisztaságot, és mint egy drága ívelséges dolgot. Oh! be nagyon bánhatná mindē keresztény, ha a' titkos gyónás nem volna: azért tellyes szível közfönheti az Istennek, hogy azt nekünk engedte, és adta. *Part. 7. fol. 208. pag. 1. iván arról a' kérdéstről: ha a' Pápa tilalmazhattya-e a' gyónást?* Megént ugyan Luther: kinózzuk magunkat, míglē idők vagyon hozzá, hogy bűneinket egy kis fáradsággal kevés idő alatt el-törölhessük: semmi bűjt, semmi imádság, semmi bútsú, semmi bútsú-járás, nem olly jó, mint ez a' kis orca-pirulás, és szégyen-vallás; melly által az ember tellyeséggel meg-aláztattik, az az: malasztal bé-töltetik: 's adná-is az Isten! hogy egyenlő izokásban vétetne az, hogy nyilván az egész világ előtt bűneinket meg-esmérnök, meg-vallanók, mint Agoston cselekedett. Oh Istenem! be nagy malasztokkal bővelkednénk

kednénk mi így csak hamar, holott más-ként semmi fanyarú étettel arra nem mehetünk. 'S miért szégyenlők magunkat annyira egy ember előtt, holott pedig halálunk után (melly nem megszűn van tőlünk) olly szégyen-vallásban kell esnünk az Isten, az Angyalok, 's az ördög előtt, melly ezerzer nehezebben fog esni, 's mellyet mi most egy könnyű orca-pirúlassal egy ember előtt meg-előzhetünk volna. Nem-is tudom, ha annak van-e igaz eleven hite, a' ki né-szenved, vagy nem akar szenvedni annyit, hogy egy ember előtt meg-szégyenüljön; és olly kis részetskéjét a' Szent Keresztnek viselni nem akarja. *Part. 7. fol. 272. pag. 2. a' kérdésre: ha tartalma van-e a' Pápnak, hogy a' gyónást tilalmazza?*

De meg-bánta ezt Luther; azért ellenkezőt tanított a' következő helyeken: Az elő-fámlálása (az ő fávai) a' vétkeknek szabad legyen mindeinek: számlaljon elő, mondgyőki, a' mit akar. *Part. 4. fol. 425. pag. 2. azon Articuluban, melly lett a' Mansuai Conciliomról.* Megént ő így: azokat ne kárhoztassa az ember, kik a' magok titkon el-kövertetett bűneiket csak az Isten előtt, az ő Szentei előtt, vagy más akár ki előtt, és né a' Papnak vallyak-meg; ha azt ők másként igaz hívségbe, és hitben cselekszik,

HARMADIK VERS.

*A' Kereszttség régi, 's az ÚR Vacsorája,
Szám szerént is nálunk régi Hit Sommája:
Nyugodgyon hát bárrán lelked esmérere;
Bibliával mert egy idős Luther Hite.*

ELSŐ igaz Apostoli Pápista Fejtegető Valóság. Hogy a' Kereszttség régi, és a' Kristustól szerzettett, igen jól tudgyuk mi Pápisták, Catholicusok, és ha Lutherános Uraiméknál az nē volna, kétség nélkül keresztények lennének. De jölehet a' Kereszttség nálunk is meg-vagyon; mindazonáltal ahhoz ökök rendbéli új találmányokat adtak hozzá.

Elsőben némellyek közülök tanittyák: hogy Kristus Urunk még emberségére nézve is, valamint a' Felsőleges Oltári Szentségben, úgy a' Kereszttségben-is valósággal jelen van. Lásd erről P. Kráus Jánost *az erőtelenségről Part. 2. fol. 52.* Másodszor: hogy a' Kereszt, Papi Rend Szentsége, a' mint Luther magais valya, mondván: mind Pap az, a' ki a' Kereszttség kővéből elő máz. Melly ocsmány, vastag tévelygést némellyek, ama' Szent Péter szavaival akarják-meg-erősíteni: *1. Petri*

cap. 2. v. 9

cap. 2. v. 9. ti pedig valóztott nemzet, Királyi Papság, Sz. neizetség. De azt kérdgyűk: *2. i:* ha ugyan azon textus szerént mindē megkeresztelkedtek Királyok-e? a' megkeresztelkedett paraszt, Király-e? mert ez-is következne Szent Péter mondásából: valamint tehát bizonyos, hogy nem tulajdon-képen; hanem csak hasonlatosság-képen mondatnak Királyoknak minden keresztelkedtek, úgy szintén Papoknak-is csak hasonlatosság-képē neveztetnek, úgy mint, kik minnyájan az Istennek bizonyos áldozatokat bemutatnak ugyan, de nem valóságos áldozatokat, hanem a' magok imádságát, és lelki szolgálattokat Istenes szándékok által. Soha nem hallatott az igaz Kristus Anyaszentegyházában, hogy az asszonyok, és leánykák keresztiségek után papokká legyenek; 's ez következik pedig ezen gyönyörűséges tanításból. Harmadszor el-vetik ökö a' Szent Kereszttség Czeremoniáit, jölehet azoknak fundamentoma az Isten igéjében vagyon, és mindenkor szokásban vóltak az első Anyaszentegyházban. Hogy pedig ezen fundamentomjok vagyon a' szent Írásban, ki-tetszik *Joan. cap. 9.* a' hol olvasod, hogy az édes JESUS, maga nyálából, 's a' porból sárt csinált a' tenyérén, mellyel a' vakon születterett iffiat meg-világosította. *Marc. cap. 7.* fel-találad, hogy kegyes Meg-

X 3

váltónk

váltónk a' fiket, és némának füléiben bocsátotta a' keze ujját, és nyálával illette nyelvét, az égre tekintett, és foházkodva mondotta: *epheta*, az az: nyilatkozzál-meg: és mingyárt meg nyilatkoznak a' fülci, és megöldatott az ő nyelve kötele, és igazán szól vala. Miért vetik-meg tehát a' nem Pápista, és nem Catholicus Uraimék a' Czeremoniákat, 's nevezet szerént a' Sz. Kereszttség Czeremoniáit, tőképen, mivel lelki értelemben szólván, minnyájan mi az anyánk méhéből magunkal hozzuk a' vakságot, és némaságot az eredendő vétek miatt, 's nem is segíthet minket semmi, hanem csak a' szent Kereszttségben, az újonnan való születés. Ezen Czeremoniakról ír az Apostolok ideje táján Szent Diényes *de Hierarch. Eccles. cap. 2.* melly Szent Pál Apostol Tanítványa volt, meg-térése előtt pedig Athenásbéli Tanácsos, Szent Naziánzumi Gergely *Orat. 3. in Sanctū Lavacrum*, Arany Szájú Szent János, Szent Agoston, és Iok máfok. Szent Kelemen Pápa *Lib. 7. Constit. cap. 42.* elől hozza, 's fel-teki az ördög ellen való ellen-mondást. Nicephorus *Lib. 7. Histor. cap. 31.* bizonyítja: hogy Constantinus első Keresztény Császár, midőn meg-keresztelkedne, a' Szent Kenettel fel-kenettetett. Negyedzer tanítták Lutherános Uraimék a' Wittenbergiekkal, hogy az ember

ember; a' kereszttség után olly tele van az eredendő bűnnel, hogy, ha valaki tővel szürkálná testének, és lelkének minden tagjait, es részeit, kivól, 's belől, mindenütt az eredendő bűnre találja; és hogy egy haj szála sem légyen a' meg-kereszteltett embernek; melly jó volna. Így: *In colloquio Songerhausens anno 1577. 6. Decembr.* De mást mond Szent Pál *1. Corinth. 6. v. 11. & haec quidem fuistis & c.* és eféleek voltak (tudni-illik, páraznak, bálványok szolgálai, házofság török, &c.) de meg-mofogattattatok, de meg-szenteltettetek, de meg-igazitattattatok a' mi Urunk JESUS Krisztusunknak, és a' mi Istenünk Lelke által. Imé nemde másként szól Szent Pál a' Korinthiosok felől az ő meg-kereszteltetések előtt; és másként meg-keresztelkedések után. Lám nem mondja ő, hogy a' Kereszttség után, az eredendő vétek miatt házofság rontók, bálványok szolgálai, káromkodók, lopók, a' Wittenbergiek tanítása szerént. A' *Tybingai Theologica Facultas Stemminger Gál könyve felelt való elő-járó Beszédében*, az eredendő vétekről *Anno 1584.* hanem, hogy a' kereszttség előtt, igenis olyanok voltak ugyan; de az után, nem többé *fuistis aliquando, sed abluti estis.* Ugyan illy formán ír megént Szent Pál *ad Ephes. cap. 5. v. 8. Eratis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino:* valaha sötétség valatok, most pedig

pedig világozás az Urban: itt ismét nem mondgya Szent Pál, hogy az Efesusiak az eredendő bűnért a' Kereszttség után tetéség voltak volna; hanem a' Kereszttség előtt: mert, a' mit a' Kereszttség egyszer el-mosott, nem kell annak szappan; mert el-van mosva. Annak felette, azon említett Szent Apostol, a' meg-keresztelkettek a' Szent Lélek tiszta Szent Templomának, és az élven Isten lakó helyének nevezi: ha pedig a' meg-keresztelkedett ember tetétől fogva talpig tele, s mégis tele az eredendő vétekekkel, és ha ez minden külső, belső tagjait, részeit bé-fogta, el-lepte, meg-fertőztette, hogy találhat ilyen emberben helyt magának az Istennek Szent Leke? hogy hogy lehet az olyan Sz. Templom? hát azt akarjátok-e, hogy ez a' fejez tiszta galambocska, úgy mint a' Szent Lélek, a' bűdös moslékos sár közepiben ülljön? bizonyára, valamint hogy ezen tanítás Szent Pál tanításával meg-nem egyez; úgy hasonló-képen nem lehetséges, hogy Lutherános Uraimék tanítása-is igaz régi Catholica, és közönséges keresztényi tanítás legyen a' Keresztsegről.

Második Fejtegető Valóság. Mi Catholicus Pápisták-is vallyuk, hogy az Ur Vacsorája régi; de vallyuk azt-is mellette, hogy Lutherános Uraiméknak nincs igaz *Sacramentalis* Szent-

alis; az azt szentséggel járó Vacsorájok; mert hogy volna igaz valóságos Oltári Szentségek, és hogy volna cöfcerálhatnak, és szételhetnek azok, a' kik nē Papok; s a' kiknek, se hivatalyok az Istentől, sem az igaz Püspöki kezek fel-tétele által adatott Papi Rendekek nincsen? Nemde a' többi között, azt-is írja-e Szent Ieronymus az Isten Anyafzentegyházától el-szakatt, el-pártolt Hilariusról: *neque Eucharistiam conficere potest, Episcopus, ac Presbyteros nō habens, Hier. contra Luciferianos*: UR Vacsoráját-is nem készíthet, nem lévén Püspökjei, és Papjai. Igy Szent Athanásius-is *in Apologia*, és ő vele azok a' bölcs Tanítók miányában, kik akkor Ægyptusból, Thebaiból, Lyfiából, Pentapolisból, Alexandria Városában egyben gyűltek, nem akarák semmiképen azt meg-engedni, hogy némelly Ischyre nevűnek igaz UR Pohára, és Oltári Szentsége volna: mivel sem Püspök, sem Pap nem vala. Ugyan ezen okból mi Catholicus Keresztények, sem engedhettyük meg azt a' Lutherános Prédikátoroknak, hogy ő nékiek igaz UR Vacsorájok, Pohárok legyen: mivel ők, magokat a' Püspöki, vagy Papi méltóságra nem legitimálhattyák, az az: hogy a val fel-ékesítve volnának, soha meg-nem mutathattyák: mert küldetlenség, s hivatalnok. Tudgyuk, hogy Luther Püspök nē volt:

nem volt: miként tehetette tehát másokra a Püspöki kezeket? Honnét vett arra hatalmot, hogy Papokat, avagy a Papokból Püspököket szentelhesse? Hiszben a' mie nem volt magának, azt másnak nem adhatta? Ha pedig nem voltak se igaz Püspökök, se Papok, a' kikre Luther kezeit tette, ha tette, a' mint-is igazat szólván, nem-is voltak, mitsodás Papok, és Püspökök szenteltethettek-fel tőlök? bizonyára egy igaz sem: mert a' minémű rendetlen, és helytelen a' kezdet, olly helytelen a'nak continuáziója, és folytatása-is. Vallyon, 's hát nem láttya-e itt kiki, melly szépen ósve-dől Lutherános Uraiméknak minden Papsága, és Superintendensége: épen, valamint a' torony formára mesterségesen fel-rakattatott kártya levelek, mindenestől egy rakásba dőlnek, ha az alsók közül egyiket valaki újjával jól meg-döfi. Ezen valóságról többet szözlöttünk *S. 2. a' Negyedik Eszjegetésünkben*. Mellyeket mind ósve vévén, izúkségesen következik, hogy valamint Lutherános Uraiméknál, sem Papok, sem Püspökök nincsenek; úgy a' Kristus Szent Teste, és Vére Szentsége sem találatik-fel nálök; hanem csak a' pušta kenyér, és bor, mint akár mi Vendég-fogadóházban. Azt vélik ugyan a' jó Communikánsok, és részeseülök nálök, hogy a' Kristus Te-

stus Testét eszik, és az ő Véret iszák; azonban pedig, úgy járnak véle, mint az aluók, és álmodók, kiknek úgy tetszik, mint ha leg-jobb falatokat ennének, és leg-jobb kortyokat nyelnének-le; de fel-ébredvén láttyák, hogy meg-tréfáltattak, és meg-esalattattak. Ugy járnak; mint az Ælopus kopója, melly midőn egy darab húst tartván a' szájába úsna a' vizen, látván azon húsnak árnyékát a' vizben, 's azt tudván, hogy nagyobb darab legyen annál, mellyet a' szájában tart vala-, hozzá kapa, és így a' bizonyos falattyát, az árnyék falat miatt el-vezttette. Ugyan ezen hasonlatossággal élt Luther-is *in Psalmu 112*. Lutherános Uraimék meg-nem elégednek a-val, hogy az egy kenyér alatt szine alatt vegyék az eleven Kristus Testét, és Véret; a' mint azt a' közönséges Papista Anyaszentegyház nyújtya: hanem azt akarnák, hogy úgy adná, a' mint a' Papok vezik a' Szent Misse áldozattyában; de két szék között ülnek, és a' két szin alatt nem vezik, se valóságos testét, se véret a' Kristusnak. Lásd erről P. Scherer György Könyvész *Parti. 1. fol. mibi 121*, és többet találz.

A' mellett pedig Lutherános Uraimék; szükségesnek-is tarttyák, és tanítyták lenni, hogy a' Kristusnak Sz. Teste, és Vére Szentsége a' kenyér, és a' bor két szine alatt vé-

terteffen, Mi elsőben-is az ő okokat hozzuk elől, és azokat Isten segítségével megfejtyük: az után pedig az igaz közönséges Anyafentegyház tanításának okait-is elől adgyuk, és azokat meg-is bizonyittyuk, Melly mihelyt tőlünk végbe vitettetik, mingyáráft ki ki könnyen észbe veheti, 's tapasztalhatya, ha Lutherános Uraimek tanítása az oltári felséges Szentségről, igaz régi közönséges tanítás szerént való-e, avagy inkább nem?

Első okok: miért kellelsék két szín alatt az Oltári Szentséget a' világiaknak-is, nem csak a' Papoknak venniük: mert, tudni-illik Kristus Urunk úgy rendelte, mondván: *hoc facite, &c.* ezt cselekedgyétek, &c. *Luc. cap. 22. v. 10.* Erre az okra így felelünk mi Catholicus Pápisták: Az Ur Isten rendelte a' Házótságot, és mondotta: *crefcite, & multiplicamini: Gen. cap. 1. v. 24.* nevelkedgyetek, és szaporodgyatok: tehát minnyájan megházósullyunk-e? Vétkezett-e tehát Illyes, ama' Szent Próféta aval, hogy feleséget nem vett magának? Kristus Urunk consecráta, az az: meg-szentelte a' kenyeret, és a' bort, 's mondotta: *hoc facite:* ezt cselekedgyétek: hát már az következik-e belőle, hogy nekünk-is minnyájunknak consecrálnunk kell, avagy meg-szentelnünk a' kenyeret, 's a' bort? Ő ezt cselekedte Vacsorákor &c. meg-kell-e tehát.

tehát azt-is tartanunk, és bé-kelletik-e töltenünk? Másodszor: ezen szót: *hoc facite:* ezt cselekedgyétek, akkor mondotta Kristus Urunk, mikor a' kenyeret szentelte, és nyújtotta, és nem akkor, mikor a' pohárt; hogy pedig Szent Pál a' pohárról mondotta *1. Corinth. cap. 11. v. 25. hoc facite: quotiescunque bibetis, in meam commemorationem:* ezt cselekedgyétek, valahányszor íszátok, az én emlékezetemre: az csak mód-javallás, 's annyit télsen, mint: a' mikor, vagy ha a' pohárt íszátok, cselekedgyétek azt a' Kristus kín-szenvedése, és halála emlékezetére: melly közel sem olly parancsolat, hogy a' Laikusok, avagy a' világiak-is igyanak a' pohárból. Harmadszor: Kristus Urunk, nem csak az Oltári Szentséget, hanem az áldozatot-is (a' mint a' Szent Atyák tanittyák) Melchizedek Rendi szerént szerzette, és rendelte ám akkor. Azért igen-is, ha a' Papok áldozni, és szentelni akarnak, a' mint a' Kristus akkor cselekedett; tőlök-is hasonló-képen két szín alatt kell annak végbe vitettetnie. A' Sacramentom, és Szentség pedig, mellyel az embernek Isteni erők, és malasztok adatnak, el-vétethetik csak az egy szín alatt-is, a' mint meg-van írva: *qui manducat hunc panem: vivet in aeternum:* a' ki eszi e' kenyeret, él mind örökké. *Joan. cap. 6. v. 59.*

Második okok Lutherános Uraiméknake mert egység, a' Krisztus parancsolya mondván: *bibite ex hoc omnes: igyatok ebből minnyájan Matth. cap. 26. v. 27.* Erre az okra így felélünk: Ugyan, 's hol van meg-irva, hogy az a' szó *omnes, minnyájan* nem csak azokra, kik akkor jelen voltak, hanem minden emberekre eűk, legyenek bár akár kik, 's akár micsodafok. Ellenkezőt jelent Szent Lukács *Luc. cap. 22. v. 17.* midőn írja: *dividite inter vos: oszszátok-el (a' pohárt) magatok között: sőt Szent Márk ugyan ezen dolog Historiáját le-irván, hozzá adgya: & biberunt ex eo omnes: Mare. 14. v. 23.* és ivának abból minnyájan. A' *bibite*, és *dividite, igyatok ebből, és oszszátok el* mondatatott tehát igen-is minnyájokhoz: de azokhoz, a' kik ott jelen valának. Másodszor kérdgyűk: ha a' szó *bibite, igyatok*, nagyobb parancsolat, a' vagy parancsolás-e mint amaz: *Joan. cap. 13. v. 14. & vos debetis alter utrius lavare pedes: néktek-is meg-kell mosnotok egymáttok lábait?*

Harmadik Lutherános ok e mert, úgy-mond, közönséges parancsolatunk vagyom, hogy ezen Szentséges Sacramentommal teljessén éllyünk, a' mint meg-van írva *Joan. cap. 6. v. 54. nisi manducaveritis carnem Filij Hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habitis vi-*

*bitis vitam in vobis: ha nem eszitek az Ember Fianak testét, és nem iszjátok az ő véré-t; nem lézzen élet bennetek. Erre az okra mi Catholicus Keresztények így felelünk: az e-vés itt nem vétetik olly goromba, és vástlag értelemmel, mint ha főgajddal kellene örölnöd a' Krisztus valóságos Testét; hanem azt-tészen, hogy *sumite*, az az: vegyétek magatokhoz: Igy az iváson-is, midőn mondatik *igyatok*, nem más értetik, hanem vegyétek, és élyetek véle: azért, midőn esűk a' Krisztus eleven Testét, magunkoz veszfűk azzal az ő Sz. Véré-t is a' kenyér szín alatt, melly-ről mondatik: a' ki eszi e' kenyeret; él örökké.*

Negyedik okok: mert Krisztus Urunk az ő Testamentomába örökségűl hagyta nékünk ezen Sacramentomot, az az: Szentséget. Erre ez a' mi feleletűnk: A' Krisztus Teste, és Vére Szentsége Testamentomban hagyatott ugyan minnyájunknak a' Krisztustól, hogy az által örökséget nyerjűnk; de nem hogy a' Krisztus Teste, és Vére légyen a' mi örökségűnk: mert azt mi sohólt nem olvassuk a' Sz. Írásban; hanem bezeg, hogy örökkösi legyűnk az örök életnek, melly-ről Szent Pál *Rom. cap. 8. v. 2.* mert az élet lelke-nek törvénye a' Krisztusban meg-szabadított engem. Valamint a' Manna, melly néműné-mű figu-

mű figurája, képe e' Szentségnek, nem vólta a' Zsidóság öröksége; hanem az úton tapláló eledel: úgy az UR Vacsorája-is az örök életre, és örökségünkre czélozó úti járásunknak kenyere. Azért, midőn Szent Lukácsnál *Luc. cap. 22. v. 20.* olvasod: ez a' pohár, az új Testamentom az én Véremben. Szent Máténál *Matth. cap. 26. v. 28.* Márknál *cap. 14. v. 24.* így olvasod: ez az én vérem az új Testamentomé: tudni-illik: ez a' Vér, mellyel az új Testamentom meg-erősítetik.

Ötödik okok ez: mert, tudni-illik, az egy szin által meg-tartatik, el-vonattatik, a' közönséges néptől, és a' világiaktól a' Krisztus Vére. Erre ez a' felelet: Való dolog, hogy meg-tartatik Lutherános Uraiméktől a' Krisztus Teste, és Vére; mert, mivel Papjok nincsen, sem egyiket, sem másikat nem vezlik: Másodszor: egy szin alatt az egész Krisztus vétetik, tehát mind Teste, mind Vére, mind Embersége, mind Istensége, és így a' tellyes Szentség, a' tellyes Vendégség, és Vacsora. Mert, a' mint Szent Pál szól *Rom. cap. 6. v. 9.* a' Krisztus halottaiból fel-támodott, 's többé meg-nem hal; a' hol pedig az eleven Krisztus van, ott van az ő Teste, Vére, Lelke, Embersége, és Istensége: ergo, 's tehát a' világiaktól meg-nem tartjuk az ő Szent Vérének.

Hatodik okok: mert ám, mivel az első Keresz-

Kereszténységnek szokása szerént ezen Sacramentom, két szin alatt szolgáltatott, oltogattatott, most-is úgy kellene lenni. Erre mi így felelünk: Elsőben: az első Kereszténységben szokás vólta, hogy a' vértől, és a' fojtottól meg-tartóztatnák magokat a' hivek *Act. 15. v. 20.* közönséges jószágból élének; *Act. 2. v. 45.* 's hát miért né alkalmaztattyák ezekhez magokat Lutherános Uraimék-is? Másodszor: néha másként-is történt, tudni-illik, a' mint az időnek alkalmatósága hozta magával. Krisztus Urunk Emausban, csak egy szin alatt adta a' két Tanítványoknak, a' mint bizonyította Szent Agoston *Lib. 3. de consensu Evang. cap. 20.* Arahy szájú Szent János *Hom. 15. in Matth.* Theophilaetus, Szent Ieronymus. Sőt még Húsz János-is meg-vallya *concione Feria 2. Pasch.* mondván: nem eszmérték meg őket valami közönséges kenyérben; hanem az ő Szent Testének el-vételében, és ezitálya Szent Agostont, Ieronymust, Gergelyt. Magunk-is tudjuk másként, kik Keresztények vagyunk, hogy ennek a' kenyérnek evése után a' Tanítványok szemel meg-nyílnak, értelmek meg-világosittatának, melly kétség nélkül egy közönséges kenyérnek erejét félyül halladgya. Az Apostolok idejében-is, rettenetes nagy üldözések miatt, a' rejtekekben lappangó Keresztény be-

a' Kereszttségben az egész Szentség, egy öntéssel tellyessen fel-adatik, jólehet hártmas-is lehet a' mofogatás, ha úgy rendeli az Anyaszentegyház, a' mint-is szabad véle, hogy úgy rendelheffe. Másodszor: mivel a' kézfín, sem az idveségre, sem a' Szentségre né szükséges: mert Kristus Urunk *Joan. cap. 6.* a' hol ezen Szentségnek szükséges voltát hozza elől, csak az evésről téfzen leg-gyakrabban emlékezetet, és a'nak igéri az örök életet: kétség nélkül pedig hozzá adta volna az ivást-is, ha azt szükségesnek akarta volna lenni az örök életre ezen Szentségben. Már pedig, mondgya *Joan. cap. 6. v. 58. Qui manducat me & ipse vivet propter me:* a' ki engem élzen, ő is élni fog érettem: és *v. 59. qui manducata hunc panem, vivet in aeternum:* a' ki eszi e' kenyeret, élni fog mind örökké: és *v. 50. ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur:* hogy a' ki eszen ő belőle, meg-ne hallyon.

Itt a' nem Pápista, és nem Catholicus Uraimék azt felelik: való dolog igen-is, hogy az evőknek ígértetik az örök élet; de nem mondatik: hogy *csak* az evőknek; tehát (úgy mond) szükséges az említett Rész *54. Fersé* szerént az ivás-is. De mi Catholicusok, így torkólyuk-meg őket: A' Hivéknek, és a' Hicnek a' még-igazulás ígértetik *Rom. cap. 3. v. 22.* a' hol noha nem mondatik, hogy *csak* az

csak a' Hicnek, még-is erőssen vallyák Lutherános Uraimék, hogy *csak* az egy Hit szükséges a' meg-igazulásra: Item: a' ki segítségül hja az Istent, a'nak az Isten segítsége ígértetik *Psal. 144. v. 18.* itt-is nincs hozzá töldva: a' *ki csak*, és *csak* az Istent segítségül hja; még-is ezen töldalékból szabják-ki tanításokat Lutherános Uraimék, azt állítván, hogy *csak* az Istent kellefsék segítségül hínunk. 'S miért nem volna hát nekünk-is szabad azt tanitanunk, (kivált-képen, mivel erre vezet minket a' Szent Lélek vezérlése alatt lévő Kristus Anyzszentegyháza) nem a' magunk feje találmányából, hanem az Anyaszentegyházéból, hogy *csak* az evőknek ígértetik az örök élet? Miért légyen pedig *csak* az evés elégséges az örök életre, ezentől megmutattyuk. Azért, tudni-illik, elégséges *csak* az evés-is; mert az egy kenyér szín alatt jelen van, nem a' meg-holt, hanem az eleven Kristus Teste *Joan. cap. 6. vv. 41. & 51.* és következendő-képen az ő szentséges Vére-is? tehát, a' ki veszi a' Kristus Testét, veszi az ő szentséges Véré-t-is. Ugyan-is, valamint az ember *Sacramentaliter*, az az: Szentség vételéhez alkalmaztatott módon eszik annál a' Mennyei Asztalnál, ha szintén fogai-val ószve nem rágyja, nem marczongollya-is a' Kristus Testét; úgy *Sacramentaliter*, avagy Sacramentomí módon

módon íszik-is, ha szintén a' Krisztus Vérére. Itál módgyára nem vefzi-is; csak vegye, 's részcsüllyön benne.

Bizonyította eztet Szent Pál *1. Corintb. 11a. v. 27.* e' következő igéekkel: *quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini:* valaki elfzi e' kenyeret, vagy ífzfa az UR Pohárat méltatlanól, vétkes léfzen az UR Teste, és Vére ellen: tudni-illik: a' ki csak az egyiket cselefkzi is a' kettő közül, akár csak egyék, akár pedig csak ígyék méltatlanól, már vétkezik mind a' kettő, úgy-mint a' Krisztus Teste, és Vére ellen: azért az egyben mind a' kettő foglaltatik, és egyetvén, mind a' kettőt vefszük, 's hé-töltyük ama' Krisztus Parancsolattját *Joann. cap. 6. v. 54.* mellyet nekünk az ő Szentséges Vacsorája vételéről ki-adott. Ezen Felséges Szentségnek figurái, avagy képzési-is, mellyek a' Szent Írásban tel-tétnek, nem mást jelentenek, hanem csak az evést; Ollyan figurák valanak: az élet fája, a' Húsvéti Bárány, a' Manna, az az: Mennyei kenyér: mellyek bizonyára csak egy színt jelentenek; mivel a' Szent Írás őket elől-hozván, semmi emlékezetet nem téfzen a' pohárról, és itálról. Végtére el-hitetheti-e valaki magával, hogy az egész keresztyény világ Luther ideje előtt

jussa,

jussa, igafsága szerént meg-nem kívánta volna a' pohár idvetséges hasznát, hogy ha azon pohár vétele mindeneknek szükséges, és Istentől parancsolatott volna.

Rövid tóldalék kérdésünk legyen ite ezen dologról. Vallyon, 's miért en-legeti leveleiben Szent Pál Apostol a' pohárt a' megtért Pogányoknál; holott pedig a' megtért Zsidóság UR vételében semmi emlékezet nincsen a' pohárról, sem az Apostolok Cselekedete Könyvében, sem Szent Pál Leveleiben? Felelet: mert a' Pogányok a' bálványoknak áldozván, meg-fokták a' nékiek áldoztatott bor itálát: hogy tehát tudnák megtérések után, hogy a' keresztyényi áldozatnak ráfzesülésében, kevesebbet nem vefznek, emlékezik Szent Pál két-féle pohárról, az ördögökéről, es az Istenéről. Ellenbe a' Zsidók az áldozat italt bálványozásnak, és pogány szokásnak tartották; annak okáért a' megtért Zsidók-is az első Anyaszentegyházban meg-elégettek az egy kenyér szín alatt nékik szolgáltattott Oltári Szentséggel.

Bizonyágink vannak erről a' Szent Írásban: Elzher Királyné maga ártatlanságát ki-terjesztvén, így imádkozék az Istenhez: **Uram!** tudod, hogy nem ittam az áldozatok borát. *Esther. cap. 14. v. 17.* Móles meg-bünteté az el-esett Zsidókat, hogy áldozat

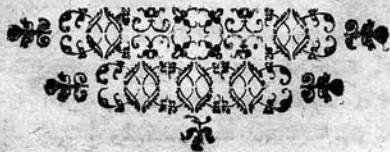
bort ite

bort ittak. *Deut. cap. 32.* Acház Király oltárt építte az áldozat borának az egész nép számára bálványozás kedvéért, *4. Reg. 16.* Iteme eve, és ivá a' nép az arany borjú imádasakor *Exod. cap. 32.*

Még egy van ezen új ének versében, tudni-illik. Szám szerént-is nálunk régi **Hit Sommája.** Erre már bőven megfeleltünk: mert ezen a' Sommán, vagy a' Hit Izágozatit értik Lutherános Uraimék, ha úgy? erről eleget mondottunk §. 2. a' Harmadik Fejtegető Valóságunkban: avagy talán a' Lutherános új tanításnak új Artikulusit, ha úgy? ezekről-is eleget olvashatsz §. 2. az első Fejtegető Valóságunkban. Igaz leész tehát ezen harmadik Versnek vége, bé-fejező része hogyha a' *Biblia* szót egy kevéssé meghozszabbítod, így énekdegelvén:

*Nyugodgyon hát bátrán lelked esmérere;
Bibliájával egy idős Luther hite.*

Mellyet minnyájan mi Római Apostoli Pápiáknak igen tudgyuk, és örömeit-is vallyuk.

NEGYEDIK VERS.

*Ha Isten Igéjén kívül hiszsz, 's vallasz,
Réginék mondgyad bár, csak új a' mit tartasz:
A' melly ültetést nem ültetett az Atya,
Ki-irtatik, 's nem szál rá az ég barmattya.*

ELSŐ igaz Apostoli Pápista Fejtegető Valóság. Ha minden új, és olyan, mint az új kőröm, a' mit valaki a' meg-irtt Isten igéjén kívül hiszen; el hitesse minden ember magával, Luther Bibliájának-is szükség-képen újnak kelletik lenni: mert ellenkező Uraimék, semmi Szent Irásból meg-nem mutathatták azt, hogy az ő Bibliájok az Isten igéje légyen. Továbbá ha újság, a' mit valaki az Isten igéjén kívül hiszen: tehát a' Keresztség Lutherános Uraiméknál újon-új Sacramentom, és Szentség; mert, hol találják-fel a' Szent Irásban, hogy a' Keresztség Szentség? Es ímér, ha újság minden, a' mit a' Szent Iráson kívül tartasz, tehát a' Vasárnap Lutherános Uraiméknál merő újság, és új innép: mert arról semmi nincs a' Szent Irásban, hogy a' Vasárnapot meg-szenteljük. Ergo, 's tehát az kerekedik-ki belőle, hogy midőn Luth-

rános Enekes Uraimék, erővel-is réginek a' karják tenni magok vallását, aztot Izép okoskodásokkal újdön-újnak lenni próbálják. De bezeg vastagon meg-csalatkozik itten a' Lutherános Author, és Vers-szerző, midőn azt véli, hogy mind új az, a' mi a' Bibliában írva nincsen. Kérlek, ha valamint maga a' Kristus, ki csak szóval prédikállotta, és nem adta írásban a' maga Hitét; úgy az Apostolok-is csak prédikálták, 's írásban nem foglalták volna azon hitet, (a' mint-is jó ideig úgy volt) 's hát nem lett volna-e az Istennek (kinél semmi ige nem lehetetlen) módgya benne, hogy hitét világ végezetéig meg-tartaná? Igen-is újság, 's újítás az a' hitben, a' mit nekünk az Ur ki-nem jelentett; de a' mit ő ki-jelentett, akár írva legyen az, akár pedig csak mondva, régi az, és egyiknek olyan fundamentoma van, mint másiknak: tudni-illik, mivel egyenlő-képen az Istentől szármoznak; és mivel mi azon Istentől való szármozásokat jól tudgyuk a' régi, álhathatos, 's hozzánk terjesztetett Traditiókból, az az: kézről kézre adatott hagyományokból. Avagy pedig (ha eñek ellene mondanak) mutatassanak nekünk Lutherános Uraimék, Bibliájokról más fundamentomot: mert, felelek felőle, hogy Szent Mihály Archangyal nem hozta azt nekik-le Mennyégből.

Az első

Az első Anyafentegyház idejében-is mondták vala nevezet szerént az Arianusok, a' mint bizonyittya felőlők Szent Agoston *Lib. 1. cont. Maxim. que extra Scripturam sunt. nullo casu à nobis suscipiuntur*: a' mik az Iráson kívül vannak, semmi történetben bé-nem vétetnek tőlünk. De hol van ezen *fundamentalis*, és meg-feneklett tanítás meg-írva? és mitsoda írásból mutathatták meg? talán azt mondgyák (mint a' mi időnkben a' nem Pápista Uraimék) hogy az Ur Isten *Deuter. cap. 4. v. 2. Apoc. cap. v. 18.* tiltya azt, hogy az ő igéjéhez valami adasson. Ugyan épen ezt mondgyuk mi Római Pápisták-is, hogy a' meg-irattatott Isten igéjéhez nem kell semmit hozzá tóldani, hogy meg-ne hamisíttasson: a' Traditiók, és hagyományok által pedig nem tóldatik semmi az Iráshoz; hanem csak előnkbe adatik általak annak tulajdonvalóságos értelme. Adta volna az Isten, hogy ezt megtartotta volna Luther-is, és az Irást ne földozta, úgy itt-is, ott-is meg-nesonkitotta volna! Hányiak vetik ellenünk az ellenkező Atyafiak ama' Kristus URunk mondását-is *Matth. cap. 15. vv. 6. & 9. irritum fecistis mandatum DEI, propter Traditionem vestram*: el-veztegettétek az Isten Parancsolatját, a' ti Hagymánytokért. Ezen falat igen jól esik mi nekünk; mert a' Hagymányok ki-

Aa 2

nyok ki-

nyok kívánságunk szerént meg-tartatták velünk az Isten Szent Parancsolatit: örömeit is helyben hadgyuk mi Római Pápisták, hogy **Kristus Urunk** a' Fariseusok emberi hagyományit, mellyek az Isten igéje ellen valók voltak, kárhoztattya; de nem az Apostoliakat, mellyek az Istentől származnak: ezeket 's nem amazokat vesztük-bé mi Catholicus Keresztények, ellenben pedig amazokat, 's nem ezeket vetjük-el. Tudnunk kell ittē, hogy a' Zsidók-is tartottak Isteni Hagymányokat, mellyeket **Kristus Urunk**, és a' Sz. Irás nem kárhoztat semmi-képen: tudni-illik: hogy **Móses Könyvei**, **Dávid 'Soltári**, a' **Királyok Kronikája**, &c. csupán csupa igaz Isten igéjét foglalnak magokban: hogy az erredő Vétek a' környül-meteltetés által eltöröltetik, &c. A' mellett pedig azt-is tudnunk kell, hogy **Kristus Urunk** az igazságos hagyományok ellen, mellyek az emberektől származnak, nem szóllott; mert maga parancsolta, hogy az Anyaszentegyházat meghalassuk: 's **Szent Pál** is mondgya *Hebr. cap. 3. v. 17. Obedite Prapostis vestris*: engedelmeskedgyetek a' ti Elő-járóitoknak.

Második Fejtegető Valóság. A' *Traditio*k, és Apostoli Hagymányok, nem egyebek, hanem az iratlan Isten igéje, irás nélkül való

kül való Isteni Parancsolatok, és törvények; mellyekről a' Biblia semmi emlékezetet nem térsen ugyan; de mindazonáltal **Kristustól**, és az **Apostoloktól** adattattak a' régi Anyaszentegyházról bé-vétettettek, és álhatalos szokás által a' mi időnkig meg-tartattak az igaz hivektől. Illyen *Traditio*król, Hagymányokról, tanittuk mi Catholicus Keresztények, hogy meg-kellesték őket erőssen tartani: mivel nem egyebek, hanem az Isten-eleven igéje: mivel hasonló authoritással, bizonyossággal pecsételtetnek, mint a' meg-iratott Isten igéje, tudni-illik, a' közönséges Anyaszentegyházéval: mivel a' *Traditio*k nélkül bizonyossak nem volnánk az igaz Szent Irás felől, nem-is tudhatnók, hogy mellyek legyenek az igaz Szent Irás Könyvei, és mi-csozás légyen azoknak valóságos értelmē: mivel az Anyaszentegyház kezdetén az igaz Hit minden Irás nélkül **Szent Pál** mondása szerént *ex auditu Rom. cap. 10. v. 17.* hallásból lehetett, 's volt-is. A' Hagymányok igenis szükségesek, kivált-képen a' Hitnek né-melly fő ágozatira nézve, mellyeket a' meg-iratott Isten igéjében fel-nem találhatod: úgy mint: hogy az **Atya**, **Fiú**, **Szent Lélek** külömb személyek, a' **Sabellianusok** ellen: hogy a' **Szent Lélek** az **Atyától**, és **Fiútól** egyenlően származik, a' **Macedonianusok** ellen: hogy

len: hogy a' Krisztusban nem csak egy, hanem két természet legyen, de nem két személyek, hanem csak egy Isteni személy; rész szerént az Eutichianusok, és rész szerént a' Nestorianusok ellen: hogy a' Kereszttségben az igéket: *ego te baptizo, &c.* én téged megkereszteltek, &c. vagy meg mosogatlak, értelmes külső szókkal ki-kellelsék mondani: hogy nem a' Szombatot, hanem a' Vasárnapot kellelsék szentelnünk. Egy szóval gyökere, és fundamentoma a' Hagyományoknak a' Szent Irás, és az első Anyaszentegyház Sz. Atyái. Azért ínt minket Szent Pál 2. *Thessal. cap. 2. v. 14. State, & tenete Traditiones, quas didicistis, sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram:* Atyámfiai, állhatatosok legyetek, és tartásátok-meg a' Hagyományokat, mellyeket tanúlatok, vagy a' beszéd által, vagy a' levelelünk által. Ezen szóról így ír Arany-Izájú Szent János *Homil. 4.* tudni-való innét, hogy az Apostolok nem mindent hagytak Irásban magok után; hanem sok dolgokat Irásban nélkül-is: annak okáért a' Hagyományokat, avagy az Anyaszentegyháznak szóval lett tanítás-is nagy hitelre valóaknak kell tartanuók. Végtére így fejezi-bé mondását: *Traditio est, nihil queras amplius:* az az: régi Hagyomány, elég az: többet ne kérdezz. Ismét így ír Sz. Pál 2. *Timoth. 2. v. 2. qua audisti a me per*

a me per multos testes, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere: a' minket tölem hallottál sok tanúk által, azokat bizzad hív emberekre, kik alkalmazosok lennek egyebeket-is tanítani. Szent Basilius *Lib. de Spiritu Sancto cap. 27.* így szól e' dologról: A' Hitnek tudományát, melly az Anyaszentegyházban tartatik, és prédikáltatik, rész szerént vettük a' meg-írt tanításokból; rész szerént pedig az Apostoli ki-adatott Hagyományokból. Talán Sz. Agostonra nem neheztenek azért ellenkező Uraimék, hogy ezen dolog felől egy kevéssé keményebben szól az ellen-mondó pártosokhoz *Epist. 118. cap. 5. Similiter (az ő szavai) si quid per orbem frequentat Ecclesia: nam hoc, quin ita faciendum sit disputare insolentissima insania est:* hasonló-képen, ha valamit e' földön gyakoról az Anyaszentegyház: mert, ha úgy kellelsék-e a' félénkelenni, azt hányni vetni, igen valtag esztelenség. Azért bátran ki-is mondgya vala ő maga felől *contra Epist. Manich. cap. 15.* En még az Evangéliomnak sem hinnék, ha az Anyaszentegyház tekinteté arra né hajtana: mint ha mondaná: ha az Anyaszentegyháztól nem hallanám, hogy ezen könyv az igaz Evangéliom, nem hinnék az Evangéliomnak. Avagy: az Anyaszentegyház Evangéliomról való Traditíója, Hagyománya vízi végben-nálom,

nálom, hogy az Evangéliomnak hiszek; mert másként nem tudhatnám, hogy ez, az Evangéliom. Már pedig úgy hiszük mi Római Apostoli Pápisták, hogy ezek, akár melly igazság szeretőnek, elégséges próbák a' Traditiónknak, kézről kézre adatott hagyományoknak régiségekről, szükséges voltokról.

A' Vers végén, jövendelő Prófétává téli magát a' Lutherános Vers-szerző, és felveszi Sz. Máté Evangélioma 15-dik Részének 13-dik Versét, tudni-illik: *omni plantatio, quæ non plantaverit Pater meus Cælestis, eradicabitur*: minden ültetés, a' mellyet az én Mennyei Atyám nem ültetett, ki-izaggattatik. Erről.

Harmadik Fejtegető Valóság. Ezen jövendöléstől mi Római Apostoli Pápisták semmit nem félünk; hanem inkább nagy kaczagással nevettyük az új Prófétát: mert tuggyuk mi azt bizonyosan, hogy a' Római Anyaszentegyház birodalmának vége nem lesz *Luc. 1.* és hogy a' pokol kapui erőszakot nem vehetnek rajta *Matth. 16.* Az ellen-módó Uraimék a' következő szokat-is olvasnák az Evangéliomban, meg-látnák bizonyál hogy kit illesse a' ki-irtás, és ki-szággatás: mert mingyarást utána veti Idvezítőnk: *si vis illos, cæci sunt, & duces cæcorum: cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.*
v. 14. had-

v. 14. hadgyátok-el őket, vakok, és a' vakok vezéri; a' vak pedig, ha a' vakot vezeti, mind a' ketten a' veremben esnek. Bezeg szépen le-irattatnak itten ellen-mondó Uraimék, mert ők-is csak a' magok tulajdon vak elméjeket követik, és bé-húnt szemel gyűlölik az igaz Anyaszentegyház vezérlő világságát, és igazságát, melly az UR Istentől arra a' végre tétetett a' gyertya-tartóra, hogy mindenknek világoskoogyon, a' kik a' házban (az Anyaszentegyházban) vannak. Agen-is olyanok az idegen új támodással járó új tanítások, valamint az ostromló szelek, és zápor esők, mellyek erőssen zúgnak búgnak, csattagnak ugyan, de fokáig nem tartanak. Az emberi találmányoknak, 's mindeennek, a' mi Istentől nem származik, el-kell veéni; a' mint valobā igazán szól Gamáliel: a' mi pedig az Istentől vagyon, el-nem bontattatik. *Act. cap. 5. v. 9.* Látsatok a' régi újítokat, minden tanításokkal, és találmányokkal hol vannak?

Negyedik Fejtegető Valóság. Luther Márton, egy más között ellenkező tanítási a' Traditiónkról, avagy az Anyaszentegyház Hagományiról. Elsőben helyben hadgya a' Traditiónkat, és így szól: ha közönségesse akarunk szólni a' Keresztiségről, és az

Bb

UR Va-

UR Vacsorájáról, mit cselekedgyünk? nincsen semmi név a' Szent Írásban, melly a' Sacramentumokat, avagy jeleket, mind egybē foglalná: itt mi csendessen halgassunk, és közönségesen erről ne szóljunk. *Part. 2. fol. 32. pag. 3. contra caelest. Prophet.* Megént ő így: szíveffen meg-engedem, hogy az UR Vacsorája Szentség, avagy Sacramentom, ha szintén az Írásban annak nem neveztetik-is. *Part. 2. fol. 176. pag. 2. in notitia de Coena Domini.* Item: Igaz dolog, nem hozhattuk ki világossan az Írásokból, hogy te Gyermekes Keresztsege, az első Kereszténység idejében támodtál volna az Apostolok után: de mindazonáltal annyit hozunk ki belőlök, hogy most a' mi időnkben, fenki jó lelki esmérettel, ki nem rekesztheti a' Gyermekes Keresztseget, melly annyi időtől fogva, a' mi időnkig gyakoroltatott; mivel az Isten nem csak el-ben-vedí aztot, hanem el-éitől fogva, mind eddig őltalmazta-is, hogy el-ne veszne. *Part. 2. fol. 238. pag. 1. Epist. de reit. Bapt. ad 2. pastores.*

De valóban másként szól Luther *Part. 7. fol. 290. pag. 2. de abusu Missae.* En meg akarom itt újítani fenéklő tanításomat, (Luther szavai) mellyet minden keresztény ember sérelem nélkül meg-tartsa, 's magával el-hiteffel, hogy, cudni-illik, valami találtatik azokon kívül, mellyek az Írásban fel-vannak téve, ki-váltaké.

váltaképen, az Isteni tisztelethez tartozandó dolgokról szólván, az mind az őrdögtől származik. Mellyből jó Lutherános Uraimék, igen helyessen hozzuk mi azt-ki: hogy a' ti Gyermek keresztelestek az őrdögtől származandó, és hogy ti az őrdögtől vettétek ama' tanítástokat: hogy a' Keresztsege, úgy az UR Vacsorája-is Sacramentom, avagy Szentség: mert Luther maga meg-vallya, hogy ez nincsen fel-téve az Írásban; a' mellett pedig, az Isteni tisztelethez tartozandó dolog-is. Eféle fok zúr-zavaros egy mással ellenkező Luther itéletit, erről, és több más-féle materiákról olvashatod Evangyélíkusí, szél után forgó Vitorlja kakasról írt könyvben, mellyet néhai János nevű Laybachi Püspök ő Herczegsege ki-bocsáttatott Anno 1587. Mit itélhetsz pedig, a' nagy Istenért! arról a' szájról, a' mellyből egyszer, smind hideg, és meleg jön-ki? Ha erről a' Szent Írást tudakozzuk, azt feleli *Ecol. cap. 3. v. 28.* a' két úton járó szívnek nem léhen elő-menetele: és *Ecol. cap. 2. vv. 14. & 17.* jaj a' kettős szívűnek, és a' vétkes ajakoknak! 's mit fognak cselekedni, midőn látogatni kezd az UR? midőn hallaniok kell az Istenről: *os bilinge detestor. Proverb. cap. 8. v. 13.* a' két nyelvű szájat utalom. Nem-is tekerheti itt-ki magát Luther aval a' kopasz mentséggel: hogy tanításának

sának elején, erőtelen volt lélek szerént; az után pedig áthatatos munkájával, és nagy fáradságával jobban megvilágosított, és tökéletesebbé lett: 's azért, a' mit elébb tanított, az után vízfő czáfolta. Mert, tudniillik, Luther maga sem szenvedhete vala aféle gyalázatoság fődözgetőket; 's azért hasonló alkalmatosságban így felel vala Carolostádnak: (melly feleletét megént meg-újította *Syngramma* nevű könyveskéje elő-járó beszédében.) Az bizonyára őrdög, a' ki alattomba, és álnokúl csúsz-bé; az után pedig a val mentegeti magát, hogy eleinten elégségesen erős nem volt lelkében: mert ugyan-is nem mentegeti ám így magát az Istennek lelke: ha ha jó őrdögöm! igen jól esmérlek: mert az őrdögöt soha másban meg-nem esmérheti senki, mint a' hazugságban, és a' hitben való két-felé ofzolásban: az Isten Lelkét-is, semmi-ben másban nem olly jól, mint az igaz-mondásban. Az értelemnek, és beszédnek egyenetlensége ám az őrdög. *Part. 2. fol. 30. pag. 2. de caelest. Proph. & fol. 101. pag. 2.* Ugy vélném, hogy eféle helytelen mentség, 's fertelmes szépicés ellen, többet ezen Luthernek maga tulajdon szavainál tőlünk senki nem várhat.

ÖTÖDIK VERS.

*Régi Anyaszentegyházunk JESUSában,
Kit Vérvél szerzett; hogy bizony szavábá:
Két Szentséget tartson, 's állandó maradjon,
Isten tanításán, 's nem máson nyugodjon.*

ELSŐ Fejtegető Valóság. A' mint a' szóból ki-tetfzik, egynek láttatik mondani a' Vers-szerző Páztor Ur-am, a' maga Anyaszentegyházát. Ugyan ez ám az, a' mellyet Lutherános Uraiméktől olly kívánva kívánunk, és várva várunk, úgy mint ezen bizonyos jelét az igaz egyetlen egy Hitnek; de a' mint látjuk, a' Protestans Uraimék tanításának egyelése, akkor mutattatik-meg mi nekünk Római Apostoli Pápistáknak, mikor minnyájan vakokká, és fiketekké leszünk; mert valameddig hallunk, és látunk, mind addig mást nálók nem láthatunk, se nem hallhatunk, hanem ellenkezéseket, fel-ofzolásokat. Lásd az első §-ban az Első Fejtegető Valóságunkat. Nem egyszer hallottuk azoktól az okos, és tanult elméktől, kik annak előtte Protestans Uraimékkal tartván, de meg-esmérvén az idvefséges igazságot az igaz Római Szent Hitre

tértek, hog meg-téréseknek a' többi között egy fő oka ez vólt: mivel, tudni-illik, a' Lutheránosoknál oly nagy vizsá-vonásokat láttak, tapasztaltak a' tanításban, a' vallásban. Példának okáért: látták, hogy egy helyen a' Mísét bé-vezik, mint Saxoniában; más helyen pedig ugyan azon Mísét Papok vásárjának, az ördög bolondozó játékának, sőt épen bálvány inádasnak mondgyák: egy helyen a' titkos gyónást, és a' bűnök megvállását bé-vezik, mint Brandeburgiában: más helyen a' gyónást el-vifelhetetlén igának, lelki elméret martiromságának, és a' Pápa tállalmányának nevezik: egy helyen Keresztet vét a' Prédikátor a' prédikátzio előtt magára; más helyen a' kereszt-vetést legyezésnek mondgyák: egy helyen két Sacramentomokat, és Szentségeket tartanak; más helyen hármot, négyet, sőt többeket-is: egy helyen a' gyónás után abszoluziót ad a' Prédikátor, mint nálok Sopronyban szokás, 's mint a' mi Catholicus gyóntató Papjaink eselekefznek: másut pedig, úgy-mint Auspurgbā csak hirdetik Pástor Uraimék a' bűnök meg-bocsátását, úgy-mint a' Kristusban való hitnek gyümölcsét. Örömeft tudnánk mi, mellyik Auspurgi Confessióval egyez-meg az ő hitek avagy vallások? mert már négyfszer nyomtatták-ki azon Confessiót, 's mindenkor feles

feles változtatásokkal. Mellyik tehát a' négy közül igaz? Magok Lutherános Uraimék meg-vallyák *in colloquio Alsenburgensi*, hogy az Auspurgi, vagy Deákúl, az Auguftana Confessio fokszor meg-változtatott, úgy annyira, hogy már fokban nem tudhattyák, mellyike légyen az igaz valóságos. Erről így ír egy fő Lutherános Aurifaber nevű Doctör, és Luthernek kedves Pajtássa, belső embere, Anno 1568-ban *Luther asztali beszédei könyvének előjáró beszédében*: igen tisztá okulárjának kell annak lenni, a' ki az Auspurgi Confessio Articulusit tisztán, igazán, és meg-nem hamisítva akarja fel-találni. Tudgyuk azt-is, hogy Lutherános Uraimék 1580-dik esztendőtol fogva az Auguftana Confessiót, úgy, a' mint *in Libro Concordie* taláztatik, bé-vették; de ugyā az sem egyez-meg az elsővel, melly Auspurgban ÖTÖDIK KAROLY Császárnak bé-adtott, és *in Originali* Császár, és Koronás Király Urunk ő Felsége Bibliothekájában Bécsben tartatik: úgy hogy, ha az *Auspurgi Confessio* titulussát nem olvasnád rajta, a' izemlätomást való nagy külömbség miatt, soha Auspurgi Confessiónak nem mondanád, hanem valamely más Confessiónak. Ha pedig Lutherános Uraimék a' fundamentalis Vallások állapottyában oly meg-nem egyezöek vóltak, hogy lehetnek az új jubileamos E-nek sze-

nek szerént egyesek a' magok tanításokban? és hogyhogy valhatnak magok részéről egy Anyaszentegyházát? Próbált dolog nálunk, hogy, valamint Auspurgi Confessiók külömb-félék nálók, úgy hasonló-képen nagy külömb-ség légyen a' *Confessionisták* között, Magyar Országban, Német Országban, és Angliában.

Második Fejtegető Valóság. De ugyan emberi módon szólván-is, lehetséges dolog-e, hogy egynek mondhasák Lutherista Uraimék a' magok Ecclesiáját. Mert mivelhogy ők e' következő fundamentum-jokat bizonyosnak tarttyák, mellyről *Ginther in vindicatione Fol. 26.* vallást tésen ezen szókkal: Bizonyos az nálunk, hogy mi Evangyélíkusi kereltények az Anyaszentegyház Doctorinak írásit, sem a' hit regulájának (*principium credendi*) sem olly regulának, melly a' Szent Írást magyarázná (*principium interpretandi Scripturas*) nem ismerjük: 's hasonló-képen ama' más fundamentum-jokat-is, mellyet némelly Lutherános Leibzigi Theologus *Anno 1711. pag. 2.* ezen szókkal hozza elől: a' mi elménk, úgy mond, természet szerént, csalatkozásokra hajlik, és inkább ragaszkodik a' hazugsághoz, hogy sem mint az igazsághoz: mivelhogy (mondom) Lutherános Uraimék

Uraimék ezen két tanításokhoz csatoltyák magokat, mi így okoskodunk: a' hol az ember a' hitnek nehéz értelmű, melly titkaira nézve, bizonyos regulát nem tart; hanem csak a' maga elméje, itélete szerént regulálja magát, melly inkább hajlandó a' hazugságra, mint az igazságra, ott kétség nélkül fokak között egyesség nem taláztatik a' tanításban; de így foly a' dolog Lutherános Uraiméknál: tehát, 's ergo. Az első része ezen forma szerént való argumentáziónak, avagy okoskodásnak világos: Mert, vallyon, 's miért nem egyeznek meg egy más között a' Lutheránosok, 's a' Kálvinisták, ama' hitünkhez tartozandó mélységes titkokról, úgy mint, az UR Vacsorájáról, és Prédestinációról, azaz: Örök dicsőségre való Isteni kegyelmes elválasztásról koholt tanításokban, jól lehet mind a' két résznek Bibliája vagon? azért tudni illik, hogy mind a' két részről, magok értelmek, fejek szerént magyarázzák a' Bibliát, és semmi bizonyos regulát nem tartanak: midőn se az Anyaszentegyházat né halgattyák, se a' Szent Atyák magyarázattyát bé nem veszik; és így a' Husitákról, Czwingliánusokról, és több afélékről-is, hasonló-képen szólván. A' *minor*, avagy okoskodásunknak második része nem más, hanem Lutherános Uraimék fellyől elő-hozott tanítása: igen he-

lyessen következék tehát, hogy az ő tanítások nem lehet egy mással meg-egyező. E' felől többet találz az erőtelenségről irrt nevezetes P. Kraus könyvében a' pag. 49. ki-is pag. 45. Seffler nevű Lutherános Doctor szavait, így hozza-bé: Szerelmes Istenem! mi lézzen még a' Lutheránosokból, midőn olyvak módon tétováznak, 's nem-is tudgyák, mit statuállyanak, az az: mit végezzenek, tartsanak: hanem hová tovább, annál álbatatlanabbak, 's annál inkább ellenkeznek egymás között a' tanításban. 'S bizonyára igazat-is mondott ő ebben: mert hiszen az első Confessionisták azt vallyák vala, hogy a' kenyér szín alatt, és a' bor színe alatt, Krisztus URunk valóságosan jelen légyen az UR Vacsorájában: idő múlva pedig el-efvén ezen Hit ágozattjától, azt állittyák vala, hogy a' kenyér, és bor alatt, avagy a' kenyérben, és borbán légyen a' Krisztus. De ezt sem hitték sokáig; hanem azt találak fel, hogy csak az el-vételben, tudni-illik az evésben, ivásban, és el-nyelésben kezdődgyőn URunk Meg-váltónk jelen volta. Most pedig már az sem tetfzik nekik, hanem azt tartgyák, hogy a' lenyelés után, 's nem előbb. Ugyan úgy szólanak ők a' jóságos cselekedetek iránt-is: mert elsőben-is Luther a' jóságos cselekedeteket merő hajálos bűnöknek kiáltá-ki: ke-
vés idő

vés idő múlva leg-alább bocsánandó bűnöknek vallotta azokat: megént idő jártával azt tanította, hogy nem vétkek, de mindazonáltal hiába-valók, és Isten előtt né kedvefek: utollyára, midőn a' Sz. Irásból meg-czáfoltatott volna, még-is aláb hagyván a' dologban, arra állott: hogy a' jóságos cselekedetek igenis érdemesek, de csak az idej, és nem az örök jutalmok el nyerésére. Most pedig el-efvén Luthertől, közellyebb vezik hozzánk magokat némelly Lutheránosok, 's azt vallyák, hogy a' jóságos cselekedeteknek megadatik igen-is a' Mennyei jutalom-is; de csak az Istennek tellyeséggel ingyen való kegyelméből. Így változtattgyák tanításokat a' Sz. Sacramentomok számáról-is, az eredendő vétekről, és több más Hit ágozatról. Hallyuk itt, mit mondgyon efélékről Szent Athanásius *in Decretis Synodi Ephesina*: Olyan emberek ők, úgy mond, a' minéműeket ir-le Sz. Jákáb Apostol, tudni-illik: két félre hajlandó elműek, és minden cselekedetekben álhatatlanok; a' kik egy értelembe nem maradnak, hanem majd erre, majd amarra hajlanak: hol helyesnek vallyák, a' mit mondottak; hol pedig ócsallyák, szidalmazták azt, a' mit egy kevéssel előbb dicsértének: Az ilyen dolog pedig (a' mint ama' Páfstor mondgya) az ördögtől szármozik, kinél némelly fokkal

hamarább meg-ésmér valamelly gazdát, hogy sem a' Doctort, avagy Tanítót. Mert, a' mint a' régiektől tanúltuk: igaz, és helyes tanítás az olyan, 's igaz Tanítókat is jelent, hogy-ha aztot a' Tanítók magok között igaznak ésmérik, avagy nyilván ollyannak hirdetik; a' mellett nem lévén közöttök semmi ellenkező vélekedések, mellyek az ő elejek tanítása ellen volnának; mert, a' kik nem így vallanak, azok inkább gonosz, hogy sem igaz Tanítók. Így Szent Athanásius.

Harmadik Fejtegető Valóság. Ellenbe a' Keresztény Római Apostoli Anyaszentegyháznak egyeségét igen szép Symbolumban, avagy hasonlatosságban adgya előnkben Tisztelendő P. Mändl Gáspár *az ő Házi Keresztény könyvében fol. 74.* A' Kompástom nevű árnyék orában, (úgy mond) van egy Magnes kövel kenetett kis levegő vas nyelvetske, melly csudálatos természet szerint való hajlandósággal vífeltetik a' *polaris*, avagy az ég tégelye egyik végén álló éjszaki csillaghoz. Hogy ha ezen éjszaki csillag nē volna, forgatnák bár akár hányan a' kompástom nyelvetskéjét, kinek kinek fordítása után, más helyen állapodna meg a' nyelvetske: mivel pedig az éjszaki csillag igazgattya a' nyelvetskét, ámbár *házaa forgatsák is körös-körül a' nyelvets-*
ket; de

két; de mindazonáltal a' nyelvetske mindenkor a' maga előbbeni helyére vissza tér, 's magát az éjszaki csillaghoz fordittya. Ugy van a' Hit állapottyais. Ha az embernek nincs a' Hitben igazgató mestere, és vezérlő Birája, mellynek igazgatása szerint alkalmaztassa ítéletét, annyi lézzen a' vélekedés, és tanítás, a' mennyi fejek vannak a' világon: ha pedig csak egytől hadgyuk vezéreltetni, és igazgattatni magunkat, 's ollyantól, a' ki meg nem csalattathatik, szükség-képen meg-egyezőeknek kellekik lenünk a' hitben, mindennemű időben, és alkalmatóságban. Lutherános Uraimék mingyárt eleinten elpártoltak a' Pápától; és mihelyt az meg-lón, azonnal Vallások kezdőinek nē tettett megmaradni egy sűveg alatt; egyik jobban akarta érteni a' dolgot, mint a' másik, es egyik a' mássikkal semmit nem gondolt. Carolostádus, Kálvinus, Putzer, Luther Mártonban hol ezt, hol amazt ócsáltak, kárpáltak, elhitetvén magokkal, hogy ők inkább értik a' dolgot, 's nem tartották Luthert igaz bizonyos Hit regulájának, mivel Luther a' maga vallása cikelyeit igen gyakran, és sokféle-képen elváltoztatta, és ő utánna egy más után (a' mint maga Luther panaszkodik) új szakadásokat, és tévelygéseket szerettek; 's kiki pedig közöttök a' Szent Irást tette vala ítéllő,
Cz 3 vezérlő

vezérlő bírává. Hallyuk Sz. Cypriánus szavait, ki egy Sæculumban, avagy száz esztendő forgásban elt Szent Agostonnal *Lib. 2. Epist. 3. non aliunde Hereses orta, aut nata sunt Schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex Vice Christi cogitatur:* Nem más okból támodtak az eretnekségek, és szármoztak a' szakadások, hanem az Isten Papjainoz való engedetlenség miatt, és mivel észbe nem vétetik, hogy ugyan az, a' ki az Anyaszentegyházban bizonyos időre nézve Pap, annak idejében Krisztus helyett való Biro legyen. Ez minket Catholicus Pápistákat nem illet: mert mivel mi nekünk ilyen Biránk vagyon, és ez a' Biró, a' mint a' Szent Írásból ki-tetűik, a' Szent Lélektől igazgattatik, szükség-képen az következik belőle: hogy mi-is minnyájan egy igaz hitet, egy idvességes tanítást tartunk. Mihent valami ellenkező, és idegeny vélekedés támod, azonnal leg-első gondunk az, hogy lássuk: ha az olyan nyelvetske a' *polaris* csillagtól igazgattatik-e, vagy sem? az az: ha helyén hadgya-e szállását: 's ettől vagyon, hogy eddig minden nem igaz Catholicusok, mingyárált meg-efmértettenek, mihelyt tudni-illik, tapasztaltatott, hogy az ő szivek, és nyelvek ettől a' Polustól el-fordúlt: es mivel az ellen-mondó atyafiak

atyafiak jól tudgyák azt, hogy a' Római Pápa ellenek vagyon, azon munkálkodtak, mefsterkedtek mindenkor, leg-inkább, hogy valami formán annak Authoritását, Felsőges tekintetét, és hatalmát a' népnél el-rontanák, semmi vé teűnek. Továbbá az sem fegeti Lutherános Uraimékat az egyefségre, hogy Superintendensek vannak, kiknek tiszti azt hozza magával; hogy tudós embereket egybe gyűjtven, vélek együtt a' hisnek kétséges dolgait el-igazítsák. Mert, valamint, ha több poláris csillag volna egynél, merő confusióban, bontakozásban volna a' kompastom óra nyelvetskéje: úgy a' Superintendensek fokasága, és visszalkodó külömbsege miatt-is, mivel egyik a' másikra semít nem hajt, egyik ország a' máikkal nem gondol, inkább nevelkednek az ellenkezések, a' vissza-vonások, hogy sem mint meg-fzűnének, 's egyefségre fordittatnának. Tudgyák magok Lutherános Uraimék, hogy a' Sveczia Országi Fő Superintendens, semmit nem gondol a' Dánia Országi Superintendenssel: hasonlóképen a' Saxoniai nem hajt a' Brandeburgiaival, és így előbb 's tovább: ha pedig így? mikoron léfzen egyefségben a' Lutherános vallás? hogy hogy énekelhetik az ellenkező atyafiak: Régi Anyaszentegyházunk JESUSában? E' felett az Anyaszentegyház egy eleven Test; egy test-

egy testnek pedig csak egy Feje van: de nálotok jó atyafiak a nyi fejek vannak, a' mennyi elmék, 's ezek. Osztan fenkinék Superintendens Uraitok közül nem ígértetett a' Szent Lélek igazgatása, vezérlése, és így Superintendenseiteknek az ő tudományokhoz, 's végezekhez igen könnyen hozzájok fér a' csalatkozás, és tévelygés. Mi nálunk Pápistáknál ellenbe örömeit meg-vallyák minnyáján a' Püspökök, és Tanítók, hogy fenkinék közülök nincs, se olly hatalma, mint a' Pápanak, se a' Hit dolgairól való végezekben csalhatatlansága, mit ő néki vagy: azért töle-is fűgnek, mint közönséges Anyaszentegyház Főjétől mind alacson, mind magas rendűek, valamiglen az idvességes Szent Hitben meg-maradnak. Meg-kell vallanunk, méltán csudályuk mi aztot-is, hogy Lutherános Uraimék, kik a' Politikában, és világi dolgok rendes folytatásiban elmések, szemek, és tanúttak, még-is úgy el-vesztik magokat, hogy az egész keresztény világra vigyázó Fő vezérlő Pásztor, és valóságos Kristus Helytartója helyett, melly eleitől fogva és mindenkor az Apostolok idejétől fogva igaz vezérlő Pásztornak efnértetett a' keresztény Anyaszentegyházról, inkább akarnak fűgni egy Városi Tanáttól, egy szókevény barától, a' kinek bűdös volt a' Kalasztromi

tista.

tiszta élet: sőt hogy még a' maga fejének-is többet hísen ki ki közülök a' Hitnek fő dolgában, mellyektől fűgg az egész böldeg örökkén valóság, úgy-mint az utolsó czélya, és nyugodalma a' vitézkedő Anyaszentegyháznak; hogy-fem mint az egész Anyaszentegyház Fejének, a' Szent Atyáknak, és a' közönséges, Kristus Urunktól fogva, eddig tartott Conciliomoknak, Gyülekezeteknek. Mindent mást könnyen meg-fogunk Lutherános Uraimékban; de ezt nem.

Hozzá teszi a' Lutherános Vers-szerző Pásztor Uram: kit Vérelével szerzett. Erre hogy meg-felellyünk, elégségesek legyenek; a' mikkel feleltünk §. 2 az első Fejtegető Valóságunkban, a' hol meg-múttattuk, hogy Kristus Urunk nem Szeglet Kőve a' Lutherános tanításnak, és vallásnak: azokból, használn-e, árt-e a' Kristus Vére, és halála a' Lutheránosoknak, meg-tudhattyák. Tovább énekel a' Vers-szerző mondván: hogy bizzon szavában. Erről megént olvasd az első §-ban a' negyedik Fejtegetést. Item az egész 4. §. a' hol ellenkezőt latfz.

Negyedik Fejtegető Valóság, ezen Vers más részéről: Két Szentséget tartson. Többet kellene tartani a' Kristus rendelése, D d és szerzé-

és szerzése szerént. Hogy, 's miként szerzette, és rendelte Kristus Urunk a' Sacramentumokat, avagy Szentségeket, azt Luthertől, és az ő követőitől, Luther előtt 1500. ennyihány éftendőkkal, nem tanulták a' Keresztények. Ugy-is tartjuk, hogy Luther előtt voltak olly keresztények az Anyaszentegyházban, kik jól tudták, és áthatatos Traditiók által hallották, és hitték, minémű Szentségeket szerzett Kristus Urunk. Igen-is jól tudták a' Florentomi, és Constántzi Conciliomok, avagy közönséges, Gyülekezetek az Apostoli mindenkoron bé-vétetett Traditiók, avagy Hagyományokból, hogy sem több, sem kevesebb Szentségek nincsenek HETnél; és nem váraoztak Luther Mártonra, nem-is törődtek azon, hogy mit fog valaha ez iránt Luther a' maga újítása által tojni. Azomban, ha Luther tanítását akarja valaki követni, soha nem tudhatrya, ha egy, vagy két, három, avagy több Sacramentumokat hidgyene: mert ebben a' materiában épen el-vezett volt az elze. *Deák Könyveinek Parte 2. melly nyomtatott Wittenbergában Anno 1551-ben fol. 65. pag. 1. a' Babyloniai Fogságról* így ír ő: Elsőben-is tagadom én, hogy hét Sacramentom legyen, hanem tartsatok mostani időbē csak hármat, a' Keresztséget, a' Poenitentziát, a' Kenyeret: jólehet, ha az Irás szerént akarnék

szólni,

szólni, egy Sacramentomnál többet nem tartanék, és három Sacramentomi, avagy Szentségi jeleket. Mást tanit *Parte 7. fol. 373. pag. 1. az Oltári Szentség imádlásáról*, midőn írja: Hogy ti (Waldensek) a' Pápista Anyaszentegyházból még hét Szentséget tartotok; holott az Irás többet nem tart, hanem csak kétőt, a' Keresztséget, és az UR Asztalát. 'S megént mást *Parte 7. fol. 34. pag. 1. az új Testamentomról való beszédiben*, a' hol őt Sacramentumokat vézen-bé, midőn így szól: Ha kérded, (úgy mond) mi marad már a' Missében, hogy áldozatnak mondathasson, mivel az énekes Missében olly fok szok ének az áldozatról? azt felelem, 's azt mondom, hogy semmi sem: mert valóságossan, és rövideden ki-mondván, meg-kell engednünk azt, hogy a' Missé Sacramentom, és Testamentom, 's azért nem áldozat, és nem-is lehet az, valamint szintén a' több Sacramentumok sem: tudni-illik: a' Keresztség Szentsége, a' Bértmálás, a' Poenitentzia, az utolsó Kenet. Utollyára *Parte 6. fol. 165. pag. 2. a' Házosságról való beszédiben* a' hatodikat-is hozzájok adgya az előbbienekhez, mondván: A' Sacramentom, szent jelt téfzen, melly valamit mást, úgy-mint: lelkit, szentet, menyzeit, és örökké valót jelent: így a' Keresztség vize, midőn, azt a' Pap a' gyermekre-tölti, jelenti az Isteni

Dd 2

örök

örök szent malasztot, melly véle együtt ki-
öntetik a' gyermek lelkére, testére, és ki-ti-
tittya őtet az eredendő vétekből, 's őveje tési
áz Istenek Országát: mellyek ki-mondhatat-
lan jók, és meg-mérhetetlenül nagyobbak an-
nál a' viznél, melly jelek vala. Hasonló-ké-
pen a' Házofság is Szentség, és külső Szent-
séges jele ama' leg-nagyobb, leg-szentségesbb,
leg-méltóbb, leg-drágabb dolognak, kihez
hasonló soha nem vőlt, 's nem-is léfzen, tud-
ni illik, az Isteni, és emberi természet egyesü-
lésének a' Krisztusban. Mert Sz. Pál mondása
szerént, valamint a' férfit, és az Asszonyi á-
lat egyé tétetnek a' Házofság által, mert
ketten egyek a' testbē; úgy az Isten, és az em-
berség egy Krisztus, a' Krisztus, és a' Keresz-
ténység egy szeretet. Ez bizonyára (úgy-
mond) nagy Sacramentom. Így Luther.
Mondgyák meg itten Lutherános Uraimék,
miért mondgyák, és éneklük tele torokkal,
hogy Krisztus Urunk csak két Sacramento-
mot szerzett az Anyaszentegyházban, és nem
többet, holott pedig, a' mint most láttuk, Lu-
ther többeket veszen-bé, 's még próbáját is
fel-telzi a' Szent Írásból, Szent Pállal bizonyít-
ván, hogy a' Házofság Sacramentom, avagy
Szentség. De hiába: meg-marad az, a' mint
láttuk, hogy csak addig hisnek Lutherános
Uraimék a' Szent Írásnak, és úgy Luthernek-
is, a' med-

is, a' meddig kedvek tartya. Mellyből is
könnyen ki-hozhattuk, melly szép álhata-
tos legyen a' Lutherános Eklézia az ének sze-
rént, és melly igaz legyen az, hogy ő az Isten
tanításán, 's nem máson nyugszik-meg. Lásd
erről §. 1. per totum. Arany-szájú Szent Já-
nos, Szent Ambrús, és más Doctori az első
Anyaszentegyháznak, bizonyították, hogy i-
gaz Apostoli Hagyományunk vagyon a' szent
Misé áldozattjáról, a' mint meg-mutattuk
§. 2. Szent Agoston, Szent Basilius, és más
régí Tanítók meg-mutatták, hogy a' Szent
Chrylma kenettel, elejétől fogva élt az Anya-
szentegyház. Erről így Szent Agoston *Lib. 2.
contra Iulian. Petilian. cap. 10. Sacramentum Chry-
sostomi in genere visibilium signorum est, sicut &
ipse Baptismus: a' Chrylma Szentsége szintén
úgy a' látható jelek közül való, mint maga
a' Kereszttség. Szent Basilius pedig, kinek
szent halála történt 378-ban Lib. de Spiritu S.
cap. 27. hasonlóan inti a' keresztényeket, hogy
az Anyaszentegyháznak erről a' Szentségről
való Traditioját, Hagyományát, híven meg-
tartásák: si instituta (az ő szavai) consuetudinés-
que non scriptas, tanquam in eis vis magna nō in-
sit, semel repudiare aggrediamur; clam & pederen-
tim ratas ipsas Evangelij sententias improbabimus:*
ha azon rendeléseket, és szokásokat, kik nin-
esenek meg írva, egyszer ki-rekesztetni kezd-
gyúka.

gyúk, mint ha nem lok hafzon volna beñek; alattomba, és lassanként, a' mi meg-vagyon-is irva az Evangéliomban, meg-tagadgyuk; fel forgattjuk. Ismét írja Szent Agoston: *in Psal. 99. nemo autem illum carnem manducavit nisi prius adoraverit*: fenki pedig (az UR Vacsoráját étti) azt a' testet nem eszi, hanem ha előbb imáda. Mit mondanak Lutherános Uraimék ezen régi Szent Doctörök oktatásához? Az egyikből meg-bizonyíttaik, hogy minek előtte valaki egye az UR Vacsoráját, már abbá fűkségeffen jelölégyc az imálandó Krisztus Teste: a' másiból pedig az bizonyodik ki, hogy az Anyaszentegyház Hagyományától, melly hét Sacramentomokat, avagy Szentségeket ad előnkben, nem kell el-távozni. Ti te egyiket, se másikat nem tartjátok, nem taníttjátok: hogy-hogy lehet tehát a' ti két Sacramentomról való vallástok, a' Krisztus szaván, igéjén fondaltatott Vallástétel.

S. VI.

HATODIK VERS.

*Dicsértessen Isten, hogy e' Helységünknek
Drága voltát adta maga Igéjének:
A' Menny kapujára igaz utat szabott;
Ki abban jár, 's hiszen, nem tétováx ám ott.*

Rövid

Rövid Pápista Fejtegető Valóság ezen Verstől. A' természet vizsgáló Bölcsök fokot irnak a' csalóka tűzről, mellyet-is ók *Fatuus ignis*; az az: éjjeli ámttó tűznek neveznek: ezt midőn az éjjeli fetétségben járó útazó ember láttya, örülvén világosságának, mint út mutatóját követi; követvén pedig, úgy látzának néki a' rettenetes nagy mélységek, mint-ha egyenes utak volnának; de jaj szerencsétlenség! egyenesen rájok menvén, nyakra főre esik, és tellyeségeffen meg-romlik, 's akkor esmér meg élete kárával, hogy megcsalattatott a' szerencsétlenől vezérlő, levegő tűz világosságától. Ezen csalóka tűzön bán tanúllyanak Lutherános Uraimék, és egyfer 's-mind szivekben mélyen bocsásák-bé, nem csak imígy amúgy, hanem szerével fontolják-meg ama' Bölcs Salamon mondását *Proverb. cap. 16. v. 25. est via, qua homini videtur recta, & novissima ejus ducunt ad mortem*: vagon út, melly az embernek egyenesnek látatik, és a' vége halálra visen. Ugy azt-is, a' mit ugyan azon Bölcs Salamon ír *Sapient. cap. 6. v. 5. non recte iudicatis, nec custodistis legem justie, neq; secundum voluntatem Dei ambulastis*: nem igazán itéltetek, se meg-nem őriztetek az igazság törvényét, se az Isten akarattya ferént nem jártotok.

S. VII/

HETEDIK VERS.

*Add magad e' kintsnek, lelked Pásztoridnak,
Azt, hogy meg-tanuljad, a' mit ők tanítanak:
Kérj meg-maradást, hogy soha el-ne essünk
E' régi valótól, míg lélek lesz bennünk.*

EGyetlen egy Fejtegető Valóság! Ugyan igen gyakran emlegeti Author Uram, a' Lutherános tanítás régiséget a' Versben: nem nehezeltetnek tehát reánk az Atyafiak, hogy ha mi-is tanítások valóságos újságát, és fok-féle változtatását gyakorta ki-mutattyuk. Jó Lutherános Uraimék, úgy-e, hogy az Aupurgi Confessióban, mellyet 1530 ban ÖTÖDIK KAROLY Hatalmas Császárnak bédadtak, a' Hatodik Articulusban illy vallást tettek: Igy vagyon el-végezve az Istennél, hogy, a' ki a' Krisztusban hiszen, idvezül: nem-is a' cselekedetek által, hanem csak a' hit által, és minden érdem nélkül bűnei bocsánatnyát nyeri. Már pedig ugyan azon esztendőben maga a' Confessio atya Melanchton Fülöp, Kis-Afzöny Havának 16. napján. ettől el-esett, követőivel együtt meg-valván, hogy ezen tanítás nincsen a' Szent Irásban; hanem, hogy a' Hit, és a' malaszt-

által

által igazittatunk-meg. P. Mändl *Házi Kert könyvének fol. 53*: ki-is hagyták a' csak szót a' Deák Bibliából, melly 1574-ben Augústus Saxoniai Herczeg parancsolatnyából Wittenbergában nyomtattatott. Ama' Szentséges Szent Háromságról való szép bizonytságot *1. Joan. 5.* ki-hagyta Luther: most pedig, hála Istennek! fel-talállyuk azt a' Luneburgi Bibliában, és ezen kívül másokban-is. Vallyon 's mi vóltyűlölségesbb Lutherános Uraiméknál, mint a' titkos gyónás, a' bőjtölés, a' hús ételtől való meg-tartoztatás? most pedig sok helyeken gyónnak, és bűneiket völtok, és számok szerint meg-vallyák a' 11-dik Articulus ellen: bőjtöket-is tartanak, Pénteken halat esznek: ha valami szűkségben vannak, bőjt, és imádság napokat rendelnek: és illyen formán Confessiójok 20-dik Articulusa ellen nyilvánosságosan meg-vallyák azt, hogy a' mi jóságos cselekedeteink, meg-engesztelhetik hozzánk az Istent, és kegyelmet, 's malasztot nyerhetnek tőle minékünk: holott másként annak előtte, csak az egy hitben biztak. Justus egy Fő Lutherános, bizonyos *Apologia*, avagy óltalmazó könyvet bocsátott-ki, mellyben váltik nógattya a' Lutheránosokat, hogy a' Sz. Keresztségben az *Exorcismussal*, avagy ördögnek kényszeretésével élyenek, a' mint, tudni illik a' *Concordi* könyv-is, melly nyomtattatott

Ee

Dresda

Dresda Városában fol. 172. & 173. rendeli, és parancsolja. A' jóságos cselekedetekről már fok Theologusok, kik másként az *Ausburgi Confessiót* tartják vala, tanították, hogy szükségesek az idvelségre, mellyért-is nagy villóságban voltak a' *Concordi* könyv értelme miatt fol. 282. De Luther-is valóban mefeszerezkedett akkor, midőn *Tom. 6. Wittenberg. Anno 1553. Luffe János által nyomtatott könyvében* magyarázván a' *Magnificátot*, így ír az Isten Anyáról: segítségül hja ötet ki ki, hogy az Isten annak tekintetéért meg-adgya, és meg-cselekedgye, a' mit kérünk, és így minden más Szenteket-is segítségére hihatunk. 'S ugyan-is e' mellett tartozkodtak vala a' *Concordi* könyv Authori, Szerzői, in *Apologia August. Confess. fol. 100.* így írván: a' mi azt illeti, mi meg-engedgyük nekik, hogy igen-is, az Angyalok esedeznek érettünk, és megmutattjuk azt *Zach. cap. 1.* már pedig, akár ók a' közönséges Anyaentegyházért, akár pedig magányos személyért esedezzenek, mind egy: mert, hogy-ha az egyike Krisztusnak nē esik femi kissebbitésére, a' másika sem. Itt megént láttya, tapasztallya ki ki, melly fok-féle-képen forgatták ide, 's tová Lutherános Uraimék a' szekeret. Nő már, a' kinek kedve tartya, hogy ezen áthatalan vallásban meg-maradgyon, a' vers szerént: máig lélek lesz benne: jól meg-

jól meg-vizgallya, miként viheffe azt végben, hogy a' múlandó étellel együtt, az örök életet-is el-ne veszesse: mert, a' mint Szent Pál szól *Hebr. cap. 11. v. 6. Sine Fide autem impossibile placere DEO:* Hit nélkül pedig lehetetlen tetfenünk az Istennek. De csak egy ám az igaz idvelséges Hit, valamint egy az Egnek, földnek Ura; egy a' Kereszttség, egy az Isten, ugyan még-is Sz. Pál mondása szerént *Ephes. cap. 4. v. 5. & 6. unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, unus Deus:* egy az UR, egy a' Hit, egy a' Kereszttség, egy az Isten. Ha tehát az igaz Hit egy, tehát az egyenetlen, igaz idvelséges Hit nem lehet.

§. VIII.

NYOLCZADIK
VERS.

Örvendezzünk tehát mi tellyes telkünk-ből,
Öröm estendönkben mondgyuk-is szivünk-ből:
Ez a' drága fő nap, mellyet az UR szerzett,
's Atyai jó-volta hitének el-jegyzett.

Rövid Fejtegető Valóság ezen Vers-ről. Minden akadályoztatás nélkül vígan lehetnek miattunk Lutherános Uraimék. Nem tilthattjuk mi a' vigasztgot több másoknak-is, kik felől
Ez a' mond-

modgya a' Szent Irás *Proverb. cap. 2. v. 14. latantur, cum male fecerint. & exultant in rebus pessimis*: vigadnak, midőn gonosúl cselekednek, és a' leg-gonoszbb dolgokban örvendeznek. Bizonyos dolog, hogy valaha fel-kél oly nap, mellybē ti, és mi-is látni fogjunk, ha az a' nap, mellyben Luther, atyátok, és doctortok, az Indulgentiák, avagy Búcsúk ellen őszve Izedett Théseseit ki-tette, fel-szegezte, örvendetes-e, avagy pedig örök űralomra való. Meg-láttuk akkor minnyáján, ha ugyan azon napot arra a' végre szerzette-e az Ur, és ha az ő dicsőségre vált-e, vagy sem; hogy Luther, fia és gyermeke az igaz Római Anyaszentegyháznak, kitől ő Szent Keresztség által újonnan-születtetett, 's kinnek tanításával oly fokáig tápláltatott, erre az ő szerelmes Anyára dühösen támodván, őtet oly irgalmatlanúl ki-a-karta irtani, semmivé tenni. Meg-vallyuk mi ezen Szent Anyánknak meg-maratt igaz Fiai, és leányi, hogy valahánybor erről a' keferves napról gondolkodunk, keferveffen sir-nunk kell, 's a' nagy fájdalom miatt, csak nē meg-repednek hafadnak sziveink: annyival-is inkább, mivel láttuk, hogy ettől a' naptól fogva napoként inkább telik a' pokol, az el-e-fett lelkek örök kárkozásával. Szánunk titeket pártos Atyafiak, mert ti nē szányátok magatokat: vigadtok ti, mi pedig sirunk rajtatok.

§. IX.

§. IX.

IX. ES X. VERSEK.

*Vallván, és tartván, hogy alatt valók vagyunk,
Isten Szent Felsége eleibe borúlljunk:
Földi Felséghez-is illvén hogy jók legyünk,
Istennek, 's Császárnak csak hívei éllyünk.*

*Imádságunk háza te szüntelen tehát
Kérjed Istenünket, Császárunk Thronusát
Erősítse, KAROLYT győzedelmesétse,
AUSTRIAI HAZZAL tartsa, és segítse.*

EGy Fejtegető Valóságotska. Csak egyedül ez az, a' mit az énekben-mi igaz Catholicusok-is dicsérünk; ha ugyan illy szép kivánság Lutherános Uraiméknak tista szivekből származik. Meg-vallyuk, hogy mi nekünk Catholicus Apostoli Pápistáknak nagy örömünkre vagon ez a' Felséges, és győzedelmes HAZ; melly Német Országban mind eddig erős fő oszlopa vólt a' közönséges Római Apostoli Szent Hitnek: melly-is oly fok rendbéli rettentő háboruságokban, és oly fok-féle féslések, szakadások között, áthatatos buzgósággal mindenkoron Kristushoz, és az igaz Szent Hithez kapcsolta, szegezte szivét. Ha ez a' Felséges, Dicsőséges HAZ, a' fok boldogtalán

Ee 3

idők.

időkben nem lett volna (semberi mód szerént szólván a' dologról) igen kevesek maradtak volna-meg Német Országban az igaz Religio mellett. Hadd szóljon az a' csudalatos Fejzűlet, melly hajdan (óh melly veszedelmes fel-háborodások, fel-zendülések zürzavarjában) e' mostani Római Császárunk, 's Koronás Királyunk ó Felsege nagy emlékezető Nagy Attyát, ezen vigasztaló szókkal bátorította vala: *FERDINANDE, non te deseram: FERDINAND, el-nem hagylak téged. Olvassa-meg az ember azon estendőben lett történeteket, és fel-találja, hogy igazat mondtunk. Oh halhatalan HAZ! igen is mi-is Catholicusok imádkozunk tiszta lélekkel, és szándékkal a' Te állandó meg-maradásodért, szüntelen való elő-meneteledért, és örök nevelkedésedért. Minnyájan mi igaz Római Sz. Hitben veled együtt lévő igaz Hiveid, egy szájjal azt mondgyuk, azt kiáltjuk, hogy: *adhæreat lingua mea faucibus meis; si non meminero Tui; si non proposuero Te in principio latitæ meæ. Pfsal. 136. v. 6.* torkomhoz ragadgyon a' nyelvem, ha meg-nem emlékezem rólad; ha nem helyheztetlek téged vigáságom fő vóltában: *si oblitus fuero Tui; oblivioni datur dextera mea. v. 5.* ha el-felelkezem rólad, feledékenségnék adasson a' jobb kezem.*

Még a' Mennyei Böldog Lelkek-is efedeznek ez-

nek ezért a' FELSEGES HAZÉrt; azok legkivált-képen, a' kik valaha ennek a' FELSEGES HAZnak Istenes buzgósága, és a' Szent Hitben meg-mozdúlhatatlan áthatatósága által, vagy meg-erősítetttek a' Hitben, avagy; hogy arra térnének, reá legéttettek. A' hól pedig olly fok tekintetre méltó efedezők vannak, mit reménlhetünk mást; hané áthatatos szerenntséjét Mennyei áldásokkal való bővelkedését, győzedelmes, diadalmas lételét, ennek a' Felseges HAZnak, az ó el-fogyhatatlan Felseges Maradékiban, a' mint-is már ennek előtte egy jól gondolkodó hive meg-jövedőlte vala: hogy *Austria erit in orbe ultima; utolsó léfzen Aultria a' világon.*

S. X.

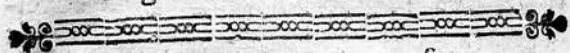
UTOLSO VERS.

*Vallásunkat jámbor életed szépétse,
Keresztényi Képre Isten-is épétse;
Hogy csendes, vig, és hív, 's jó életre jutván,
MozDVLhatatlan ALLY KRISTVS tiszta szan
Ván. Sopronyban! ban, ban.*

FEjtegető Valóságotska. Engedgye; és adgya-meg a' Nagy Irgalmú Szent ISTEN, hogy minnyájan SOPRONYban, és másut-is kívánt szerenstsés álopottal, és Isteni áldásokkal bírván a' Meg-váltó

Váltó KRISTVS JESUS, tiszta, és idvességes Szent Tanításán, nem csak puszta szóval, hacsakekedetekkel is áthatatosan meg-maradván élyünk, és halyunk: azért:

A Dgya ISTEN áL Dási VaL, 's ke Vés IDőnk foLyási VaL,
ILLy IDVességes, áLhatatos, kIVánt lókat
Meg érnünk!

BÉ-FEJEZŐ VALÓSÁG.

BE-fejezzük már igaz Keresztyéni jó akaratunkból származott FEJTEGETŐ VALÓSÁGINKAT, ama' Sz. Agoston Doctör mondásával, mellyet §. I. második Fejtegetésünkben előtökben adtunk: Jöjjetek ide Atyámfiak? jöjjetek, ha azt akarjátok, hogy bé-óltassatok a' Szóló töben (a' Krisztusban) fájdalmaiban fajnálljuk, midőn így el-metszettetve, és fekve látunk benneteket: számlálljátok-meg a' Papokat, kik eleitől fogva, a' Péter székébe ültenek, és lássátok, kik után kik következnek. Ez az a' kőszikla, mellyen építettett az Anyaszentegyház, és mellyet a' fel-fúválnakodott pokol kapui meg-nem győzhetnek. Oh! be-kefer-

keferveffen eskü mi nekünk, hogy, a' minc-
szól Szent Cyprianus, az Istent Atyatoknak
nem tarthattjátok; mivel a' közönséges A-
nyaszentegyházat Anyátoknak nem esmérítek:
mit használhat néktek kedvesim, ha szinte-
az egész világot el-nyerítek-is, ha lelkeitek-
nek meg-téréthetetlen örök kár-vallásban es-
tek; avagy micsoda váltságot adtok a' maga-
tok Lelkeitekért *Matib, cap. 16 v. 26.* Kér-
lek beñeteket, mondjátok-meg igazán: mi
idegenitt-el titeket a' Római, igaz, Apostoli,
és egyetlen egy idvességes Szent Hittől? Ta-
lán a' ti Pasztoritok? avagy talán (kivált-ké-
pen még iffiú korotokbā) az iskola mesterek?
avagy talán Atyáitok, és Anyáitok fújtak va-
lami gyűlösséges, és mérges szeleket fűlceitek-
ben, és sziveitekben, hogy gyűlösségesse ten-
nék nálotok az elevenítő Hitet? De kérdjé-
tek-meg a' Pápiátokot, olvasátok az ő tanítá-
sokat, forgassátok az Egyházi Historiákat, és
meg-láttjátok, hogy az édes téjjel együtt egy-
szer'smind halalos méreggel, amittással, és olly
hamisságokkal szoptattak beñeteket, mellyek-
ről a' Pápiátok soha, még nem-is álmodtak az ő
vallás-tételekbē. Vagy pedig, talán az Atyád,
és Anyád nē akarják néked meg-engedni azt,
hogy az idvesség útára térj? de kit szeret/z
inkább a' Krisztus-e, avagy az Atyádat, és A-
nyádat? halljad a' te Idvezítő Krisztusodat.

*Matth. 10. v. 37. qui amat Patrem, aut Matrem plus quam me: non est me dignus: a' ki szereti Attyát, vagy Anyját inkább, hogy sem engem, nem méltó reám: hasonló-képen szól az Atyákhoz, és Anyákhoz-is Kristus Urunk, ugyā ezen versben mondvan: a' ki fiát, vagy leányát inkább szereti, hogy sem engem, nem méltó reám. Meg-térnétek talán, de attól féltek, ne talántán az ideí veszendő javaitoktól meg-foltszatsatok, avagy hogy jóvedelmeitek meg-ne vékonyúlljon: de inkább jó reménységben kellene lennetek, hogy talál lsten módot abban, hogy bennetek meg-segítsen: 'S ámbár a' szegénység' kereste sűllyá, nyomná-is vállaitokat, de ugy-e, hogy jobb 20. estendeig-is köldülnotok, hogy sem örökké el-kárhoznotok? Azért mondja megént Kristus: *qui non accipit crucem suam, & non sequitur me, non est me dignus: Matth. cap. 10. v. 38. a' ki felnem veszi a' maga keresztét, és nem követ engem, nem méltó reám. Ki vólt pedig valaha ségényebb a' fel-fesítettett Meg-váltónknál. Talán az üldözéfektől tartotok, mellyek az igazaknál ki-nem maradnak, ama' Urunk mondása, jóvendölése szerént: / *Joan. cap. 15. v. 20. si me persecuti sunt, & vos persequentur: ha engem üldöztek, titeket-is üldözni fognak. De's hát nem ugyan azon Kristus mongya-e, hogy: nolite timere eos, qui occidunt corpus, ani-***

nam au-

*nam autem non possunt occidere; sed potius timere eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam. Matth. cap. 10. v. 28. ne félyetek a-zoktól, a' kik meg-ólik a' testet, a' lelket pedig meg-nem ólhetik; hanem inkább félyetek attól, ki mind a' lelket, 's mind a' testet, a' gehennára vesztheti. Kivánhat-e valaki, nagyobb jutalmat az üldözésért, mint magát az lstennek Országát; ez pedig meg-van ígérve az üldözést szenvedőknek ezen szókkal: *Matth. cap. 5. v. 10. Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam; quoniam ipsorum est Regnum Caelorum: Bóldogok, a' kik üldözése szenvednek az igazságért; mert óvék Menyeknek Orsága. Talán a' séggyenlés, és az emberi tekintet vonzson hátra benneteket; féltek ugy-e, hogy gyűlölségben ne esítetek némellyeknél, és az tóri fejeteiket, hogy mi mondanának az emberek, hogy azt a' hitet el-hagyátok, mellyet olly fok eiztendőig meg-tartottatok. Igen-is ez egyik fő okok sokaknak, hogy tőlök meg-esmértetett igazság-hoz hozzá állani nem akarnak: de hallják ezek-is a' Kristust: *Luc. cap. 9. v. 26. qui me erubuerit, & sermones meos, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in Majestate sua: a' ki engem séggyeni, és az beszédimet, azt az Ember Fia séggyenleni fogja, midén el-jóvend az Ófelségében. Ellenbe, a' kik ebben dicsófsá-***

Ff 2

gesse-

gessen meg-győzik magokat, nagy tekintetben vétetnek az Isten Szent Fiatól, ő maga igérete szerént: *Luc. cap. 12. v. 8.* minden, a' ki meg-vall engem az emberek előtt, az Ember Fia is meg-vallya azt az Isten Angyali előtt: és *Matth. 10. v. 32.* a' ki meg-vall engem az emberek előtt, én is meg-vallom őtet az Atyán előtt, ki Mennyegben vagyon. Nő, 's hit nem fellyebb való-e az Isten az embernél, az örökkén valóság, az rövid idei el-múlóságnál. Miért szégyenlye valaki a' Pápista Catholica Religiót fel-veñi? nem-de-nem ebben, magok a' tanult, és tudós Lutheránokok, sőt Superintendens Uraiméknak bizonyságok sze-ént is idvezülhet az ember. *In ore duorum. vel trium testium. stat. omne verbum: Matth. 18. v. 16.* két, vagy három tanú szájában áll minden ige. Vegyétek hát csak ugyan jól elzetekben a' dolgot, jó Lutherános Uraimék: Mi Catholicus Pápisták azt vallyuk, hogy a' mi Hitünk idvesleges Hit: már pedig magatok is ugyan ezt tartjátok, 's örömeit meg-engeditek azt, hogy a' mi Hitünkben idvezülhet az ember. Ha kérdi itt valaki közületek mi tölünk, hogy micsoda Lutheránosok vallották ezt a' Pápista Hitról? készen vagyon a' felelet: Stráspurgomi Superintendens Uram az ő Husvéti Tyukmony nevű könyvében, melyet Frankofurtomban 1684-ben Pünköst Há-

vában.

vában nyomtattatott-ki, világosan azt írja: hogy akár melly Lutherános, vétek nélkül, 's jó lelki esmérettel a' Római Anyaszentegyház hívségére állhat; mert (a' mint ő szól) a' Római Anyaszentegyház hísen mindent, a' mi az idveslegre szükséges: mivel-hogy a' Catholicusok is semmit sem vallanak olyast, a' mi az Auspurgi Confessiának fő Articulusi ellen volna. Ugyan ezt tanította Fabriczius nevű Fő Lutherános Theologia Doctora, és Professora is; mellynek e' től való beszédjét majd elő hozzuk szóról szóra ezen Fejtegető Valóságinkhoz adatott Toldalékunban: mellyben ő világosan meg-mutattya, hogy egy Lutherános Herczegi Fő Dama, jó lelki esmérettel férhez mehet egy Pápista Monarchához, és annak Hírét is fel-veheri. Jöjjetek tehát kedves Atyámfiai, ha akarjátok, hogy a' Krisztus fő-lőtővében óltatassátok! jöjjetek, és kövessétek ezen Monarchánét, melly is már az igaz Catholica Anyaszentegyházban, mint egy hajnali fényes csillag, keresztyéni szép jószágos cselekedetekkel, és tőkélletes erkölcsökkel tündöklék. Ez után kövessétek mások ezer bátor szívű, okos értelmű fő személyeket, Uraságokat, Afzónságokat, kiknek az el-múlódó jóra, nyereségre semmi szükségek nem lévén, hanem csak egyedül lelkeik idveslegére czélozván nagy örömmel az egyetlen egy

Ez;

idveslegé.

idvefséges Apostoli Római Szent Hitre tértek: mivelhogy sokan közülök valának, kik azon Mennyországba vezérlő Hitet csak egy kevéssel halálok orájak előtt vették-fel; melly időben kétség nélkül semmi gondja nincs már az embernek a' világi el-múlándóra, hanem inkább az örökké valóra.

Azonba, ne talán-talán azt vélyék Luthéranos Uraimék, hogy ebben a' nagy dologbá csak puzta mezételen-izókkal dicsekedünk, rövid számba veszünk némellyeket, kik meggyőzhetetlen erősséggel, és áthatatósággal, nem az ideit javak nyeresége, hanem az igaz Apostoli Keresztényi igaság kedvéért, és idvefségek meg-nyeréséért a' Régi Keresztényi Szent Hitre tértek, és a' Kristus Szent Zászlója alá bé-irattatták magokat. Első légyendéhai Bóldog emlékezető János, Saxoniai Hercege, melly jöllehet 1530-ban az ellenkező résznek Fő Elő-járója volt, 's az lévén az Aufpurgi Confessiót-is OTÓDIK KAROLY Császárnak bé-nyujtotta; de kevés idő múlva, úgy-mint 1532-ben, midőn halálához közelgetne, nem meré Lutherre bizni lelke idvefségét, hanem tellyessen ellene monda néki, és a' Szentséges Sacramentomokat fel-vévén, az igaz régi Apostoli Szent Hitben végezé életét: azon felett pedig Testamentomban-is hagyta a' Fiának, hogy Saxoniában a' Római Pápista

Pápista Hitet meg-újítsa, és régi virágzó alapottára hozza, a' mint fel-találtatik a' Saxoniai Hercegei Udvar Archivumában leveles Tárházában, az említett János Hercege Fia János Friderik hajdani REGNANS Hercege originalis írásiban, mellynek párját olvashatod az *Augustana*, és *Ansi-Augustana Confessió*ról írt könyvben, melly Méltóságos Kárdinál Kolonics LEOPOLD, akkori Német Ujhelyi Püspök akarattából 1681-dikben nyomtatásbá ki-bocsáttatott. A' mik pedig következnek *Chronologia Christiana* titulussával fel-ékesített könyvből szedtük össze, melly nyomtatott Würzburg, Deákül Herbipolis Városában Anno 1694-ben.

Következnek Királyi, Hercegei, Fejedelmi személyek a' fel-jedzett idő szerént, úgy-mint: Felsőges Svécziai Királyné Christina Alexandra 1655-ben: Rupertus, és Edwardus, mind ketten Fridericus Pfaltzi Fejedelm, és Electoralis Hercege egy test-vér Atyafiai 1629-ben: Wolfgangus Wilhelmus, Clevai, Jilichi, és Neuburgi Hercege 1613-ba: Christianus Augustus Fejedelm, és Sultzpachi Hercege 1655-ben: Henricus Julius Saxo-Lauenburgi Hercege, Franciscus Carolus ugyan Saxo-Lauenburgi Hercege 1631-ben: Rudolphus Saxo-Lauenburgi Hercege 1647-ben: Franciscus Ermandus Saxo-Lauenburgi Hercege

Herczeg, és Joannes Fridericus Hanoveri Herczeg 1650-ben: Christianus Wilhelmus Brädenburgi Fejedelem, és Magdeburgi Administrator 1632-ben: Fridericus Hessiai, és Darmstadi Fejedelem 1634-ben: Ernestus Hessen-Casseli Fejedelem 1652-ben: Eleonora Maria Solmsi Herczegné 1653-ban: Georgius Christianus Hessen-Hamburgi Fejedelem 1677-ben: Elisabetha, Amalia, Magdalena Hessen-Darmstadi Fejedelem Aszszony 1652-ben: Alexander Hollstajn, és Sonderburgi Herczeg, fiaival együtt 1649-ben: Dorothea Hedvigis Hollenstajni Herczegné 1678-ban: Elisabetha Dorothea Hollenstajni Herczegné 1665-ben: Joannes Nassaui Gróff 1613-ban: Joannes Ludovicus Nassaui, és Katzenelenbogeni Fejedelem 1629-ben: Christianus Mecklenburgi Herczeg 1663-ban: Bernardus Gustavus Badeni Mark-Gróff Ur 1660-ban: Carolus Fridericus Badeni Mark-Gróff, és Svécziái Hadi Marschall Generalis, és Hector Turajne Francia Országai Herczeg 1668-ban: Bouillon-Herczeg, Utrechti Gubernátor: Rákoczi Fejedelem, Báthori Sofia Fejedelem Aszszonyal, Magyar Országban: Raziwill Herczeg Lengyel Országban: Hentrius Francia Országai Király: Jacobus Vorki Herczeg, az után Angliának Királya. El-hagyván a' sok Gróffokat, Zázlos Nagyságos Urakat, kü-lömb-féle

lömb-féle Országok Fő Rendeit, Hadi Fő Tisztet, és nagy tudományú sok Bölceket, sok Fő Városokban, 's lö dolgokban forgott Fő Tiszt-vifelőket, kiket a' fellyől említett könyvben fel-találhatod.

Mind ezek között, mint keresztényi világnak gyönyörűen ragyagó világossági fénylenek, tündöklének: a' kik már következnek. Elsőben-is a' Mi Felséges, és Kegyelmes Aszszonyunk, mostani Győzedelmes Római KAROLY Császárunk, és Koronás Királyunk Kedves Házos-Társa CHRISTINA ELISABETHA Aszszony, Spaniol Ország, és Apostoli Országunk Koronás Királynéja ö Felsége.

Anno 1695-ben, Kárdinál CHRISTIANVS AVGVSTVS Saxoniai Herczeg Urunk ö Eminentziája.

Anno 1695-ben, Hessen Darmstadi Herczeg PHILIPPVS, Mantuának mostani Gubernátora, HENRICVS Ötsével együtt ö Herczegségek.

Anno 1696-ban, Felséges mostani Lengyel Ország Királya, Saxoniai Herczeg, és Elector FRIDERICVS AVGVSTVS ö Felsége.

Anno 1703-ban, Braunschweig Luneburgi Herczeg Maximilianus Wilhelmus ö Herczegsége.

Anno 1712-ben, Mostani Lengyel Ország

Koronás Királya ő Felsege dicsőséges Fia,
FRIDERICUS AUGUSTVS, Electoralis Saxoniai
Herczeg, ő Herczegsége.

Anno 1713-ban, Carolus Alexander Wirtenbergi
Herczeg, ő Herczegsége.

Anno 1717-ben, Mauritius Guilelmus Saxoniai
Herczeg, és Rauenstajnnak Ötokös Ura, ő
Herczegsége.

Anno 1717-ben, Adolphus, Saxenzeitzi
Herczegi Familiának Feje, ő Herczegsége.

Anno 1717-ben, Henrietta Christina Braunschweig
Lunenburgi Herczeg Asszony, ő Herczegsége.
Rövidségnek okaért el-hagyunk fok több
máfokat.

Lásátok már jó Lutherános Uraimék,
melly nagy, és Fő Ut-mutatóitok, Vezér-
jeitek vannak: kiknek nyomdokit kövessé-
tek áthatatossan (kérlek benneteket) az igaz-
ság meg-esmerésében, és örök idveiségnek
meg-szerzésében; hogy így be-telleyesdjena-
ma' Nemzetségek Doctora Sz. Pál Apostol
buzgó kívánsága *Ephes. cap. 4. v. 13.* és min-
nyájan el-jussunk a' Hitnek, és az Isten Fia-
esméretinek egyességére, hogy Tökélletes
Férfiakká legvünk a' Krisztus meg-állapodott
idejének mértéke szerént: hogy ne legyünk
többé habozó kisdedek, és ide's-tova ne vitet-
telsünk a' tudománynak minden szeleitől, az
emberek gonofsága által, a' tévelygésbe ejtő
álnokság

álnokság által; és következendőkép az örök
idveiséget az UR JESUS Krisztus által el-
nyerhesük. Az utolsó szót hozzátok, Szent
Agoston Doctornak engedjük, ki *Tomo 9. Ser-
m. ad plebem Casar. contra emeritum Donatū*
így végezi beszédét: A' közönséges Catholice
Anyaszentegyházon kívül lévén, mindent
fel-talál az ember, az egy idveiségen kívül: le-
het néki becstülete, lehet keresetsége, az Allelu-
ját énekelheti, hite is lehet néki az Atyának,
és Fiúnak, és Sz. Léleknek nevében, prédikál-
hat is; de az idveiséget másut meg-nem-
nyeri, hanem csak a' Catholica Anyaszent-
egyházban.

Utolsó Fejtegető Valóság. Adatnak
néha olly Lutheránosok, kik, midőn a' Ca-
tholicusoktól ellenek teterett-argumento-
nak erősítéteknek valóságit, fel-nem gázolhat-
tyák, azon munkálkodnak, hogy a' kőtséget
az együgyűséget, és a' tanútalánabb részét,
a' népnek avál ámítsák, hogy a' Pápisták meg-
hamisíttyák a' Szent Írást, a' Tanítók Írásit,
mondásit, rész szerént hamissan el-fordíttyák,
rész szerént csak ujjaikból szíjják-ki. Hogy
tehát azon Atyafiaknak illy hamissággal járó
ravas mesterseégeket meg-gátollyuk, bizonyos
légyen benne az értelmes Olvasó, hogy mi e-
zen Fejtegető Valóságinkban a' Szent Írásból,
Gg 2 csak

csak egyetlen egy textust sem hozunk elől, mellyet magunk fel-nem kerestük, 's nem olvastuk volna; 's azért tudgya bizonyosan, hogy, mind egyik, mind másik, mind akár mellyik a' Vulgátában, az az: a' Catholica Bibliában, ugyan azon helyen találatik-fel, a' mellyen tőlünk czitáltatik. A' mi pedig a' Sz. Atyák, és mások mondásit illeti, úgy teszünk-fel azokat, a' mint a' nagy bölcseségű Kardinál Bellarminus, maga Controversiáiban, Tisztelendő P. Scherer György, P. Mändl Gáspár, P. Krausz János, P. Szentiványi Márton, és mások, kinek bölcs irásai, mind a' Pá-pistáknál, mind pedig az ellenkező Atyafiaknál már elégségesen el-híresedtek, czitáltják, és fel-tézik. Luther Márton sententziáit, és mondásit pedig vettük jobbara, 's többire a' szél után forgo Evangyéliusi Házi Vitorlyakakas nevű könyvből, mellyet néhai Méltóságos Impériumi Fejedelem-Ur, János, Lábá-cumi, avagy Lyublyonkai Püspök, Anno 1587-ben ki-nyomtattatott. Bizvást el-hitef-se tehát magával a' jó indulatú Olvasó, hogy ha valaki azt mondja néki, hogy hamissak a' czitátziók: az olyan nem egyéb, hanem Calumnator, az az: hamis gyalázó, és, erőtlen ellenség, ki meg-né állhattya az igazságot; próbákban, okokbā pedig meg-fogyatkozik, mellyekkel ellenkezőt mutatathatna. Az ilyen en

méltán.

méltán szánakodhatól: mert (a' mint Luther az elébb említett János Püspök könyvében. *Parte 5 fol. 396. pag. 2. in cap. 5. Zach.* mond-gya) szükséges, hogy a' hitetők olly nyomorúságot szenvedgyenek, hogy, ámbár hazugságokban érjed, kapjad őket, még-is semmit se engedgyenek, se aféletől meg-ne szünnyenek; hanem inkább fejesek, nyakasok módgyára, meg-se engedgyék azt, hogy valaki az igazat nékik meg-mongya: és így a' hazugságokat magoknál meg-tartsák: mivel-hogy ők az igaz Szenteket (az igazság szeretőke-érti talán itt Luther) mind addig el-kerülik, míglen éppenséggel semmivé nem léznek.

NB. Következik már *Fabrizius*, egy Fő Lutherános Doctor Felelete: melly jölebet egy darab ideig sok ellenkezőseket, ellen-módásokat indított a' Romai Birodalom némely részeiben; de mivel már mindenek le-csillapodtak, hogy feledékenségbe ne mennyen, és a' Magyarország valamit tud-gyon felüle, az is Magyarra fordítatott; és Toldalékol Fejtegető Valóságinkhoz adattatott.

TOLDALEK,

AK az:

FABRICZIUS,

Egy Lutherános Theologia Do-
ktor, eleintén ALTDORFFI, most pedig
HELMSTADTI, Professor, bizonyos
kérdésre lott

FELELETE,

Tudni-illik:

Hogy az Augustana Confessio,
és a Római Pápista Catholica Hit kö-
zött nagy különbség nincsen, és hogy
ki ki ebben úgy, mint amabban
idvezülhet.

Történet:

Egy Felséges Római Pápista
Király, és egy Lutherána Herczegi Fő
Dama között fentt-forgó Házasság
ALKALMATOSSÁGAVAL

Anno 1707-ben.

TÓLDALEK.

233

KÉRDÉS, ES FELELET.

Ezen kérdést: Ha egy Herczegi Személy,
melly az Evangélikusi Proteftánsok Religio-
ján, és vallásán vagyón, egy bizonyos Római
Catholicus Királlyal való Házasságnak ked-
véért, jó lelki esmérettel, és annak sérelme-
nélkül, a Római Catholica Religiót fel-vehe-
ti-e? derekassán, 's fontoson nem lehet el-
gazítani, hanem ha e' kérdésre meg-feleltünk:
Ha a' Római Catholicus Pápisták a' Hit fon-
damentomában, és az idvétség dolgában meg-
nem csalattatnak-e? melly-is annyit téstene
ha a' Római közönséges Anyaszentegyház
tanítása szerént hívők, igaz Hitben vannak-e,
és az örök életet él-nyerhetik-e?

FELELET. Itt nem kell ragadással él-
nünk három okból:

ELSŐBEN: mert ő nekik velünk együtte
a' Hit, és erkölcsök iránt egy-fondamentomok
vayón, az az: szintén úgy, mint mi, azt ta-
nították ok-is, a' mi a' keresztényi esméretség-
hez, tudományhoz tartozandó. Mert a' mi
hit dolgairól, 's keresztényi erkölcsökről való
fondamentomunk ez: hogy hidgyünk az A-
tya Istenben, ki alkotott bennünket; az Isten
Szent-Fiában, mint régen meg-igértetett Mes-
siásban, ki a' bűnök halálától, az ördögtől, és
pokoltól meg-mentett minket; és a' Szent-

Lélek

Lélekben, ki meg-világosít, és meg-szentel bennünket; hogy a' Tíz Parancsolatokból megtanuljunk, miként kellesek az Istenre, és felebarátunkra nézve, magunkat viselnünk: hogy Urunk imádságából, vagy-is a' Mi Atyánkból tudósítatunk, mint kellesek imádkoznunk: hogy a' Szent Keresztiséget felvegyük, 's az UR Vacsorájával éljünk; mivel ezeket Kristus Urunk maga szerette, és rendelte. Ide tartozandó a' Kulcsok tisztelése: hogy hűgyünk az Apostoloknak, és az ő tiétek hivatalyában lévőeknek, az az: hogy a' Keresztény Anyaszentegyház szolgáinak, hatalom adatott arra a' Kristustól, hogy a' Pœnitentzia tartóknak, kegyelmes bűnök bocsánatját; azoknak pedig, a' kik igaz Pœnitentziát nem tartanak, az Isten haragját, és büntetését hirdessék, és így amazoknak bűnöket meg-bocsátsák, ezeknek pedig meg-tartsák; és hogy mi arra a' végre, hogy az Istennek nevében *absolvátsunk*, és meg-öldöztassunk néha-néha a' gyóntató székben, bémegyünk, és ott bűneinket meg-vallyuk, és meg-élmérjük. A' ki ezt hiszi, és cselekezi, annál meg-van a' Hit, és az idvesség fundamentuma, és idvezülhet. Ezen fundamentom mellett kelletik minden embernek, akár tanult, akár tudatla legyen, ha keresztény, ha Istennek fia, és örök életnek örököse akar lenni,

lenni, élni, és halni. Ezen czikellyek mind együl egyik fel-talaltatnak a' kis Katekismusban, melly sommája az egész Keresztényi tudománynak, melly a' Próféták, és Apostolok Könyveiben meg-irattatott. Ennek a' Katekismusnak hat része van, tudni-illik: A' Sz. Tíz Parancsolatok, a' Keresztényi Hit, a' Mi Atyánk, az UR JESUS Kristus szavai a' Keresztiségről, az UR JESUS Kristus Szent Vacsorájáról, és utólyára a' hivatalról, és a' kulcsok hatalmáról. Ezen Katekismus, avagy a' keresztény tudománynak sommája pedig, nem csak nálunk Protestánsoknál, hanem a' Római Catholicusoknál-is meg-vagyon: 's egy aránt él vele mind a' két rész, és midőn ők a' Keresztényi Hit, és erkölcsök felől valakit oktatni akarnak, szintén úgy eleibe adják neki ezen ágozatokat, és hasonló-képen meg-mongyák neki, mit kellesek hinnie, és cselekednie, ha igaz keresztény akar lenni, és idvezülni: a' mint fel-talalod a' Római Katekismusban, item Canisius, és Volusius Katekismusában, és a' nem régen ki-nyomtatott Hildishajmi Katekismusban. Azért mőgya az Auspurgi Confessio az elő-járó Besédi-ben, hogy minnyájan (a' Római Catholicusok, és mi Protestánsok) egy Kristus alatt vagyunk, és harczolunk: és a' 12-dik Articulus bé-fejezésében, hogy a' mi tanításunk

(tudni-illik a' Protestánsoké) a' közönséges Keresztényi, és a' Római Anyaszentegyháznak tanításával nem ellenkezik, a' meñyire a' Sz. Atyák Írásiból esbe vehettyük. A' Confessio Apologiájának az igazulásról való Articulusában az vagon: hogy senki hirtelen ne hidgye, hogy a' Római Anyaszentegyház, ugyan mind azt hiszi, és valya, a' mit a' Pápa, a' Kardinálok, a' Püspökök, avagy némelly Theologusok, és Barátok jóvá bagynak, 's tanítanak: mert mindenkor némelly jámboroknál a' Krisztus esmérte meg-maradott: 's azért közönségeffen őket (a' Római Catholicusokat) ne vádollyuk, mert mi úgy hitettyük-el magunkal, hogy szerte-széllyel a' Kalasztromokban; jámbor, és tisztességes személyek vannak, kik az emberi parancsolatok felől mértékletesfen ítélnék, és azon kegyetlenségeket, melyeket a' hizelkedők nálok el-követnek, semiképen ne kedvellik. Luther-is meg-esmeri azt *Parte 4. Jenen. fol. 320.* hogy a' Pápaságban sok Keresztényi jó, sőt minden jó találatik. Hasonlót ír *Parte 6. pag. 92. & in Parte 7. 171.* midőn mongya: hogy ő azokat, kik véle hiszik, és valyák, (a' mint a' Római Catholicusok-is cselekedznek) hogy Krisztus az Atyától küldtetett; hogy ő, halála által bennünket véle meg-békéltetett, és mi nekünk kegyelmet nyert, kedves atyafiaiak, és Keresztény Anya-

Anyaszentegyház tagjainak esmérí. Melancthon Fülöp-is írja *in Republ. Auguſt. Confess. cap. de Ecclesia*: hogy azok, a' kik a' Hit fundamentomát meg-tartják, Isten Anyaszentegyháza tagjai, 's mindenkor azok-is vóltak, és lésnek, ámbár némellyeknek kevesebb világozságok vólt-is avagy lészen.

MASODSZOR: Mivel a' Pápaságban egy igaz Gyülekezet vagon, az az: olly emberekből álló, kik az Isten igéjét halgattják, és a' Krisztustól szerzett Sacramentomokkal élnek. Mert ha ott igaz Anyaszentegyház nem vólna, vagy nem vólt vólna, tehát azoknak, a' kik a' Római Anyaszentegyházzal tartanak, vagy valaha tartottak, el-kellét vólna veszniek, és el-kárhozniok: ezt pedig még senki közülünk soha nem mondotta, se írásiban ne tanította; sőt inkább ezen principiomból, és okból, hogy az igaz Anyaszentegyház a' Pápaságban meg-maradott, akarja Luther meg-mutatni, (de ez meg disputálható dolog) hogy a' Pápa Anti-krisztus, midőn *In Commentario ad Galat.* így ír: a' hol az Isten igéje, és a' Sacramentomok valóságossan meg-maradnak, ott van az Anyaszentegyház, ha szintén ott az Anti-krisztus uralkodik-is.

Nein külömben *in Epitome Examinis Philippi Melancthonis* arra a' Kérdésre: ha vólt-e a' Pápaságban igaz Anyaszentegyház? az fe-

Hh 2

leltetük:

lelterik: hogy igen is minden-képē volt; mert tudgyuk azt, hogy a' Pápa Birodalmában is meg-maradott az Isten ígéje, és azon czikke-lyek, mellyeket ita elő-hozunk; a' Katekismus, avagy Keresztényi tudomány, úgy-mint: a' Tíz Parancsolat, az Apostoli Hitnek vallása, az Urnak imádsága, a' Keresztiségről való tanítás, a' Vasárnapi Evangéliumok, és Epistolák; mellyekből a' Valasztottak a' Keresztényi igazságnak fundamentomát meg-tanulták, és az emberi törvénnyel rendeléssel, vagy nem gondoltak, vagy azoktól a' késértetekkel, és halállal való tufakodásokkor él-állottak.

Ezen Epitome, avagy *Somma Saubertus János* néhai Nirenbergi Fő Prédikátor munkája, kit is a' dicsőséges emlékezető AVGVSTVS Herceg igen nagyra becsült vala. Vette ő eztet Hasen-Heferus Tybingai Fő Theologus könyvéből, mellynek titulussa: *Loci Theologici*, és igen is Orthodoxus, az az: igaz tanítást magában foglaló könyvnek tartatott, sőt Svécziában a' fő Oskoláktól közönségessebbé is vétettetett.

HARMADSZOR: Mivel valamint a' Római Catholicusok, úgy mi is hisz(zük, és szívünkkel, szánkval vallyuk, sőt írással, prédikálással is nyilván taníttjuk, hogy nincsē másban az idvetség, sem más név nem adatott az embereknek, mellyben idvezülheifenek, hanem a' JESUS

a' JESUS Neve; és hogy nem a' törvénynek cselekedetiből, sem a' cselekedetek érdeme által, hanem az Isten kegyelme, és irgalmassága által, és a' mi Urunk, és Meg-váltónk JESUS KRISTUS elég-tétele által igazíttatik-meg az ember az Isten előtt: mert a' Catholica Anyaszentegyház (a' mint a' becsületes, jámbor, kevés idővel ez előtt e' világból ki-múlt Gitzburgi Apátur *Super Compendio Regulae Catholicae Fidei* írja) hísi, és mindenkor tanította, hogy világ-kezdetétől fogva nem idvezült, 's nem is idvezülhetett senki más-féle-képen, hanem csak az Isten, és ember között egyetlen egy közben-járó JESUS KRISTUS által, és hogy né adatott más név az ég alatt az embereknek, mellyben idvezülniek kellene. *Aktor. 4. 12.* Ugyan ezt énekti az egész Anyaszentegyház Urunk Születése napján.

Ezt meg-bizoníttya a' jelen való nap, melly az esteendő folyása szerént el-jött, hogy a' tellyes világ idveisége csak egyedől az ATYA öléből származik, melly egyedől, a' mint a' Tridentomi Conciliom *Session. 25. pag. 507. söl,* a' mi Meg-váltónk, és Idvezítónk: kit (a' mint mongya tovább a' Conciliom) rendelt az Isten meg-engefztelőnek a' Hit által az ő Vérében a' mi bűneinkért; de nem csak a' mi bűneinkért, hanem még az egész világ bűneiért is. *Sefs. 6. cap. 2. de justificatione.* Hogy-ha az A-

dántól származandó emberek a' Krisztusban. újonnan nem születetnének, soha meg nem igazittatnának: mivelhogy ezen újonnan való születés, az ő szenvedése érdeméből a' másfajta által, melly által meg igazittatnak, adatik nekik. Ezért a' nagy jó-tétevényért, hogy hálaakat adjunk az Atya Istennek, ki méltókká tett minket a' Szentek örökségének részesülésére a' világosság által, és meg-szabadított minket a' feterőség hatalmából, és által vitt az ő szerelmes Fiának Országában, a' kiből váltáságunk vagyon az ő Vére által, a' bűneink bocsánattya, int minket az Apostol *Coloss. 1. v. 13.* Így a' meg-nevezett Tridentomi Gyűlekezet *cap. 3.* melly tovább azt tanította: a' meg-igazulásnak, az idős emberben, az Istennek meg-előző másfajtyán, melly a' Jesus Krisztus által adatik, kell kezdődnie, az az: az ő hivatallyán, mellyel tőle, né az ő érdemekre tekintvén, hivattnak. *Cap. 5.* Azok közül, mellyek a' meg-igazulás előtt találtak, semmi sem érdem: meg a' meg-igazításnak másfajtyát, az az: se a' Hit, se a' jó-ságos cselekedetek. *Cap. 8.* Szükséges hinnünk, hogy a' bűnök meg-nem bocsátatnak, 's meg-sem bocsátattak soha, hanem csak egyedül az Istennek ingyen való irgalmaságából, Krisztus kedvéért. *Cap. 9.* Azon felett a' mi tanítóinknak-is, úgy-mint: Flavius Huniusnak,

usnak, J. Gerhárdnak, G. Calixtusnak, és sok másoknak meg-kell vallaniok, hogy a' *Hortulus Anima* nevű könyvben, úgy Mayntzi, Trieri, Coloniai, és más *Agendákban*-is, a' halállal tufakodók, hol az imádságokban, és intélekedésben, hol pedig arra a' végre fel-téteztett kérdésekben arra gerjesztetnek, hogy reménségeket KRISTUSBAN helyheztessek, 's nem hogy magok tulajdon érdemekben, avagy más hamis segítségben bizzanak. Itt csak egyet hozok elől a' Mayntzi *Agendákból*, mellyek 1599-ben nyomtatattanak-ki. Ott bizonyos ítélet találtak a' halálra vált emberhez, midőn néki az utolsó kenet fel-adatik, mellyben a' többi között ez vagyon: azonban nem csak a' te érdemid, hanem még minden embereké-is kevesek, és elégtelenek arra, hogy valaki, a' mi az örök idveiséget illeti, a' maga cselekedetiben bizhasson: mindazonáltal, ha cselekedetinkben, vagy érdeminkben meg-fogyatkozunk; tehát Krisztusnak, mint közönséges Idvezítőnknek érdemihez kell folyamodnunk, kit az Isten maga Isteni szeretetétől víveltetvén adta a' világnak. Ebben a' kegyes, és irgalmas Istenben bizzál, bátor szívet tarts, és semmitől ne fély, hanem inkább erőss reménségben, 's minden kételkedés nélkül való bizodalomban légy *pag 159. 160.* A' kenet fel-yétele után pedig így: Örülly,

rülly már a' jó Istenben, melly kegyes, és hajlandó a' könyörületességre: az ő Sz. malaftya légyen vigasztalásodra: a' bűnek, és ördögnek östromái ellé, bátrá harczolly, és viaskodgyált 's ne kételkedgyél arról, hogya' Mindenható Isten, a' JESUS Kriftus bővséges, és drága érdemivel könnyen el fődözi bűneidet, 's hogy azon Idvezitőd által meg-menekedel a' bűntől, a' kárhözattól, és lelkedet meg-tartod bizonyosá az örök idvességre, pag. 175. A' Hildshejmi Katekismusban pedig mongya a' beteg, és halálra vált a' maga imádságában: ha szinte ennek utánna tökéletesben élnek-is, mindazonáltal, Oh Istenem! ha a' te akaratom, rendelésed az, hogy mostan meg-halyak, inkább akarok, ki-hagyván minden jó cselekedetimet, a' te Isteni akaratom szerént most meg-halni, hogy sem tovább élni. Pag. 134. Es a' kérdések számában, mellyek a' halálos betegségben vonakodónak tételnek, ez-is találatik: kívánod ugy-e azt-is, hogy az Ur, kegyelmét mutassa hozzád, 's nem ítélő igazságát, és hogy nem a' te érdemed, hanem az ő véghetetlen, irgalmassága szerént bannyon veled? felelet: Igen-is úgy. Hiszed azt-is, hogy másként né idvezülhetéz, hanem csak az ő szent, drága, és keferves halála által? felelet: Igen-is úgy.

Pag. 153. 154.

Mivel már meg-mutattattott, hogy a' Római Ca-

mai Catholica Anyaszentegyházban-is megvan a' Hit fundamentoma, és így, hogy abban-is igazán hihetnek, keresztényi módon élhetnek, és boldogul halhatnak-meg a' beñe lévők; azért ama' fő kérdésre: ha nérelly Evangyélikus Protestans Herczegné, bizonyos Pápišta Királlyal való Házofság kedvéért, igaz lelki elmérete, sérelme nélkül a' Római Catholica, és Pápišta Hitre állhat-e? igen jól felelhetünk mondván: hogy igen-is úgy; főképen, ha jól észbe vétetik; (1) hogy ő illy *Mariagét*, avagy szerencsét maga magának nem kerest, sem arra nem vágyott, hanem hogy ő avál kétség nélkül, Istennek szent gondvifeléséből kínáltaik-meg. (2) Mivel az illyen Házofság, nem csak annak a' Herczegi Háznak, mellyből származ a' Herczegi személy; hanem még a' Protestans Religiónak-is használhat, és az Ecclesiák között kívánatos békefséget szereszhet. De mindazonáltal ebben olyan módot szabok: hogy ne kényszerítessen az előbbi Religiónak, avagy Hitének meg-tagadására, és a' hit mély ágozatiról való mézse ki terjedett *Controversákat*, Disputálásban forgó dolgokat, eleibe ne adgyanak; hanem, ha lehetséges, rövideden, és együgyűen oktattasson: fokot tanúlyon pedig a' szükséges, és idvességes dolgokról, úgy-mint a' maga meg-tagadásáról, a' minden

napi töredelmességről, az Istenhez való alázatosságról, a' meg-bocsátásról, a' szegényekhez való irgalmasságról, a' Krisztus követéséről, az Isteni, és Felebaráti szeretetről, mellyekről a' jámbor J. Stredter *Libro 1. de vere Christiano cap. 38.* illy fontossan ír: Az Isten eszméretségének tudománya, és valósága nem marad azoknál, a' kik az ördögbe élnek, a' fetétségben, a' kevélységben, fősvénységben, és testi gyönyörűségeken; mert hogy hogy maradhat ott a' tiszta, és Isteni tudomány, a' hol olly tisztátalan, olly Istentelen élet viseltetik: a' tiszta tudomány, és a' tisztátalan élet, soha egy mással meg-nem alkuszna, meg-nem egyeznek: ha tehát a' tiszta tudományt meg-akarjuk tartani, más úton kell járnunk, és a' kereszténytelen életet el kell hagynunk; Krisztus Urunkat kell követnünk, a' bűnnek álmából fel-ébrednünk; és úgy világosit-meg heűnket Krisztus; az igaz Hitnek világossága által: azért, a' ki nem követi a' Krisztus nyomdokait, az ő szeretetében, az alázatosságban, szelédességben, békeféliges tőrésében, és az Isteni félelemben meg-nem marad, annak meg-kell csalattatni. Ha mi csak egyedől Krisztusnak élénk, ha a' szeretetben, alázatosságban áthatatosok volnánk, és tellyes igyekezetünkkel, minden Theologiánkkal azon mesterkednénk, miként kellefék testünket lanyargatnunk, és Kri-

és Krisztusban élünk, miként kellefék az végbe vinnünk, hogy Adam bennünk meghaljon, Krisztus pedig éljen, miként győzhetsük meg magunkat, mi módon vehetsünk diadalmat a' test, az ördög, és a' világ ellen; nem volna olly fok perekedés a' tanításokban, és minden eretnekségek magoktól-is el-vesznének. Hasonlót tanitt *Kempis Tamás. Taulerus. Rusprocki*, a' Német Theologia, és más jámbor, és Istentől meg-világosított férfiak a' Római Catholicusok között.

De erre, a' mi kiadatott feleletünkre, külömb-féle ellen-verések tétethetnek, úgy-mint is:

I. A' Római Pápista tanításban fok fundamentomi valóság-rontó tévelygések vannak.

FELELET: Igen-is azoknál, a' kik őket illyeneknek esmérék, és lelkek esmérere ellen azokra hajlanak: mi pedig Husztussal azt mondjuk, hogy nē minden tévelygés eretnekség.

II. Ők az emberi törvényt bé-vezzik, és az embereket azoknak meg-tartására kénféréik.

FELELET: Ők azt mongyák, hogy az Isteni, és Apostoli Traditiókat, avagy Hagyományokat, az az: azon Tanítást, melly az Írásban ugyan-ninesen fel-téve; de mindazonáltal a' Krisztustól, vagy az Apostoloktól ki-adatott, szintén ollyan tekintettel, és respectussal kellefék bé-venni, mint a' meg-irattatott Isten-

igéjét. Ugyan azt vallyuk mi-is, és csak ez az egy kérdés marad fenn: ha ez, vagy amaz, Isteni, vagy Apostoli *Traditio*, avagy Hagymány legyen-e? Az emberi törvény, 's rendelkezések felől pedig, nem másként tanitnak űk, hanem mint mi magunk.

III. űk azt tanittyák, hogy a' Szenteket segítségül kell híni; holott csak az Istent kerlik segítségül hírnok.

FELELET: A' *kell* szó nincsen a' Tridentomi Conciliomban fel-téve, hanem, hogy igen-is jó, és hasznos; és így egy Római Catholicus sem köteleztetik arra, hogy a' Szenteket segítségül híja, ha csak Processiót nem jár, vagy a' Templomokban a' Szentek Litaniját a' többivel énekelni nem akarja; melly Litanában-is, azoknak más nem tulajdonittatik, hanem az érettünk való könyörgés: Ez pedig mind a' Görög, mind a' Deák Anyazentházban már ez előtt 1140. esztendőkkel fenn állott; de avar, se ez, se amaz nem hitette ám el magával, hogy ilyen-képen az Istennek tisztelete meg-kisebbülne.

IV. Hinniék kell nekik a' Purgatoriom-tűzét, mellyről az Isten igéje semmit nem tud.

FELELET: Ha a' Purgatoriom-i tűzön, a' meghóltak lelkeinek tisztulását értik, hogy a' rajtok maradott bűnökből ki-tisztulnyanak; ezt vallották a' régi Anyazentegyház Atyái-is.

V. A'

V. A' Mife szolgálása, a' fok csudálatos ceremóniákra nézve, igē nevetségēs, és botránkoztató.

FELELET: Azoknál, a' kik az illy ceremóniákat, és azoknak jelentését, 's illendő völtát nem értik: mindazonáltal nincs semmi olly benne, a' mi valami jót nem jelentene. Erről olvashatod a' Hildishejmi Kátekismust, pag. 45. & sequ. A' mi több, a' Mife ő nálók a' JESUS KRISTUS kín-szenvedésének, és hállának emlékezetire való áldozat.

VI. Meg-fosztatik nálók az ember az áldott Pohártól.

FELELET: Valamint a' hitlen ember hitlensége, a' Hitnek, és Isten igéretének nem árthat; úgy a' világinak-is a' meg-áldott Pohár meg-tagadása nem árthat; mert ő néki ebben semmi vétke nincsen; azért nem-is tulajdonittatik néki véteknek: sőt inkább úgy tartatik, hogy kevesebbet nem vesznek, mint mi, midőn töredelmes, és hív szível az Ur Vasorájához járulván, a' Kristus Testében, és Vérében részesülnek. *Chytr. Hist. August. Conf. 161. 262. 270.*

VII. ű nálók hét Sacramentomokat, a' vagy Szentségeket kell hinni, holott kettőnél több nincsen.

FELELET: A' mint a' Sacramentom neve (melly jólehet a' Sz. Írásban nincsen) vétetik,

li ;

kettő-

kettőnek, vagy háromnak kell lenni. Az Auspurgi Confessio Apologiájában, hol kettő, hol három olvastatik, ha, tudni-illik, az *Absolutio*-is közikbe számláltatik: azonban a Római Pápisták-is meg-vallják, hogy a Kerefsztség, és az Ur Vacsorája két leg-főbbek.

Más ellen-vetésekre-is mindenkor alázatosan készfzen vagyunk meg-felelni, akár írva, akár mondva kellefsék; úgy a' kegyelmes Parancsolatra, most el-igazítottatott dolgok-is, tovább meg-világosítani. Jóllehet meg-kell vallani, hogy aző vetekedések, mellyek mi közöttünk-is, és a' Római Pápisták között forognak, nem illenek egy Herczegnéhez; kinek, tudni-illik, a' Hitnek együgyű tudománya mellett, melly-is leg-jobb, illik meg-maradnia; hanem a' Theologusokhoz, kik között mind a' két részről olyanok találatnak, kiknek az Isten, a' maga felséges malasztáival meg-nyitotta szemeket, és látják világosan, hogy a' két *Religiók* között lévő különbség nem olly nagy, mint közönségesen láttatik. Méltó itt elő-hozni, a' mit e' felől a' tiszteletes, és mély tudományú Melanchthon fülöp *in judicio de moderandis Controversiis Parte 4. pag. 2. 28.* (melly könyvet Ferencz Királynak, az Auspurgi Confessio ki hirdetésétől fogva, hatodik esztendőben bé-ajánlott) ezen (zókkaal ír: Utóllýára, könnyű minden közöttünk, és a' Pápisták

Pápisták között támodott vetekedéseket egy mástól meg-választani, különböztetni: de úgy remélem, hogy a' jámbor, és Isten féltő szivek mindenekben könnyen meg-egyeznek. Adgya Isten! hogy úgy legyen, és egyfzer-'s-mind engedje; hogy a' fel-vett dolgok, legyenek az ő Nevének tisztességére, és mind a' két Fő személyeknek, Királyi, és Herczegi Háznak örök idvességekre, a' mi közönséges Idvezítő Krisztusunk kedvéért. Amen.

Ide való Pápista Elzbe-Vétel. Melly nagy valóságos örömök, és örvendetes reménségek lehet már a' Római Catholicusoknak; mellyeknek Vallások, Hitek, idvességesnek tartatik, és esmértek, nem csak magoktól a' Pápistáktól; hanem még a' Protestánsoktól-is a' mint az említett tudós, tanúlt elme, Doctor Fabriczius szabad akaratból, magát arra-ajánlya, hogy minden ellen-mondóknak, akár írással, akár szóval kész ellenek állani, az ellen-vetéseket meg-fejteni, és tovább-is óltalmazni aztot, hogy egy Protestans Herczegné, jó lelki esmérettel, és idvességének bizonyos reménségével a' Római Pápista Hitet fel-veheti. A' mi pedig ezen materiában, egy Herczegnéről el-vegeztetett, azt minden rendlővő Protestánsokról, Polgárokról, Paráztokról kell érteni: mert nincse személy, és Rend valoga;

válogatás az Istennél; a' ki minden személyi tekintet nélkül kinek kinek cselekedete szerént ítél, *1. Petri 1. v. 17.* A' hadi Virtusnak, Vitézi bátorságnak bizonyos jele az, ha maga az ellenség, dicséri ellenségét: tehát a' Római Catholica Religiót-is méltán kell tartanunk Mennyrországba vezérő bátorságos igaz útnak; mivel azt, az ellenkező rész-is meg-vallya.

Itt méltán szállhat ilyen gondolat ki ki elméjében: ha jó lelki esmérettel, és örök idvesség el-vezetése nélkül lehet a' Lutherános vallástól a' Római Catholica Religióra térni, a' mint Doctor Fabriczius, és mások-is tanítyák; miért nem akarják tehát a' jó atyafiak azon Catholica Religiót fel-veñi? miért akarnak inkább Luther hívsége alatt a' Protestáns vallásban meg-maradni? Ennek okait már meg mondtuk a' bé-fejező Valóságunkban: mivel, tudni-illik, magokat nem akarják meg-győzni, se az akadályokat az útból félre hánni. Hasonlók ők az ország útjain, a' hol két, avagy több-felé ágazó utak vának fel-építtetett ošlopokhoz, mellyek a' tetejeken álló ki-terjesztetett faragott kéz ujjával mütattyák igen-is, az úton-járóknak az igaz útat; de magok mindazonáltal azon ágazó út mellett, meg-mozdúlhatatlanól állva meg-maradnak: 's ha színtén lábaik volnának, 's járhatnának.

hatnának-is, csak ugyā ott kellene maradniok: mivel a' földben mélyen vānak bé-álva, es föld-del, 's kővekkel körös-körül erőssen meg-izorritva. Nincs semmi kétség benne; hogy ezen nem igaz Catholicus, 's a' mellett pedig tanúlta, tudós, böles Atyafiakat, a' minémű volt Doctor Fabriczius-is, gyakorta csipdesik, és fel-ébreztetik a' magok tulajdō lelki esméretek; a' mint-is Luther-is *Tom. 1. Wittenb.* midőn őtet az ő lelki esmérete győtréné, maga felől ezen szókkal meg-vallotta: Hallod-e Iffiu? mongya az én lelki esméretem, mit prédikállottal, 's mit tálaltál te-fel? ki bizta ezt reád? és ki hívott tégedet a' félére? ezen szókra olly szorongatás jött reám, hogy tiz világért sem vettem volna fel, 's olly kint láttam, mint ha mē meg-kellet volna halnom. Így Luther. 'S ugyan-is kinek ne refzkesen féltébe a' szive, midőn hallya, miként, 's miről feddi vala KrístusUrunk a' Fariseusokat, *Luce 11. v. 52.* mondván: *Va vobis Legū-peritis, qui tulistis clavem scientiā; ipsi non introistis, & eos qui intrabant, prohibuistis:* Jāj néktek Törvény-tudók! mert el-vettétek a' tudomány kulcsát; magatok bé nem mentetek, és azokat, kik bé-mēnek vala, el-tiltottátok. De jāj! mind ezekkel az intésekkal-is semmit végben nem vihet a' lelki esméret: oka: mert ezen Uraimék, a' világi, és testi dolgokbā fel-tétb igē el-merültek, sok emberi tekintetektől, és test táplálása felől való gō-
K k doktój

doktól környül-vétettettek, 's magok tulajdon indúlatinak, rabjaivá lettek. Egy szóval inkább akarnak ők az örök veszedelemnek tágos útyán, hogy sem az örök életnek Izosos ösvényén járni: *video meliora, probóque, deteriora sequor: igen látták a' jobbakat, dicserik is ám azokat, de meg-né adgyák magokat, inkább várván az átkokat.*

Te azonban kedves Olvasóm, e' mellett meg ne nyugodgyál. Gondold meg, hogy Meñyegnek Országá eröszakot szenved, *Matth. 11, v. 12.* és hogy azt, az eröszak-tévök ragalgják-el. Gondold-meg azt-is, hogy lehetetlő Hit nélkül Istennek tetszened, és hogy csak egy igaz Hit vagyón, valamint szintén csak egy, az igaz Isten. Gondold-meg azt-is, hogy a' Római Apostoli Pápista Sz. Hit, mind a' jó akaróktól, mind pedig az ellenségtől-is idvességes Hitnek tartatik. Oh! be súlyos Sententziájok léfzen a' végső ítéletkor azoknak, a' kik tudva erre nem akartak hajlani, abban élni, és halni: Oh! be rútúl meg-ízégyenül azon a' napő, a' fel-fúválnodott szívek kevélysége; melly mostan azokat az ő tévelygésekben kötve tartya: mert, a' mint szől Szent Agoston *Líb. de Pastor. cap. 8. una mater Superbia omnes hareses genuit: sicut una mater nostra Ecclesia Catholica omnes Christianos Fideles, toto orbe diffusos;* egy anya, tudni illik, a' kevélység, ízült minden eretnékségeket: valamint a' mi Anyánk, az egy közőnséges Anyaszétegyház, az egész világon el-terjedett mindé keresztény hiveket, Ha tehát idvezülni akarsz, irtozzál a' kevélységtől, becsüld-meg az Anyaszétegyházat. Tekéntsü-meg melly helyes légyen ezen tanács adásunk, és idvességes végezéseket tégy.

Hogy pedig a' Római Catholicusok-is, a' Lutherános Jubileomus esztendőről, Salamis enekelhesenek végezerre, egy ködvetkezéő enekkel kedveskedünk, melly ez előt két esztendővel Német nyelven, előben is Dilinga Városáb, és későb jád mülőa Prágáb- is ki nyomtatattott, és az idén Magyar nyelvre fordittattott:

FELE.

FELELET E' KÉRDÉSRE:

Ha

Ezen 1717-dik esztendő Evangéliomi
JUBILÆOMOS ESZTENDŐ. E'

1717.

LVther eL-esését V L VaLó Má-
soDik Innepre;

aVagy

MIND szent eLött LéVő szent
Barkas pVspök, és Confessor
naplára szerzetetett,

Es Magyarrá fordittattott,
Pápista Jubilæomos Versek.

1.

HAllyá, ki igaz Evangélikusnak magát monyas
Es vallja, hogy magát csak az Isten Igéjéhez
szabja:

Ma, midőn az ezeret hét száz tizen-héttel töldgya.
S azt Evangélikusi öröm esztendőnek tartya.

2.

De miért ezen esztendő? mi történt rebát lenne?
Miért, midőn épen tizenhétet számlálnál vele?
Talan az Evangéliomat irták ez esztendőbe?
Es innét maradott fenn a' mostani időnkre?

3.

Ezt mi meg-né engedettjük, mert igaz Keresztények
Többet négy Evangélióknál, a' kiket esmérnek,

Kk 2

Nem.

(254)

Nem tudnak; ezek közül pedig csak egyet sem lelnek;
Ki akkor Iró-Deákja volt volna Szent Léleknek.

4.

Ki Kristus születése után tizen-hetet számlált,
Az meg mondhatná, hogy akkor egy tanítványt sem
talált;

Az után pedig midőn száz tizenhétre idők vált,
A négy fejezs melly Evangélikus talált ősz haj sálit.

5.

Luther-e ki a négy közül ötödik akar lenni,
Es mint egy más Fő Evangélista hómesterkedni;
Ki ezer öt száz tizen-hetedikben, kezdet irni,
Es akkor; s nem előbb új Evangélista láttatni?

6.

Ő az oka, hogy követői e napot találják;
Mert ez öröm esztendő e jubilarustól kapták;
Annak evangéliomából hiteket facsarták,
S a Régi Anyaszentegyházról magokat ki-fogták.

7.

Esbe vehedd innét, a mit ők igen helyben hagynak,
Midőn tizen-hetedikben, Jubilaomoskodnak;
Hogy a mi magányost ellenünk tartanak és vallanak,
Nem a négy igaz Sz. Evangélistáktól származnak.

8.

Mi pedig mind Iste; s mind világ előtt protestállunk;
Az bozzátok épen nem illhet, a mit látunk, s
hallunk;

Hogy ez esztendő, mellyet ő ömmel tisztelték nálunk,
Ti Jubileomos szent napot soldgyátok utánnunk.

5. Ugyan

(255)

9.

Mert bizonyára hogy ezt, szents és fő napnak tartják;
Orcza pirulástokra aztot magyarázhattátok; (10k;
Tudván azt; hogy utóbbi; s nem első a tanítástok;
S a tiszta Evangélistáktól nem tisztán szoptátok.

10.

Légyen, hogy Lúthert az Evangélistákkal ejtitek;
De kérdgyük, ki lelke, mellyel e tiszte emeltek?
A Proféták-e mondod? Ugy, kik hivatalonl jöttök;
S azért az Evangélistáktól hivatalan vendégek.

11.

A mint láttuk erős a protestáczióink másokkal;
Az ezrenek Ariános, és Czvingliánosokkal,
Kik tudni-illik kiáltják aztot tele torokkal;
Hogy Jubilaom náluk tartandó; s ő vallásokal.

12.

Mert noha Luther el-pártolt Pápától; és ők is el;
De mongják: ő tanítása meg-nem egyez övekkél;
Es hogy Luther nem gondolt Isten tiszta igéjével,
S az Irásis, irástalan sok vesztegetésivel.

13.

Hit, ha tanítástokat ősalmazni akarjátok;
Mutastátok jobbnak mint más több; s akár mi val-
lások.

Mellyek árok alatt vannak; s ti-is kárhoz tattyátok;
Ha nem; tehát, Evangélikusok nem mondhatottok.

14.

Miatunk, ezen Luther innepén ti vigadhattok;
Mi a Réginél maradunk, ámbár újjal tarissatok;

Kk 2

Csák

❁ (256) ❁

Csak az Evangéliom Szent Nevétől távozzatok,
Mert igaz ügyjétek és okkal tőle tilalmaztatok.

15.

Ha pedig ezen szent nevet olly igen kedvullitek;
Ha tőle meg fosztatást keserveffen szenvednétek:
Hogy Luther Evangéliomának nevezhesétek
Vallástokot; légyen tőlünk ez meg- engedve nektek.

16.

(tet:

Mert az annyit téstő, mint ha néktek mödanánk ez-
Im az Evangéliom, kit Luther meg- vesztegetett:
Mert ő maga feje szerént, hol mit hozzá adott, tette
Valami bonyába illert, és a' mint neki tetszet.

17.

könnyen)

Ha még több kell, mögyátok, Luther (meg- engedgyék)
Hogy örödik kerok Evangélistái szekerén.
Örödik Evangélista, a' Híret újjá tévén
Két száz estendők előtt; és a' negyét nem esmérvén.

18.

De ha örödik Evangélista, hol: hát ezimere:
Mert, mint a' négynek, az örödiknek is van jelté
Mi léssen (kérdés) ez új Evangélista ezimere?
Kallyon, s minémű állatot helybeztetünk melléje?

19.

Kerest-fel a' napját ennek az öröm estendőnek,
Mellyen újjitójává tett Luther Márton Hítünknek.
Sz. Farkas napja volt: mellytől építettet Templóba,
Vad farkas volt, ki leg-első bé-méne alattomba.

20.

Ulik hát farkast jeltét tenni Luthernek melléje,

'S azt

❁ (257) ❁

'S azt Evangélistai ezimérül adni nékie:
Mert bizonyára e' vad állat meg alkuszik vele,
Két farkas vaj mi szépen fog illeni egy más mellé!

21.

Ő volt ám a' farkas, ki a' Kristus aklába ugrott.
Sövényen kívül lévén, itt, 's ott sokáig kullogott:
Két száz estendőkig hány száz ezer lelkeket rontott?
Melly sok ezer jáborskákat öfve mart, el- sággarott?

22.

Szánatra való juhok, kik e' farkassal ordírnak,
Bűdös konz-bús falatokra farkafossan robannak;
'S illy kegyetlő farkasnak, még öröm napot indírnak,
Mikor Szent Farkasnak a' Hívek tiszteletet adnak.

23.

Tisztellyétek nagyon tehát e' fő Patronustokat,
Irjátok ki nagy cziffrákkal tizen-hét számotokat,
Köszönyétek is meg neki ragadományitokat,
'S hogy olly hosszú porázra kötötte szabadságotokat.

24.

De nem-de farkasnál is farkasabb-e e' vad farkas?
Mert hány ország 's városokkal tölti meg ez a' pokol
has?

Melly szájában Papok kincse igen frís, és nem avass
Luther esetét álljétek; mert az néktek telis kas.

25.

Hát Lutherrel, esete után való nap mi léssen?
Mellyen minden Szenteknek, hív nép tiszteletet téstő
Talán épen a' Szentek seregiben jobb kéz vészen?
Távul légyen; mert ezen vad, kiinn marad a' hal vé-
szen.

26. De

❁ (258) ❁

26.

De másként-is Luther, maga sem akar oda menni:
Mivel tanítása szeréni kin neki ott maradni:
A könyörögj értünk botrányozást szerezne neki,
Mellyet kinnyára hogy ne halljon, készebb kinn sü-

27.

(tözni.

Talán halottak napján kívánit helyt talál magának
A Purgatorionban, míg tisztulást nyer mocskának?
Hallgass! mert páki a' nevét a' Purgatorionnak:
S hogy kívánna, a' mit gyűlöls maga boldogságának.

28.

Sem Mennyben, sem Purgatorionbã nem akar lenni,
E földön-is mi közönnünk nem engedtesik élni:
Hol léßen már jó Luther lelkes, mert ki-kellett múlni?
Német JVBEL szóból vesd ki Jbetűs, fogod tudni,

JVBEL Öröm, VBEL Rossz állapot.

O. A. M. D. G.

¶

Animarum Salutem.

